

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra trestního práva

Subsidiarita trestní represe v souvislosti s neoprávněným pěstováním rostlin konopí a jejich následným zpracováním do produktu marihuany za účelem užití pro vlastní potřebu

Diplomová práce

**Subsidiarity of criminal repression in connection with illicit
cultivation of cannabis plants and their subsequent
processing into marijuana product for personal use**

Master thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Tereza DLEŠTÍKOVÁ, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Bc. Ondřej ŠIMEK

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Hradci Králové dne 6. 9. 2023

Bc. Ondřej Šimek

Poděkování

Tímto bych rád vyjádřil své poděkování JUDr. Tereze Dlešíkové, Ph.D. za vedení této diplomové práce, za její cenné rady a připomínky, jakož i za čas, který mi při konzultacích k této diplomové práci věnovala. Nemalé poděkování patří též mé partnerce za její morální podporu, trpělivost, pochopení a pomoc při obstarávání zdrojů k této diplomové práci.

Anotace

Diplomová práce se zaměřuje na problematiku trestní odpovědnosti fyzických osob, které pro vlastní potřebu neoprávněně pěstují rostliny konopí a tyto následně zpracovávají do produktu marihuany za účelem užití pro vlastní potřebu, a na problematiku aplikace zásady subsidiarity trestní represe a z ní plynoucího principu *ultima ratio* na tuto specifickou skupinu případů. Diplomová práce analyzuje zkoumanou problematiku především z hlediska platné vnitrostátní právní úpravy a aktuální soudní judikatury, přičemž si klade za cíl posoudit a zhodnotit možnosti aplikace zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* na vymezenou skupinu případů, jakož i poukázat na případné nedostatky a limity platné právní úpravy a na jejich základě nastínit možný postup *de lege ferenda*. Součástí diplomové práce je pak též exkurz do právní úpravy Slovenské republiky.

Co do systematiky je diplomová práce členěna na 6 kapitol. První kapitola je věnována rostlině konopí jako takové a možnostem jejího využití nejen jako drogy. Na tuto kapitolu navazuje kapitola věnovaná aktuální právní regulaci pěstování a zacházení s konopím. Další kapitola je pak věnována trestným činům souvisejícím s neoprávněným pěstováním a následným zpracováním konopí, přičemž ta je následována kapitolou věnovanou samotné zásadě subsidiarity trestní represe, a to z pohledu platné právní úpravy, z pohledu aktuální rozhodovací praxe a nakonec z pohledu její aplikace na tzv. drogové delikty související s neoprávněným pěstováním a následným zpracováním rostlin konopí, kde se propojují poznatky z předchozích kapitol. Na kapitoly věnované vnitrostátní právní úpravě pak navazuje kapitola věnovaná komparaci se slovenskou právní úpravou. Závěrečná kapitola je pak zaměřena na dvě případové studie z praxe.

Klíčová slova

konopí, marihuana, subsidiarita trestní represe, *ultima ratio*, THC, množství větší než malé, neoprávněné pěstování konopí

Annotation

The diploma thesis focuses on the issue of the criminal liability of natural persons who illegally grow cannabis plants for their own use and then process them into a marijuana product for their own use, and on the issue of the application of the principle of subsidiarity of criminal repression and the resulting principle of *ultima ratio* to this specific group of cases. The diploma thesis analyses the researched issue primarily from the point of view of valid national legislation and current judicial jurisprudence, while aiming to assess and evaluate the possibilities of applying the principle of subsidiarity of criminal repression and the principle of *ultima ratio* to a defined group of cases, as well as to point out possible shortcomings and limits of the applicable legislation and based on them outline a possible *de lege ferenda* procedure. Part of the diploma thesis is also an excursion into the legislation of the Slovak Republic.

As for the systematics, the diploma thesis is divided into 6 chapters. The first chapter is dedicated to the cannabis plant as such and the possibilities of use of cannabis not only as drugs. This chapter is followed by a chapter devoted to the current legal regulation of the cultivation and handling of cannabis. The next chapter is devoted to crimes related to the unauthorized cultivation and subsequent processing of cannabis and is followed by a chapter devoted to the principle of subsidiarity of criminal repression from the point of view of the applicable legislation, from the point of view of current decision-making practice and finally from the point of view of its application to the so-called drug offenses related to the unauthorized cultivation and subsequent processing of cannabis plants, where knowledge from previous chapters is connected. The chapters devoted to national legislation are followed by a chapter devoted to comparison with Slovak legislation. The final chapter is then focused on two case studies from practice.

Key words

cannabis, marijuana, subsidiarity of criminal repression, *ultima ratio*, THC, quantity greater than small, unauthorized cultivation of cannabis

Obsah

Úvod.....	9
1 Konopí jako droga i rostlina s širokým společensky prospěšným využitím....	12
1.1 Rostlina konopí.....	13
1.2 Účinné látky THC a CBD	14
1.3 Konopí jako droga	17
1.4 Konopí jako rostlina s širokým společensky prospěšným využitím.....	19
2 Právní regulace pěstování a zacházení s konopím z pohledu zákona o návykových látkách a souvisejících právních předpisů.....	22
2.1 Vymezení vybraných právních pojmů	24
2.2 Seznamy návykových látek.....	25
2.3 Zacházení s návykovými látkami	26
2.4 Pěstování konopí pro léčebné použití	29
2.5 Přestupky související s neoprávněným pěstováním a přechováváním konopí s obsahem návykové látky.....	31
3 Trestné činy související s neoprávněným pěstováním a následným zpracováváním konopí.....	33
3.1 Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283 trestního zákoníku).....	35
3.2 Trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy (§ 284 trestního zákoníku).....	43
3.3 Trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285 trestního zákoníku).....	46
4 Zásada subsidiarity trestní represe z pohledu vnitrostátního práva a aktuální rozhodovací praxe.....	52
4.1 K právní úpravě zásady subsidiarity trestní represe a souvisejícího principu ultima ratio v trestním zákoníku	53
4.2 Zásada subsidiarity trestní represe v aktuální rozhodovací praxi	57
4.2.1 Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství k uplatňování zásady subsidiarity trestní represe	57
4.2.2 Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu k uplatňování zásady subsidiarity trestní represe.....	59
4.2.3 Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.....	63
4.2.4 Rozhodovací praxe Ústavního soudu	65
4.3 Aplikace zásady subsidiarity trestní represe u drogových deliktů souvisejících s neoprávněným pěstováním a následným zpracováváním konopí pro vlastní potřebu	71
5 Zásada subsidiarity trestní represe z pohledu slovenského práva	79
6 Případové studie	84
6.1 Případová studie č. 1 – neoprávněné pěstování konopí pro vlastní potřebu kvalifikované za užití zásady subsidiarity trestní represe jako přestupek	84
6.2 Případová studie č. 2 – neoprávněné pěstování konopí pro vlastní potřebu kvalifikované jako trestný čin	92
6.3 Shrnutí.....	102
Závěr	105
Seznam použitých zdrojů	108

Seznam zkratek

THC	- delta-9-trans-tetrahydrocannabinol
CBD	- cannabidiol
zákon o NL	- zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
novela zákona o NL	- zákona č. 366/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
nařízení o seznamech NL	- nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů
trestní zákoník	- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
trestní zákon	- zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
trestní řád	- zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
R 12/2011	- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010, uveřejněné pod číslem 12/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní
R 44/2013	- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, uveřejněné pod číslem 44/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní
Tpjn 301/2013	- stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013, uveřejněné pod číslem 15/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek
nařízení vlády č. 467/2009 Sb.	- nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů, ve znění, ve znění pozdějších předpisů

- nařízení vlády č. 455/2009 Sb.** - nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů
- Pl. ÚS 98/20** - nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 98/20, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 206/2021 Sb.
- zákon o PČR** - zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- trestní zákon SR** - zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Konopí a marihuana jsou v současné době čím dál tím více diskutovanými tématy a v žádném případě nejsou veřejnosti tématy neznámými. Během několika posledních let se nejen v České republice, ale i v západních zemích Evropy či v Severní Americe vyvinula tzv. „konopná kultura“, s níž se v některé její podobě setkal snad každý (konopné listy v podobě nášivek, barvy jamajské vlajky, kuřácké potřeby s obrázky konopného listu, číslovka „420“ apod.). Vyvinul se i pohled na rostlinu konopí jako takovou, která již není vnímána jen jako droga a vůči níž se veřejnost stala více tolerantní, a to dokonce do té míry, že částí veřejnosti je prosazována její legalizace.

Konopí, resp. marihuana je dnes označována za tzv. „měkkou“ drogu, ruku v ruce s čímž jde i současný vývoj právní úpravy v České republice, jakož i současný vývoj soudní judikatury, která inklinuje k menší kriminalizaci jednání spočívajícího v pěstování rostliny konopí a jejího zpracovávání a přechovávání pro vlastní potřebu.

S právě uvedeným pak do jisté míry souvisí i téma této diplomové práce, které si autor této diplomové práce zvolil, neboť ve své profesní praxi vyšetřovatele drogových trestných činů začal narážet na nejednotný postup orgánů činných v trestním řízení spojený s nejednoznačným výkladem jednoho ze znaků skutkové podstaty trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, konkrétně znaku spočívajícího „v množství větším než malém“ rostliny konopí neoprávněně pěstované pro vlastní potřebu, kterýžto znak byl původně v zásadě jednoznačně vymezen jako více než 5 rostlin konopí s obsahem více než 1 % THC, a to přílohou č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

Jde přitom o problematiku poměrně aktuální, neboť s účinností od 26. 5. 2021 byla příloha č. 2 uvedeného nařízení vlády zrušena nálezem Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 98/20, publikovaným ve Sbírce zákonů

pod č. 206/2021 Sb., a to s tím, že množství větší než malé má být do budoucna posuzováno s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu. Z pojmu „množství větší než malé“ se tak v tomto případě stal neurčitý pojem v pravém slova smyslu, což vedlo i k oné nejednotnosti v postupu orgánů činných v trestním řízení. Autor této diplomové práce vnímá tento posun právní úpravy jako veskrze správný a pro praxi přínosný, neboť se tím otevřel prostor pro větší individualizaci při posuzování jednotlivých případů, jakož i pro aplikaci zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* v těch případech, které svou povahou nedosahují takové společenské škodlivosti, aby musely být postihovány prostředky trestního práva. Nutno podotknout, že takovýchto případů je v praxi více než mnoho, a to právě s ohledem na poněkud specifické postavení rostliny konopí mezi ostatními rostlinami s obsahem omamné nebo psychotropní látky, potažmo mezi omamnými a psychotropními látkami jako takovými. Jak se ovšem ukázalo, praxe se s dopady nálezů Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 98/20, vypořádává poměrně obtížně a ne zcela jednotně, což autora této diplomové práce vedlo právě k volbě shora uvedeného tématu této diplomové práce.

Cílem této diplomové práce je analyzovat problematiku trestní odpovědnosti fyzických osob, které pro vlastní potřebu neoprávněně pěstují rostliny konopí a tyto následně zpracovávají do produktu marihuany za účelem užití pro vlastní potřebu, a problematiku aplikace zásady subsidiarity trestní represe a z ní plynoucího principu *ultima ratio* na tuto specifickou skupinu případů z hlediska platné vnitrostátní právní úpravy a aktuální soudní judikatury a na základě takto provedené analýzy následně posoudit a zhodnotit možnosti a meze aplikace zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* na vymezenou skupinu případů, jakož i nastínit možnosti postupu orgánů činných v trestním řízení *pro futuro*. Součástí diplomové práce je pak též komparace s právní úpravou Slovenské republiky, jejíž právní řád je obecně považován za blízký právnímu řádu českému, a dále aplikace získaných poznatků na dvě případové studie vycházející z praxe autora této diplomové práce.

Z hlediska své systematiky se tato diplomová práce člení na 6 kapitol. První kapitola je věnována rostlině konopí jako takové a možnostem jejího využití nejen jako drogy, přičemž cílem této kapitoly je představit konopí jako rostlinu s vícestranným využitím, na kterou již nelze *a priori* nahlížet jen jako na drogu,

což se pak mimo jiné promítá do optiky, jakou je nahlíženo na společenskou závažnost jejího pěstování, byť neoprávněného. Navazující kapitola druhá je pak věnována právní regulaci pěstování a zacházení s konopím včetně vymezení podmínek, za nichž je možné rostlinu konopí legálně pěstovat. Třetí kapitola je již věnována trestným činům souvisejícím s neoprávněným pěstováním a následným zpracováním konopí, přičemž se zvláště zaměřuje na trestné činy upravené v §§ 283 až 285 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, a na vymezení vztahů mezi nimi. Čtvrtá kapitola se věnuje samotné zásadě subsidiarity trestní represe a souvisejícímu principu *ultima ratio*, a to z pohledu platné právní úpravy, z pohledu aktuální rozhodovací praxe a nakonec z pohledu její aplikace na tzv. drogové delikty související s neoprávněným pěstováním a následným zpracováním rostlin konopí, kde se propojují poznatky z předchozích kapitol. Na kapitoly věnované vnitrostátní právní úpravě navazuje kapitola pátá věnována komparaci se slovenskou právní úpravou. Závěrečná šestá kapitola je pak zaměřena na dvě případové studie z praxe.

1 Konopí jako droga i rostlina s širokým společensky prospěšným využitím

Jak již bylo nastíněno v úvodu, tato diplomová práce se zaměřuje na problematiku aplikace zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* u tzv. drogových deliktů, a to konkrétně u drogových deliktů, které jsou spojeny s neoprávněným pěstováním rostlin konopí a jejich následným zpracováním do produktu marihuany za účelem užití pro vlastní potřebu. Specifičnost této skupiny drogových deliktů je pak dána tím, že na samotnou rostlinu konopí, k níž je tato skupina drogových deliktů vázána, již nelze *a priori* pohlížet pouze jako na nelegální drogu, nýbrž je nutno ji vnímat jako rostlinu s možností vícestranného využití včetně využití legálního (např. pro výrobu doplňků stravy, léčivých přípravků, potravinářských výrobků či kosmetických produktů).

Právě tato zcela unikátní a do značené míry rozporupná povaha rostliny konopí, která dokáže být lidstvu v mnoha směrech prospěšná a současně má potenciál lidský život významně degradovat, je mnohdy využívána ze strany osob podezřelých a obviněných ze spáchání drogových trestných činů spojených s neoprávněným pěstováním rostlin konopí a jejich následným zpracováním do produktu marihuany, což potvrzuje i profesní praxe samotného autora této diplomové práce, jenž několik let působil jako vyšetřovatel se zaměřením na drogovou kriminalitu. Při vyšetřování této skupiny trestných činů se autor této diplomové práce opakovaně setkával s argumentací ze strany podezřelých a obviněných, že z jejich strany nedošlo k žádnému protiprávnímu jednání či jednání, které by bylo trestným činem, neboť rostliny konopí pěstovali pro vlastní potřebu pro účely léčebné či terapeutické (např. pro léčbu kožních onemocnění, nervových onemocnění, onemocnění pohybového aparátu, následků úrazů, nespavosti, závislosti na alkoholu či pro účely celkového psychického zklidnění).

Právě s ohledem na shora uvedené byla pro lepší uchopení zkoumané problematiky zařazena na úvod této diplomové práce právě kapitola věnující se rostlině konopí a jejím vlastnostem.

1.1 Rostlina konopí

Konopí je bylina, kterou řadíme do čeledi konopovitých (*Cannabaceae*), do níž dále patří i rody břestovec (*Celtis*) a chmel (*Humulus*).¹ Jde o jednoletou a převážně dvoudomou rostlinu, což znamená, že u ní rozlišujeme rostliny samčí a samičí. Rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že samci produkují pyl a dozrávají o několik týdnů dříve než samice, které po opylení produkují semena. V současné době však existují i rostliny jednodomé získané šlechtěním, které se vyznačují tím, že na jednom stonku najdeme současně květy samčí i samičí. Jednodomá varianta rostliny se pak pěstuje především kvůli vláknům a semenům, přičemž využití nalézá zvláště v průmyslu (textilním, papírenském, kosmetickém, stavebním, potravinářském aj.).²

Mezi odborníky a vědci panuje prozatím trvalý nesoulad názorů v taxonomické klasifikaci rodu konopí. Jeden názorový tábor tvrdí, že veškeré rostliny konopí patří do druhu *Cannabis sativa* (konopí seté), který se dále člení na poddruhy. Druhý názorový tábor tvrdí, že mezi rostlinami konopí pocházejícími z různých oblastí světa jsou příliš velké rozdíly na to, aby všechny rostliny konopí patřily do jednoho druhu, přičemž tento názorový proud rozlišuje několik odrůd konopí, a to konopí seté (*Cannabis sativa*), konopí indické (*Cannabis indica*), konopí rumištní (*Cannabis ruderalis*) a konopí čínské (*Cannabis chinensis*), které bývá podřazováno pod konopí indické.³ Z hlediska současného stavu lze uvedené odrůdy označit za základní, z nichž bylo dle dostupné odborné literatury vyšlechtěno již přes sto dalších odrůd rostliny konopí.⁴ Na základě prostudování několika svazků odborné literatury o konopí pak k tomuto nezbyvá než dodat, že všechny tyto prameny se shodují v tom, že se neshodnou, tedy odborná veřejnost se v tomto směru skutečně dělí do několika rozdílných názorových skupin, přičemž nelze ani říci, která názorová skupina převládá.

¹ HOLLAND, Julie. *Tráva: kompletní průvodce světem marihuany v medicíně, vědě, kultuře a politice*. Praha: Pragma, 2014, s. 65. ISBN 978-80-7349-408-7.

² JOSÉ, Mr. *Jak pěstovat konopí indoor 2.0*. Vydání: třetí, upravené. Plzeň: Josef Krejčík, 2018, s. 17. ISBN 978-80-9053-539-8.

³ HOLLAND, Julie. *Tráva: kompletní průvodce světem marihuany v medicíně, vědě, kultuře a politice*. Praha: Pragma, 2014, s. 66. ISBN 978-80-7349-408-7.

⁴ JOSÉ, Mr. *Jak pěstovat konopí indoor 2.0*. Vydání: třetí, upravené. Plzeň: Josef Krejčík, 2018, s. 19. ISBN 978-80-9053-539-8.

Všechny výše popsané odrůdy konopí však obsahují stejné chemické látky, tzv. cannabinoidy, i když mnohdy v různých poměrech. Tyto látky jsou pro tuto rostlinu unikátní, žádná jiná známá rostlina je totiž neobsahuje.⁵ Uvádí se přitom, že v jedné rostlině konopí je obsaženo na 144 druhů cannabinoidů,⁶ avšak větší část z nich je v rostlině obsažena pouze v nepatrném množství.⁷ Mezi nejběžnější cannabinoidy obsažené v rostlinách konopí patří delta-9-trans-tetrahydrocannabinol (THC), jehož degradačním (oxidačním) produktem je cannabinol (CBN), dále cannabidiol (CBD), tetrahydrocannabivarin (THCV) a cannabichromen (CBC).⁸ Z těchto látek obsažených v rostlině konopí jsou pak pro téma této diplomové práce nejvýznamnější jednak cannabinoid delta-9-trans-tetrahydrocannabinol obecně známý pod označením THC (dále jen „THC“), jednak cannabidiol obecně známý pod označením CBD (dále jen „CBD“), proto právě na ně bude zaměřen další výklad.

1.2 Účinné látky THC a CBD

Látka THC je považována za nejúčinnější psychotropní látku obsaženou v rostlině konopí. Největší obsah této látky je obsažen v pryskyřici v samičích květech (tzv. palicích), kde může obsah této látky dosáhnout až ke 40 %. Tato látka se nachází i v listech rostlin, kde se však její obsah pohybuje ve výrazně nižších hodnotách, a to zpravidla mezi 8 % až 12 %. Biologický poločas této látky (tj. doba, za kterou se množství této látky v lidském organismu sníží na polovinu)⁹ je udáván v rozmezí mezi 14 až 48 hodinami a až 70 % této látky je vyloučeno z lidského organismu stolicí a močí v průběhu 72 hodin. Zbývající část se pak ukládá do tukových tkání, přičemž vzhledem k tomu, že látka THC je velmi dobře rozpustná v tucích, metabolity této látky (tj. produkty látkové

⁵ DUPAL, Libor. *Kniha o marihuaně*. 3., dopl. vyd. Praha: Maťa, 2010, s. 20. ISBN 978-80-7287-136-0.

⁶ JOSÉ, Mr. *Jak pěstovat konopí indoor 2.0*. Vydání: třetí, upravené. Plzeň: Josef Krejčík, 2018, s. 27. ISBN 978-80-9053-539-8.

⁷ DUPAL, Libor. *Kniha o marihuaně*. 3., dopl. vyd. Praha: Maťa, 2010, s. 20. ISBN 978-80-7287-136-0.

⁸ *Ibidem*, s. 20-23.

⁹ Velký lékařský slovník on-line. *Poločas, biologický* [online]. Praha: Maxdorf, s.r.o., c1998-2023 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://lekarske.slovniky.cz/pojem/polocas-biologicky>.

přeměny metabolismu této látky)¹⁰ se mohou vylučovat ještě týden po užití jedné dávky.¹¹

Při intoxikaci látkou THC dochází k lehkému poklesu krevního tlaku a tělesné teploty, vnímán je pocit sucha v ústech a krku, pociťována je tachykardie a objevuje se též charakteristické překrvení očních spojivek. Dále může docházet ke kašli (zvláště u nekuřáků při užití marihuany kouřením) a objevit se mohou závratě až poruchy rovnováhy či třes v rukou. Při prvním užití může v některých případech nastat nevolnost, chroničtí konzumenti naopak mívají zvýšenou chuť k jídlu. Po odeznění těchto prvotních nepříjemných somatických projevů se pak dostavuje pocit euforie a veselosti s až hurónským neutišitelným smíchem bez vnějšího podnětu, k čemuž přistupují pocity radosti a vnitřního uspokojení. Vizuelní a akustické vjemy jsou živější, velikost a vzdálenost objektů je vnímána zkresleně a čas zpomaleně. Zpomaleno je také myšlení, což může vést k poruchám krátkodobé paměti a zvýšené nepozornosti, přičemž paměť může zůstat poškozená i několik týdnů po užití látky THC. V případě užití velmi vysokých dávek THC se může objevit akutní toxická psychóza s paranoidními stavy, pocit odosobnění, úzkosti, paniky či ztráta v prostoru i čase. U predisponovaných osob pak může těžká intoxikace vyvolat i latentní schizofrenii.¹²

S narůstajícími dávkami THC užívanými po delší dobu lze v organismu jedince zaregistrovat toleranci na tuto látku, tedy vzrůstá potřeba stálého zvětšování dávek k docílení požadovaného stavu. Pro tuto návykovou látku není typický vznik abstinenciho syndromu, avšak po jejím vysazení se mohou objevit nevolnosti, ztráta chuti k jídlu, nervozita a podrážděnost, zmatek, nespavost, úzkost či pocení.¹³

U látky THC byly provedeny různé studie s cílem prokázat terapeutické využití této látky. Pro příklad lze uvést studii zaměřenou na neurologické onemocnění Touretteův syndrom, jež se projevuje nahodilým opakováním pohybů a zvukových projevů, ke kterým dochází spontánně a neočekávaně. U pacientů

¹⁰ Velký lékařský slovník on-line. *Metabolit* [online]. Praha: Maxdorf, s.r.o., c1998-2023 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://lekarске.slovníky.cz/pojem/metabolit>.

¹¹ BEČKOVÁ, Ilona a Peter VIŠŇOVSKÝ. *Farmakologie drogových závislostí*. Praha: Karolinum, 1999, s. 9-12. ISBN 80-7184-8646.

¹² *Ibidem*, s. 12-13.

¹³ *Ibidem*, s. 14.

léčených konopím s obsahem látky THC bylo zaznamenáno zlepšení tělesného i duševního zdraví a komplexně u nich došlo ke snížení projevů této nemoci. Také byly zaznamenány jisté úspěchy s použitím látky THC při léčbě nádorových onemocnění (konkrétně tzv. gliomů, což jsou rychle rostoucí zhoubné mozkové nádory), kdy látka THC podporovala rychlejší smrt nádorových buněk, případně měla vliv na omezení jejich růstu, zatímco zdravá tkáň zůstala bez poškození.¹⁴ Současná medicína se také pokouší využít THC při léčbě anorexie a jiných poruch příjmu potravy, a to s ohledem na jeho účinek spočívající v podpoře chuti k jídlu,¹⁵ či jako prostředek na tišení bolesti.¹⁶

Další ze skupiny látek cannabinoidů je látka CBD. Od látky THC se látka CBD liší především tím, že nemá psychoaktivní účinky, a dokonce působí proti povzbudivým účinkům THC. Látka CBD rovněž posouvá počátek působení marihuany, současně však může její vliv až dvojnásobně prodloužit (CBD je tzv. prekursorem THC). Látka CBD se dále vyznačuje analgetickými, antibiotickými a zklidňujícími účinky.¹⁷

Obdobně jako s látkou THC se i s látkou CBD experimentuje při léčbě různých onemocnění. U látky CBD jsou sledovány antipsychotické účinky, které pomáhají tlumit psychotické stavy například při schizofrenii či Parkinsonově chorobě. Experimenty s touto látkou byly provedeny též ve vztahu k tlumení úzkostných stavů či zmírňování příznaků obsedantně kompulzivní poruchy.¹⁸ Další studie pak hovoří o tom, že látka CBD může zabránit odumírání mozkových buněk či dokonce zlepšit paměť, což by mohlo být využito například u léčby Alzheimerovy choroby.¹⁹ U látky CBD byly rovněž sledovány pozitivní účinky při léčbě gliomů, konkrétně účinky spočívající v brždění růstu nádorových buněk.²⁰

¹⁴ HOLLAND, Julie. *Tráva: kompletní průvodce světem marihuany v medicíně, vědě, kultuře a politice*. Praha: Pragma, 2014, s. 273-276. ISBN 978-80-7349-408-7.

¹⁵ *Ibidem*, s. 285-286.

¹⁶ *Ibidem*, s. 300-307.

¹⁷ BEČKOVÁ, Ilona a Peter VIŠŇOVSKÝ. *Farmakologie drogových závislostí*. Praha: Karolinum, 1999, s. 9-11. ISBN 80-7184-8646.

¹⁸ HOLLAND, Julie. *Tráva: kompletní průvodce světem marihuany v medicíně, vědě, kultuře a politice*. Praha: Pragma, 2014, s. 257-260. ISBN 978-80-7349-408-7.

¹⁹ *Ibidem*, s. 272-273.

²⁰ *Ibidem*, s. 275.

Z hlediska využití marihuany s CBD jako drogy se však autor této diplomové práce v rámci své praxe setkal u uživatelů marihuany s názorem, že užívat marihuanu s CBD jako drogu je nesmysl. Dle jejich přirovnání je marihuana s CBD stejná jako nealkoholické pivo, kdy chuť je podobná, ale nikoliv stejná, přičemž účinek je nulový.

1.3 Konopí jako droga

Jednou z drog připravovaných z konopí je hašiš, pro který se v prostředí toxikomanů používá též označení „čaras“, „čokoláda“, „hášek“ či „hlína“.²¹ Jde o ničem neředitelnou prolisovanou pryskyřici získávanou zpravidla z rostlin konopí s vysokým obsahem účinných látek,²² přičemž nejčastěji se lze s hašišem setkat v podobě tvarovaných kostek, kuliček nebo placiček zpravidla hnědé barvy tmavších odstínů.²³

Nejznámější a ve společnosti nejrozšířenější drogou z konopí je však marihuana. Tato droga je připravována ze sušeného konopí, a to konkrétně z květových částí rostliny (tzv. palic), případně z mladých listů rostliny, neboť tyto části rostliny konopí obsahují nejvíce cannabinoidů, o nichž bylo pojednáno v předchozích podkapitolách. Marihuana je pak výsledným produktem vzniklým po usušení těchto částí rostliny konopí a nejčastěji mívá podobu zelenohnědých či šedo zelených rostlinných částí.²⁴ Samotná marihuana může mít několik dalších podob, z nichž nejběžnější jsou tzv. Bhang a tzv. Ganja. Bhang je vyráběn především z usušených květů a listů rostliny konopí, přičemž charakteristický je tím, že je vyráběn z rostlin konopí volně rostoucích v přírodě a zpravidla mívá menší obsah účinných látek. Ganja se naopak získává z kulturně pěstovaných rostlin konopí (tedy z rostlin, o které se pěstitel stará, dodržuje postup jejich pěstování, hnojí je, zalévá apod.), přičemž ve srovnání

²¹ RADKOVÁ, Lucie a Jana RAUSOVÁ. *Mluva uživatelů a výrobců drog*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2015, s. 35. ISBN 978-80-7464-707-9.

²² DUPAL, Libor. *Kniha o marihuaně*. 3., dopl. vyd. Praha: Maťa, 2010, s. 11. ISBN 978-80-7287-136-0.

²³ BEČKOVÁ, Ilona a Peter VIŠŇOVSKÝ. *Farmakologie drogových závislostí*. Praha: Karolinum, 1999, s. 15. ISBN 80-7184-8646.

²⁴ *Ibidem*, s. 14-15.

s Bhangem je v ní obsaženo významně větší množství účinných látek.²⁵ Nejčastěji je pak marihuana užívána kouřením v podobě balených cigaret (tzv. jointů, brk nebo brček), avšak je možné ji užívat též vodní dýmku (tzv. bong) či perorálně (například v podobě pečiva obohaceného právě sušeným konopím).

Je všeobecně známo, že marihuana je velmi rozšířená jako tzv. rekreační droga, což potvrzuje mimo jiné i profesní praxe autora této diplomové práce. Osoby užívající marihuanu jako rekreační drogu zpravidla uváděly, že tuto drogu užívají pro lepší spánek, celkové zklidnění mysli, navození „pohodového stavu“, případně jako náhradu za alkohol na podporu dobré zábavy ve společnosti více lidí. Téměř žádná z osob, s nimiž se autor této diplomové práce profesně a koneckonců i v osobním životě setkal, nebyla ale obeznámena s riziky užívání marihuany. Většina z nich začala marihuanu užívat takřkajíc z „frajeřiny“ se svými vrstevníky již na základní či střední škole a vzhledem k tomu, že i po opakovaném užití na sobě tyto osoby nepociťovaly žádné negativní účinky, pokračovaly v užívání dále po řadu let a zpravidla se zvyšujícími se dávkami či se zvyšující se četností užívání. Drtivá většina těchto uživatelů pak také slepě věřila a věřila informacím získaným například od jiných uživatelů marihuany či z internetu, kde je konopí mnohdy prezentováno jako zázračná rostlina a marihuana jako neškodná rekreační droga. Na přímé otázky, zda si někdy tyto osoby dohledávaly i informace o negativních účincích marihuany především při dlouhodobém užívání, pak většina z nich odpověděla, že nikoliv a jako důvod uváděly, že konopí přeci žádné negativní účinky nemá. K tomuto autor této diplomové práce dodává, že hovořil přinejmenším se stovkou pravidelných uživatelů marihuany v období nejméně 4 let před dokončením této diplomové práce, a to jak v rámci své profesní praxe, tak i v osobním životě, někdy i se zastřením své příslušnosti k policii.

Již bylo zmíněno, že řada uživatelů marihuany začala s užíváním na střední či dokonce již na základní škole, přičemž k tomuto je namístě doplnit, že především v posledních letech se začíná užívání marihuany objevovat u stále mladších dětí, kdy mezi nejmladší uživatele, s nimiž se autor této diplomové práce v profesní praxi setkal, patřili žáci druhého stupně, a to zejména žáci 8. a 9. tříd. Zaznamenan byl však i případ, kdy marihuanu přinesl do školy žák 6. třídy, který ji

²⁵ DUPAL, Libor. *Knih o marihuaně*. 3., dopl. vyd. Praha: Maťa, 2010, s. 11. ISBN 978-80-7287-136-0.

následně nabízel a poskytoval svým stejně starým spolužákům. Okolnosti takových případů by si zasloužily nepochybně vlastní zpracování, ve stručnosti lze však k tomuto uvést, že většina těchto nejmladších uživatelů marihuany uváděla, že se k marihuaně dostala přes starší známé či spolužáky, kteří měli kontakt na dealera, od něhož tuto drogu získávali, a následně ji poskytovali svým mladším spolužákům. Samotný dealer pak mnohdy neměl jakýkoliv problém s tím, že poskytoval marihuanu nezletilým osobám navštěvujícím teprve základní školu, i když mnohdy zprostředkovaně přes onoho „kontaktního“ kamaráda, přičemž v nemálo případech bylo zjištěno, že naopak tato skutečnost samotného dealera motivovala ve snahách směřujících ke zvýšení prodeje právě těmto osobám formou množstevních slev (např. pokud osoba nakoupila více gramů, cena za 1 gram marihuany klesala), případně „marketingovým“ jednáním spočívajícím v opakovaném poskytování marihuany zdarma s tím, že jakmile se zvýšila poptávka, začal dealer marihuanu poskytovat za úplatu. Tito dealeři se rovněž mnohdy pohybovali v blízkosti základních škol a měli vysledované doby školních přestávek, během nichž měli možnost se s žáky setkat například v okrajových částech školních pozemků, kde mohlo nepozorovaně dojít k předání marihuany.

Konopí jako droga (především pak jako droga v podobě marihuany) je tak stále u určité části populace rozšířeným fenoménem, ať už je užívána rekreačně, či systematicky a pravidelně. Alarmující přitom je, že věková hranice prvouživatelů neustále klesá, a to do té míry, že se již přibližuje dětem navštěvujícím první stupně základních škol. O to větší pozornost, a to i z hlediska trestního či jiného postihu jednání směřujícího k šíření marihuany, by tedy dle názoru autora této diplomové práce měla být tomuto fenoménu věnována.

1.4 Konopí jako rostlina s širokým společensky prospěšným využitím

Již bylo zmíněno, že konopí je rostlinou s všestranným využitím, které nutně nemusí představovat jen využití nelegální, přičemž i s ohledem na téma této diplomové práce je namístě se na toto její širší využití rovněž

zaměřit a poukázat na to, že konopí není jen „*d'ábelské býlí, jehož kořeny vězí v pekle*“²⁶.

Jedno z odvětví, v němž konopí našlo své uplatnění, je textilní průmysl. Konopné vlákno totiž vyniká svou pevností a trvanlivostí, která je ve srovnání například s bavlnou až několikanásobně vyšší, nadto jej lze utkat v různé hrubosti od hrubé pytloviny až po jemné plátno, díky čemuž může mít jako textilie široké spektrum využití. Konopné vlákno bylo často používáno v kombinaci s bavlnou, aby tak byly využity výhody každého z těchto materiálů, stále větší oblibě se však začalo těšit čisté bílé konopné plátno v přírodní podobě, které začalo být upřednostňováno.²⁷

Konopí je rovněž považováno za jeden z možných alternativních zdrojů papíroviny, který by mohl přispět k řešení současného vážného ekologického problému odlesňování v situaci, kdy se uvádí, že polovina všech kácených stromů je používána právě pro výrobu papíru.²⁸

Semena konopí nalézají své využití také v potravinářství jako zdroj bílkovin a esenciálních aminokyselin, které jsou důležité pro správné fungování krevního oběhu, nebo jako zdroj velkého množství fosforu, zinku, železa, sodíku, draslíku, hořčíku či vitamínu E.²⁹

Stále větší popularitě se těší konopí také v kosmetickém průmyslu. Ze semen konopí se vyrábí konopný olej, který bývá důležitou přísadou krémů, tělových olejů, mastí, šampónů či jiné osobní hygieny.³⁰

I v rámci této podkapitoly, resp. právě v rámci této podkapitoly je pak na místě znovu zmínit též využití konopí pro medicínské účely. Státní ústav pro kontrolu léčiv, resp. Státní agentura pro konopí pro léčebné použití ve vztahu k využití konopí pro léčebné účely uvádí, že konopí je indikováno jako podpůrná či doplňková léčba ke zmírnění symptomů doprovázejících závažná onemocnění. Dle aktuální legislativy může být konopí předepisováno lékaři se specializovanou

²⁶ ROBINSON, Rowan. *Velká kniha o konopí*. Praha: Volvox Globator, 1997, s. 11. ISBN 80-7207-046-0.

²⁷ *Ibidem*, s. 17-19.

²⁸ *Ibidem*, s. 20.

²⁹ Botanic. *Kouzlo konopných produktů – proč jsou tak skvělé?* [online]. Jablonec nad Nisou: PlaBio s.r.o., c2018-2023 [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://botanic.cz/magazin/kouzlo-konopnych-produktu-proc-jsou-tak-skvele>.

³⁰ ROBINSON, Rowan. *Velká kniha o konopí*. Praha: Volvox Globator, 1997, s. 26. ISBN 80-7207-046-0.

způsobností, přičemž indikováno je například při léčbě chronických neutišitelných bolestí (zejména jde o bolest v souvislosti s onkologickým onemocněním, degenerativním onemocněním pohybového systému, systémovým onemocněním pojiva a imunopatologickými stavy, neuropatickou bolest či bolest při zeleném zákalu), při léčbě spasticity a s ní spojených bolestí u roztroušené sklerózy či při poranění míchy, při léčbě dalších zdravotních komplikací majících původ v neurologickém onemocnění, úrazu páteře s poškozením míchy či úrazu mozku, při léčbě Parkinsonovy choroby, při léčbě nevolností, zvracení a nechutenství v souvislosti s léčbou onkologických onemocnění či onemocnění HIV, při léčbě Touretteova syndromu nebo při povrchové léčbě dermatóz a slizničních lézí.³¹

³¹ Státní agentura pro konopí pro léčebné použití. *Individuálně připravované léčivé přípravky s obsahem konopí pro léčebné použití* [online]. Praha: SAKL, 31. 12. 2021 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.sakl.cz/lekari/informace-pro-lekare>.

2 Právní regulace pěstování a zacházení s konopím z pohledu zákona o návykových látkách a souvisejících právních předpisů

Pěstování a zacházení s konopím je na vnitrostátní úrovni upraveno hned několika právními předpisy, přičemž ne všechny pohlíží na konopí jako na nelegální drogu. Tyto právní předpisy pak současně nastavují určitou hranici mezi konopím jako legálně pěstovanou rostlinou s vícestranným využitím a konopím jako rostlinou pěstovanou nelegálně a zneužívanou pro výrobu drog.

V této souvislosti lze zmínit například zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů, upravující mj. podmínky pro předepisování, výdej a použití léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné účely,³² a související vyhlášku č. 236/2015 Sb., o stanovení podmínek pro předepisování, přípravu, distribuci, výdej a používání individuálně připravovaných léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné použití, ve znění pozdějších předpisů, upravující pravidla správné distribuční praxe konopí pro léčebné použití a extraktu z konopí pro léčebné použití, jakož i podmínky předepisování, přípravy, výdeje a použití individuálně připravovaného léčivého přípravku s obsahem konopí pro léčebné použití.³³ Dále lze zmínit například zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, upravující mj. podmínky pro úhradu léčivých přípravků s obsahem konopí použitých pro léčebné účely z prostředků veřejného zdravotního pojištění,³⁴ či zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, dopadající mj. na podnikatele v zemědělství, kteří se v rámci své činnosti zaměřují na pěstování konopí, a to například jako zdroje přírodního

³² Srov. § 79a a § 79b zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů, a dále § 81 a násl. zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů.

³³ Srov. § 1 odst. 1 vyhlášky č. 236/2015 Sb., o stanovení podmínek pro předepisování, přípravu, distribuci, výdej a používání individuálně připravovaných léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné použití, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴ Srov. § 32b zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

vlákna či organické hmoty k technickému, průmyslovému, potravinářskému nebo například energetickému využití.³⁵

Z hlediska tématu této diplomové práce je nicméně stěžejní především právní úprava obsažená v zákoně č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o NL“), na který bude zaměřena zbývající část této kapitoly.

Dříve, než bude pozornost zaměřena na konkrétní obsah zákona o NL, však nelze nezmínit, že s účinností od 1. 1. 2022 doznal zákon o NL poměrně výrazných změn, a to v souvislosti s přijetím zákona č. 366/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „novela zákona o NL“). Předmětná novela zákona o NL totiž vedla ke zmírnění právní regulace pěstování konopí a jeho následné distribuce pro léčebné použití. Jak uvádí důvodová zpráva k novele zákona o NL, účelem nové právní úpravy je odstranění nedostatků dosavadní právní úpravy a zejména zajištění ekonomicky a fakticky dostupnějšího konopí pro léčebné použití, a to zavedením nového systému licencí k pěstování rostlin konopí pro léčebné použití, jenž má umožnit soukromým subjektům pěstovat rostliny konopí pro léčebné použití, ze kterých bude vyprodukováno konopí pro léčebné použití a následně vyrobena léčivá látka konopí pro léčebné použití, s tím, že tento systém má současně vést k určitému otevření trhu s konopím.³⁶ Novela zákona o NL tak potvrdila to, na co bylo poukazováno již v první kapitole této diplomové práce, tedy potvrdila, že na konopí nelze *a priori* pohlížet pouze jako na rostlinu společensky škodlivou. Z hlediska tematického zaměření této diplomové práce pak přijetí novely zákona o NL nepřímo podporuje úvahy

³⁵ eAGRI, Zemědělství. *Len a konopí*. [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, c2009-2023 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/roslinna-vyroba/roslinne-komodity/len-konopi/>.

³⁶ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk č. 864/0, s. 21. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=173777>.

o možnostech aplikace zásady subsidiarity trestní represe například právě v těch případech, kdy je konopí pěstováno a zpracováno sice neoprávněně, avšak pro individuální léčebné potřeby osoby, která se takového neoprávněného jednání dopustila.

2.1 Vymezení vybraných právních pojmů

S účinností od 1. 1. 2022 předně došlo ke změně definice návykové látky, s tím, že návykovou látkou se dle § 2 odst. 1 písm. a) zákona o NL nově rozumí *„...omamné látky a psychotropní látky přírodního nebo syntetického původu, které mají psychoaktivní účinky a současně jsou uvedeny v některé z příloh č. 1 až 7 nařízení vlády o seznamu návykových látek, s výjimkou látky konopí extrakt a tinktura, která obsahuje nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů a splňuje podmínku bezpečnosti podle zákona o obecné bezpečnosti výrobků...“*.

Konopím se dle § 2 odst. 1 písm. d) zákona o NL rozumí *„...kvetoucí nebo plodonosný vrcholík rostliny z rodu konopí (Cannabis) nebo nadzemní část rostliny z rodu konopí, jejíž součástí je vrcholík...“*.

Nově jsou pak s účinností od 1. 1. 2022 v zákoně o NL zavedeny definice konopí pro léčebné použití, kterým se dle § 2 odst. 1 písm. e) zákona o NL rozumí *„...konopí, které je výrobcem určeno k terapeutickému účelu u lidí nebo ke zpracování za tímto účelem...“*, definice rostliny konopí pro léčebné použití, kterou je dle § 2 odst. 1 písm. f) zákona o NL *„...rostlina z rodu konopí, která je pěstována za účelem produkce konopí pro léčebné použití...“*, a dále definice extraktu z konopí pro léčebné použití, což je dle § 2 odst. 1 písm. k) zákona o NL *„...extrakt, který je vyroben z konopí pro léčebné použití určeného pro přípravu individuálně připravovaného léčivého přípravku v podmínkách správné výrobní praxe výrobců léčivých látek podle zákona o léčivech...“*. Jak přitom uvádí důvodová zpráva k novele zákona o NL, pojem *„konopí pro léčebné použití“* je zaveden za účelem jednoznačného rozlišení mezi na straně jedné konopím dle přílohy č. 3 nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nařízení o seznamech NL“), které je možné používat jen k omezeným vědeckým a výzkumným účelům a velmi omezeným terapeutickým účelům, a na straně

druhé konopím pro léčebné použití, které je možné za podmínek stanovených zákonem běžně používat k léčbě pacientů.³⁷

Další nově zavedenou legální definicí je definice rostliny technického konopí a definice technického konopí s tím, že dle § 2 odst. 1 písm. g) zákona o NL je rostlinou technického konopí „...rostlina z rodu konopí, ze které lze získat konopí s obsahem nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů nebo pochází z osiva odrůd uvedených ve Společném katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin...“ a technickým konopí je „...konopí z rostliny technického konopí...“. V této souvislosti stojí mimo jiné za pozornost, že s účinností od 1. 1. 2022 došlo ke zvýšení procentuální hranice maximálního přípustného podílu THC v technickém konopí, které lze v České republice za splnění dalších podmínek pěstovat, a to z původních 0,3 % THC na 1 % THC.³⁸

2.2 Seznamy návykových látek

Stěžejním prováděcím předpisem k zákonu o NL ve smyslu § 44c zákona o NL je již zmíněné nařízení o seznamech NL (tj. nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů).

Toto nařízení obsahuje celkem osm příloh, z nichž každá představuje jeden z osmi seznamů omamných látek (viz příloha č. 1 až 3 nařízení o seznamech NL), psychotropních látek (viz příloha č. 4 až 7 nařízení o seznamech NL) nebo přípravků obsahujících omamné látky (viz příloha č. 8 nařízení o seznamech NL). Jednotlivé seznamy přitom vycházejí jednak z Jednotné úmluvy o omamných látkách,³⁹ jednak z Úmluvy o psychotropních látkách,⁴⁰ které byly obě sjednány na půdě OSN. Poslední novelizace předmětných seznamů pak proběhla s účinností od 1. 7. 2022, kdy došlo

³⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk č. 864/0, s. 26. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=173777>.

³⁸ K tomuto srov. § 24 odst. 1 písm. a) zákona o NL ve znění účinném do 31. 12. 2021.

³⁹ Viz vyhláška ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb., o Jednotné úmluvě o omamných látkách.

⁴⁰ Viz vyhláška ministra zahraničních věcí č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách.

k rozšíření těchto seznamů. Co se pak týká konopí, na něž je zaměřena tato diplomová práce, toto prostupuje hned několika seznamy návykových látek.

Konkrétně v příloze č. 3 nařízení o seznamech NL je konopí uvedeno na seznamu omamných látek, avšak s výjimkou konopí pro léčebné použití, které je spolu s konopím extrakt a tinktura a spolu s extraktem z konopí pro léčebné použití určeném pro přípravu léčivých přípravků uvedeno v příloze č. 1 nařízení o seznamech NL. Rozdíl zde spočívá především v tom, že zatímco u omamných látek uvedených v příloze č. 3 nařízení o seznamech NL (resp. u látek a přípravků obsahujících tyto omamné látky) by mělo být možné jejich použití pouze k omezeným výzkumným, vědeckým a velmi omezeným terapeutickým účelům vymezeným v povolení k zacházení,⁴¹ v případě omamných látek uvedených v příloze č. 1 nařízení o seznamech NL se předpokládá využití o něco širší, nicméně i zde platí určitá omezení spočívající mj. v tom, že zacházení s těmito látkami by mělo být možné pouze na základě povolení k zacházení, anebo je-li zabezpečeno, že léčivé přípravky obsahující tyto látky budou vydávány v lékárně pouze na elektronický recept s označením "vysoce návyková látka" nebo na recept označený modrým pruhem vystavený v listinné podobě, stanoví-li tak zákon o léčivech, nebo na žádanku označenou modrým pruhem.⁴²

Zcela samostatné zařazení má pak THC, které je uvedeno v příloze č. 4 nařízení o seznamech NL, a to na seznamu psychotropních látek, tedy na seznamu psychotropních látek, u nichž je nutno zabezpečit, aby látky a přípravky obsahující tyto psychotropní látky byly používány pouze k omezeným výzkumným, vědeckým a velmi omezeným terapeutickým účelům vymezeným v povolení k zacházení.⁴³

2.3 Zacházení s návykovými látkami

Základní pravidla pro zacházení s návykovými látkami upravuje především část první, hlava II zákona o NL s tím, že zacházením s návykovými látkami se

⁴¹ Srov. § 44c odst. 1 písm. c) zákona o NL a obdobně též § 3 odst. 2 zákona o NL.

⁴² Srov. § 44c odst. 1 písm. a) zákona o NL a obdobně též § 3 odst. 2 zákona o NL.

⁴³ Srov. § 44c odst. 1 písm. d) zákona o NL a obdobně též § 3 odst. 2 zákona o NL.

dle § 3 odst. 1 zákona o NL rozumí výzkum, výroba, zpracování, odběr, skladování, dodávání a používání návykových látek a přípravků a produkce konopí a dále koupě a prodej návykových látek a přípravků, jakož i nabývání a pozbývání dalších věcných nebo závazkových práv s nimi spojených, zprostředkování takových smluv a zastupování při jejich uzavírání.

K zacházení s návykovými látkami a přípravky je pak obecně třeba povolení k zacházení, ledaže by zákon NL stanovil jinak, přičemž toto povolení vydává Ministerstvo zdravotnictví.⁴⁴

Výjimky z požadavku na existenci povolení k zacházení s návykovými látkami a přípravky upravuje § 5 zákona o NL, přičemž tyto výjimky se vztahují mimo jiné i na návykové látky uvedené v příloze č. 1 nařízení o seznamech NL, mezi které patří – jak již bylo zmíněno výše – například i konopí pro léčebné použití, konopí extrakt a tinktura a extrakt z konopí pro léčebné použití. Tyto návykové látky a přípravky je obsahující mohou být bez povolení k zacházení například nabývány, pozbývány a skladovány osobami poskytujícími lékařskou péči, avšak pouze pro provoz lékárny, případně mohou být farmaceuty či farmaceutickými asistenty pod dohledem farmaceuta připravovány do lékových forem v lékárnách. Vedle poskytovatelů lékařské péče mohou bez povolení k zacházení nabývat, pozbývat a skladovat přípravky obsahující návykové látky uvedené v příloze č. 1 nařízení o seznamech NL také poskytovatelé zdravotních služeb, a to pro účely poskytování zdravotních služeb, přičemž v této souvislosti dále platí, že bez povolení k zacházení mohou tyto přípravky předepisovat lékaři při poskytování zdravotních služeb, případně mohou být tyto přípravky bez povolení k zacházení používány ze strany lékařů a jiných zdravotnických pracovníků pro terapeutické účely ve zdravotnických zařízeních lůžkové a ambulantní péče a v zařízeních poskytujících pobytové sociální služby. Na základě lékařského předpisu (tedy lékařem vyplněného a podepsaného recepturního tiskopisu-receptu) pak mohou tyto přípravky připravovat a vydávat farmaceuti v lékárnách.

Zmíněné výjimky z požadavku na existenci povolení k zacházení s návykovými látkami a přípravky je obsahujícími však nedopadají jen

⁴⁴ Viz § 4 zákona o NL ve spojení s § 8 odst. 1 zákona o NL.

na poskytovatele zdravotních služeb a na zdravotnické pracovníky s odborným zdravotnickým vzděláním. Naopak, bez povolení k zacházení mohou pro vlastní potřebu nabývat (případně i v zastoupení), uchovávat a používat vybrané návykové látky či přípravky tyto látky obsahující také fyzické osoby, a to na základě lékařem vydaného receptu, případně na základě vybavení poskytovatelem zdravotních služeb. Povolení k zacházení se nevyžaduje rovněž k zacházení s rostlinami technického konopí, nebo s technickým konopím, zejména k účelům průmyslovým, potravinářským, kosmetickým, technickým nebo zahradnickým. A v neposlední řadě se povolení k zacházení nevyžaduje ani pro činnost státních orgánů v rámci jejich působnosti a také pro činnost Armády České republiky a bezpečnostních sborů, mezi něž patří například Policie České republiky, a to jde-li o plnění jejich úkolů, či pro činnost zdravotnických ústavů, toxikologických laboratoří či vědecko-výzkumných pracovišť. Nutno dodat, že výčet výjimek z požadavku na existenci povolení k zacházení s návykovými látkami a přípravky je obsahujícími je ještě širší, nicméně vzhledem k zaměření této diplomové práce nepovažoval autor za účelné veškeré tyto výjimky jmenovitě uvádět.

Pro osoby, které nespádají pod některou z výše uvedených výjimek, platí, že jsou oprávněny zacházet s návykovými látkami a přípravky pouze na základě povolení k zacházení, přičemž těmto osobám následně po udělení povolení k zacházení ukládá zákon o NL poměrně přísné povinnosti. Mezi tyto povinnosti patří kromě jiného ohlašovací povinnost dle § 26 a násl. zákona o NL spočívající v povinnosti předávat Ministerstvu zdravotnictví, případně i jiným orgánům veřejné moci v pravidelných časových intervalech předepsané informace (například o výrobě, pěstování, spotřebě, zneškodnění, obchodech či stavu zásob návykových látek za uplynulý kalendářní rok nebo o odhadech na rok nadcházející) či povinnost vést dle § 32 a § 33 zákona o NL evidenci a dokumentaci vztahující se k zacházení s návykovými látkami zákonem stanoveným způsobem a v zákonem stanoveném rozsahu.

2.4 Pěstování konopí pro léčebné použití

Již několikrát zmíněná novela zákona o NL se významně dotkla i problematiky pěstování rostlin konopí pro léčebné použití, když nastavila nový licenční systém pěstování konopí pro léčebné použití včetně podmínek pro pěstování konopí pro léčebné použití.⁴⁵ Z obsahu této nové právní úpravy přitom jednoznačně plyne, že pěstování konopí pro léčebné použití podléhá přísným pravidlům, které mají zamezit nekontrolovanému pěstování konopí pro léčebné použití, ať už ze strany podnikatelských subjektů, anebo ze strany soukromých osob (jednotlivců), které se v rámci prošetřování jejich možného neoprávněného pěstování konopí mnohdy brání právě argumentem, že konopí pěstují pro vlastní léčebné použití.

V této souvislosti je nutno poukázat předně na to, že ne každé konopí lze využít pro léčebné použití. Jak stanovuje § 24a zákona o NL, konopí pro léčebné použití musí splňovat podmínky stanovené pro jeho použití pro přípravu individuálně připravovaného léčivého přípravku s obsahem konopí pro léčebné použití podle právního předpisu upravujícího podmínky pro předepisování, přípravu, distribuci, výdej a používání individuálně připravovaných léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné použití, tedy zejména podmínky stanovené vyhláškou č. 236/2015 Sb., o stanovení podmínek pro předepisování, přípravu, distribuci, výdej a používání individuálně připravovaných léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné použití, ve znění pozdějších předpisů.

Pěstovat rostliny konopí pro léčebné použití pak dle § 24b odst. 1 zákona o NL může pouze právnická nebo podnikající fyzická osoba, která je držitelem jednak licence k pěstování rostlin konopí pro léčebné použití udělené Státním ústavem pro kontrolu léčiv, jednak povolení k zacházení s návykovými látkami a přípravky k činnostem souvisejícím se zacházením s konopím pro léčebné použití vydávaného Ministerstvem zdravotnictví.

⁴⁵ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk č. 864/0, s. 33. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=173777>.

Licenci k pěstování rostlin konopí pro léčebné použití uděluje Státní ústav pro kontrolu léčiv na základě žádosti, která musí kromě obecných náležitostí podání podle správního řádu splňovat též zvláštní náležitosti stanovené v § 24b zákona o NL. Součástí žádosti musí být například informace o pěstírně určené k pěstování konopí pro léčebné použití (informace o ploše pěstírny, pozemku, na kterém se pěstírna nachází, či rozloze plochy v pěstírně určené k pěstování rostlin konopí pro léčebné použití), prohlášení a dokumenty dokládající odbornou způsobilost žadatele, oprávněnost užívání prostor pěstírny a technickou připravenost žadatele pro pěstování konopí pro léčebné použití (včetně systému zabezpečení) či vnitřní předpis pro činnosti týkající se pěstování rostlin konopí pro léčebné použití obsahující alespoň určení osob, které mají do pěstírny přístup a za jakých podmínek, způsobů přístupu do pěstírny, způsobů zacházení s klíči či jinými prostředky umožňujícími vstup do pěstírny či způsobů zacházení s rostlinami konopí pro léčebné použití a rostlinným odpadem. Žadatel musí již v době podání žádosti disponovat pěstírnou připravenou k pěstování rostlin konopí pro léčebné použití, a tedy nelze žádat o licenci takzvaně do budoucna, přičemž rozhodnutí o udělení licence lze vydat až poté, co je Státním ústavem pro kontrolu léčiv provedeno ohledání pěstírny. Licence k pěstování rostlin konopí pro léčebné použití je pak udělována na dobu 5 let, avšak s tím, že platnost licence lze prodloužit.

Jde-li o povolení k zacházení s návykovými látkami a přípravky k činnostem souvisejícím se zacházením s konopím pro léčebné použití, jak již bylo zmíněno, toto povolení vydává Ministerstvo zdravotnictví, přičemž platí, že vydané povolení opravňuje vždy pouze k těm činnostem, které jsou v něm uvedeny, a bez vydání tohoto povolení nelze s pěstováním konopí pro léčebné použití vůbec započít. I toto povolení je obdobně jako licence vydáváno na dobu 5 let s tím, že při končící platnosti povolení lze případně požádat Ministerstvo zdravotnictví o vydání povolení nového (viz § 8 zákona o NL). Na vydání povolení k zacházení s návykovými látkami a přípravky je pak vázána i platnost licence vydané Státním ústavem pro kontrolu léčiv, neboť dle § 24e odst. 4 písm. a) zákona o NL platí, že pokud ve lhůtě 90 dnů ode dne nabytí právní moci rozhodnutí o udělení licence k pěstování konopí pro léčebné použití neobdrží držitel licence pravomocné rozhodnutí o povolení k zacházení s návykovými látkami a přípravky k činnostem

souvisejícím se zacházením s konopím pro léčebné použití, platnost licence k pěstování konopí pro léčebné použití tím zaniká.

Osoba, které byla udělena licence k pěstování rostlin konopí pro léčebné použití, je následně povinna zajistit pěstování rostlin konopí pro léčebné použití, produkci konopí a další činnosti související s pěstováním v té pěstírně, která je uvedena v licenci, zajistit řádné zabezpečení pěstírny, zajistit, aby veškerá činnost v souvislosti s pěstováním, sklizní a zpracováním rostlin konopí pro léčebné použití a zneškodněním rostlinného odpadu byla zaprotokolována a evidována, pěstovat rostliny konopí pro léčebné použití v souladu se správnou pěstitelskou praxí pro pěstování rostlin konopí pro léčebné použití, jakož i zajistit splnění dalších povinností stanovených v § 24d zákona o NL. Dle §29a zákona o NL je současně osoba pěstující konopí pro léčebné použití povinna předat každoročně Státnímu ústavu pro kontrolu léčiv a Ministerstvu zdravotnictví hlášení o množství sklizených rostlin konopí pro léčebné použití vypěstovaných na základě licence a o množství veškerého vyprodukovaného a zneškodněného odpadu z pěstování rostlin konopí pro léčebné použití za uplynulý kalendářní rok.

Jak přitom v této souvislosti uvádí důvodová zpráva k novele zákona o NL, daný systém ve svém důsledku znamená, že subjekt je na základě licence oprávněn pěstovat rostliny konopí pro léčebné použití, které nejsou návykovou látkou ve smyslu zákona o NL, a následně je na základě povolení k zacházení oprávněn produkovat konopí pro léčebné použití, které již návykovou látkou je, přičemž tento licenční systém slouží ke kontrole zacházení s materiálem, který sice návykovou látkou není, ale který tím, že z něj návykovou látku je možné získat, je svou povahou nebezpečný pro veřejné zdraví a společenské poměry.⁴⁶

2.5 Přestupky související s neoprávněným pěstováním a přechováváním konopí s obsahem návykové látky

Přestupky související s neoprávněným nakládáním s návykovými látkami v širokém slova smyslu (včetně neoprávněného pěstování a přechovávání konopí

⁴⁶ *Ibidem.*

s obsahem návykové látky) jsou vymezeny přímo zákonem o NL, kde jsou rozděleny na přestupky právnických a podnikajících fyzických osob (viz § 36 a § 37 zákona o NL) a na přestupky fyzických osob (viz § 39 zákona o NL). Vzhledem k tématu této diplomové práce pak bude na tomto místě pozornost zaměřena na přestupky fyzických osob.

Dle § 39 odst. 2 zákona o NL se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že neoprávněně přechovává návykovou látku v malém množství pro vlastní potřebu, případně tím, že neoprávněně pěstuje pro vlastní potřebu v malém množství rostlinu nebo houbu obsahující návykovou látku, anebo tím, že umožní neoprávněné požívání návykových látek osobě mladší 18 let, nejde-li o čin přísněji trestný.⁴⁷ Dle § 39 odst. 6 zákona o NL lze pak za tyto přestupky uložit pokutu až do výše 15.000,- Kč. Za přestupek spočívající v neoprávněném přechovávání návykové látky v malém množství pro vlastní potřebu a za přestupek spočívající v umožnění neoprávněného požívání návykových látek osobě mladší 18 let, nejde-li o čin přísněji trestný, lze rovněž uložit tzv. omezující opatření ve smyslu § 52 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

Jde-li o fyzické osoby pěstující rostliny technického konopí (tedy rostliny z rodu konopí, ze kterých lze získat konopí s obsahem nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů nebo které pochází z osiva odrůd uvedených ve Společném katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin), dopustí se tyto osoby dle § 39 odst. 4 zákona o NL přestupku až v okamžiku, kdy celková pěstební plocha přesáhne 100 m², a tyto osoby v takovém případě nesplní svou ohlašovací povinnost vůči místně příslušnému celnímu úřadu dle § 29b zákona o NL, případně ve svých hlášeních uvedou nesprávné nebo neúplné údaje. Za tyto přestupky lze pak dle § 39 odst. 8 zákona o NL uložit pokutu až do výše 100.000,- Kč, jde-li o nesplnění ohlašovací povinnosti, případně až do výše 200.000,- Kč, jde-li o uvedení nesprávných nebo neúplných údajů v hlášeních. Příkazem na místě lze pak uložit pokutu až do výše 5.000,- Kč.

⁴⁷ Co se rozumí malým množstvím bude blíže rozvedeno v kapitole 3 této diplomové práce.

3 Trestné činy související s neoprávněným pěstováním a následným zpracováváním konopí

V předchozí kapitole byla pozornost věnována právní úpravě zákona o NL a souvisejících právních předpisů. V této souvislosti je na úvod této třetí kapitoly namísto uvést, že s pojmem návyková látka pracuje též zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále „trestní zákoník“).

Z hlediska posuzování trestní odpovědnosti pachatelů trestných činů, při jejichž spáchání hrála trestněprávně relevantní roli návyková látka, je nicméně při výkladu pojmu návyková látka primárně významné, zda konkrétní látka naplňuje definiční znaky návykové látky, jak jsou vymezeny v § 130 trestního zákoníku. Dle § 130 trestního zákoníku se návykovou látkou rozumí „...*alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování...*“. Jak je patrné z citovaného ustanovení, základním předpokladem proto, aby konkrétní látka mohla být zařazena mezi návykové látky ve smyslu § 130 trestního zákoníku, je způsobilost konkrétní látky nepříznivě ovlivnit psychiku člověka, jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování. Citované ustanovení dále pracuje s pojmy alkohol, omamné látky či psychotropní látky, aniž by však trestní zákoník jakkoliv tyto pojmy vymezoval. Pro výklad § 130 trestního zákoníku, zejména pak pro výklad uvedených pojmů jsou proto důležité též zvláštní zákony, které tyto pojmy vymezují a mezi něž patří právě i zákon o NL včetně souvisejícího nařízení o seznamech NL.⁴⁸ V neposlední řadě může hrát při výkladu § 130 trestního zákoníku významnou roli též rozhodovací praxe soudů, a to zejména jde-li o látky spadající do skupiny „ostatních látek“, neboť je případně i na posouzení příslušných soudů, zda ta či ona látka má způsobilost nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování a zda tedy má být považována za látku návykovou. V této souvislosti lze poukázat například na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 Tdo 392/2009,

⁴⁸ Dalším relevantním právním předpisem je například zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, který mimo jiné vymezuje pojem alkoholický nápoj.

kteřé sice vychází z původní právní úpravy zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále „trestní zákon“), avšak jeho závěry jsou aplikovatelné i z hlediska právní úpravy trestního zákoníku, když definice návykové látky v § 130 trestního zákoníku, je v zásadě shodná s definicí návykové látky v § 89 odst. 10 trestního zákona.⁴⁹ V kontextu právě uvedeného, jde-li o konopí a některé látky v něm obsažené (THC), jejich zařazení pod návykové látky ve smyslu § 130 trestního zákoníku nečiní v praxi žádné obtíže.

S problematikou zneužívání návykových látek a nežádoucích následků spojených s jejich zneužíváním souvisí hned několik trestných činů upravených ve zvláštní části trestního zákoníku, a to například trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 trestního zákoníku), trestný čin opilství (§ 360 trestního zákoníku) či v praxi méně obvyklý trestný čin vyhýbání se výkonu služby (§ 384 trestního zákoníku), trestný čin vyhýbání se výkonu služby z nedbalosti (§ 385 trestního zákoníku) či trestný čin vyhýbání se výkonu strážní, dozorčí nebo jiné služby (§ 388 trestního zákoníku). V rámci této diplomové práce bude nicméně další pozornost zaměřena na trestné činy, které spíše než zneužívání návykových látek postihují různé formy neoprávněného nakládání s nimi v širokém slova smyslu, konkrétně pak neoprávněného nakládání s látkami omamnými a psychotropními, které tvoří podmnožinu návykových látek ve smyslu § 130 trestního zákoníku (určitým specifíkem je zde trestný čin šíření toxikomanie dle § 287 trestního zákoníku – viz dále). Tyto trestné činy jsou upraveny v hlavě sedmé zvláštní části trestního zákoníku, přičemž se pro ně běžně užívá označení drogové trestné činy. Mezi tyto drogové trestné činy se řadí celkem pět trestných činů, a to trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy (§ 283 trestního zákoníku), trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy (§ 284 trestního zákoníku), trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou

⁴⁹ V usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 Tdo 392/2009, se Nejvyšší soud zabýval kvalifikací šalvěje divotvorné jako návykové látky, kdy rozhodujícím kritériem pro její zařazení mezi návykové látky bylo posouzení jejich účinků na lidskou psychiku ve smyslu § 89 odst. 10 trestního zákona. Na základě výsledků znaleckého zkoumání, jehož závěrem bylo mj. konstatování, že šalvěj divotvorná je silný halucinogen, jehož užití může kvalitativně významně změnit psychiku člověka, trvale modifikovat jeho osobnost a vést až ke změně hodnotového systému a jehož účinná látka (Salvinorin A) je způsobilá nepříznivě ovlivnit sociální chování a vyvolat trvalý psychotický stav, pak bylo rozhodnuto o zařazení šalvěje divotvorné mezi návykové látky.

nebo psychotropní látku (§ 285 trestního zákoníku), trestný čin výroby a držení předmětu k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky a jedy (§ 286 trestního zákoníku) a trestný čin šíření toxikomanie (§ 287 trestního zákoníku), který jako jediný z právě uvedených drogových trestných činů nepracuje pouze s pojmem omamná a psychotropní, ale zahrnuje návykové látky jako takové, resp. jiné návykové látky než alkohol. Pro účely této diplomové práce je stěžejní trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy (§ 283 trestního zákoníku), trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedy (§ 284 trestního zákoníku) a trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285 trestního zákoníku), proto se na tyto trestné činy zaměří následující podkapitoly.

3.1 Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§ 283 trestního zákoníku)

Skutková podstata trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy je nejobsáhlejší skutkovou podstatou z celé skupiny tzv. drogových trestných činů. Jak přitom uvádí odborná komentářová literatura, předmětný trestný čin je ve spojení se skutkovými podstatami ostatních drogových trestných činů „...reakcí na rozsáhlé negativní individuální i společenské dopady zneužívání omamných látek, psychotropních látek, prekursorů, přípravků je obsahujících a jedů, zásadně ohrožujících a narušujících život a zdraví jejich uživatelů a jejich sociální vazby...“.⁵⁰

Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku zahrnuje základní skutkovou podstatu upravenou v § 283 odst. 1 trestního zákoníku a tři kvalifikované skutkové podstaty upravené v § 283 odst. 2 až 4 trestního zákoníku, přičemž v nejzávažnějších případech lze za uvedený trestný čin uložit pachateli trest odnětí svobody na 10 až 18 let. Dle § 283 odst. 5 trestního zákoníku

⁵⁰ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: Komentář. II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 2296. ISBN 978-80-7478-790-4.

je pak i příprava tohoto trestného činu trestná, jsou-li současně splněny podmínky stanovené v § 20 odst. 1 trestního zákoníku (tedy jsou-li úmyslně vytvářeny podmínky pro spáchání uvedeného trestného činu za některé z okolností uvedených ve kvalifikovaných skutkových podstatách upravených v § 283 odst. 2 až 4 trestního zákoníku, pro které lze uvedený trestný čin kvalifikovat jako zvlášť závažný zločin). Již samotná trestněprávní sankce za spáchání tohoto trestného činu pak dokládá, za jak závažnou zákonodárce právě drogovou kriminalitu považuje.

Dle § 283 odst. 1 trestního zákoníku se trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dopustí, kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed. V této souvislosti je významné též ustanovení § 289 trestního zákoníku, které mimo jiné v prvním odstavci upravuje, že zvláštní zákon stanoví, co se považuje za omamnou nebo psychotropní látku či prekursor používaný pro nezákonnou výrobu omamných nebo psychotropních látek, přičemž tímto zvláštním zákonem je zákon o NL, jemuž byl věnován výklad v rámci druhé kapitoly této diplomové práce, a dále zákon č. 272/2013 Sb., o prekurech drog, ve znění pozdějších předpisů.

Objektem trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy je jednak zájem na ochraně společnosti a lidí proti možnému ohrožení vyplývajícímu z nekontrolovaného nakládání s omamnými a psychotropními látkami, přípravky je obsahujícími, prekursori nebo jedy,⁵¹ jednak život a zdraví lidí.⁵²

Pachatelem tohoto trestného činu může být kdokoliv (jakákoliv fyzická osoba), neboť trestní zákoník ve vztahu k osobě pachatele nevyžaduje žádnou zvláštní vlastnost, způsobilost ani postavení. Současně se pachatelem může stát

⁵¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník III. Zvláštní část (§ 272-421). Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3704. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁵² DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: Komentář. II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 2296. ISBN 978-80-7478-790-4.

i právnická osoba, a to s ohledem na znění § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Z hlediska subjektivní stránky je k trestní odpovědnosti za trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy potřeba úmyslného zavinění (srov. § 13 odst. 2 trestního zákoníku). Není přitom rozhodující, zda pachatel jednal ve smyslu § 15 trestního zákoníku v úmyslu přímém či nepřímém.

Objektivní stránka trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy pak může být naplněna hned několika alternativními formami jednání, a to konkrétně jednáním spočívajícím v tom, že osoba omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed neoprávněně (i) vyrobí, (ii) doveze, (iii) vyveze, (iv) proveze, (v) nabídne, (vi) zprostředkuje, (vii) prodá, (viii) jinému jinak opatří nebo (ix) pro jiného přechovává. Pro potřeby této diplomové práce pak budou dále blíže rozvedeny formy jednání spočívající jednak v neoprávněné výrobě, jednak v neoprávněném přechovávání pro jiného.

Neoprávněnou výrobou omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu se obecně rozumí jakýkoliv proces směřující k neoprávněnému zhotovení nebo vytvoření omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu s tím, že nutně nemusí jít jen o proces průmyslový či řemeslný. Komentářová literatura pak pod neoprávněnou výrobu řadí též čištění daných látek, přeměnu jedné látky na jinou či kroky vedoucí ke zvýšení účinnosti daných látek.⁵³ V této souvislosti je namístě poukázat též na Jednotnou úmluvu o omamných látkách,⁵⁴ která za výrobu označuje všechny procesy (kromě produkce jakožto procesu spočívajícího v získávání opia, listů koka, konopí a konopné prskyřice z rostlin, které tyto plody obsahují), jež umožňují získání omamných látek, včetně čištění a přeměny těchto látek v jiné drogy,⁵⁵ a dále na Úmluvu o psychotropních látkách,⁵⁶ která za výrobu označuje

⁵³ *Ibidem*, s. 2302.

⁵⁴ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb., o Jednotné úmluvě o omamných látkách.

⁵⁵ Viz článek 1 odst. 1 písm. n) a t) vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb., o Jednotné úmluvě o omamných látkách.

⁵⁶ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách.

všechny postupy, jimiž lze získat psychotropní látky, včetně čištění a přeměny psychotropních látek v jiné psychotropní látky s tím, že výroba zahrnuje také výrobu přípravků s výjimkou přípravků připravovaných v lékárnách na lékařský předpis.⁵⁷

Neoprávněným přechováváním pro jiného se pak rozumí jakýkoliv způsob nedovoleného držení omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu, přičemž pachatel nutně nemusí mít předmětnou látku přímo u sebe, ale postačí, má-li ji ve své sféře moci (to zahrnuje i případy, kdy má pachatel předmětnou látku uloženou u jiné osoby). Základem však je, že některá z uvedených látek musí být pachatelem přechovávána pro někoho jiného, přičemž pro tento případ trestní zákoník nestanovuje požadavek na minimální množství přechovávané látky, a tedy teoreticky může být trestněprávně postižitelné přechovávání jakéhokoliv množství.⁵⁸

K tomuto stojí za zmínku též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2003, sp. zn. 5 Tdo 115/2003, které je dodnes přejímáno do novějších soudních rozhodnutí a v němž se Nejvyšší soud zabýval otázkou, jaká musí být doba přechovávání některé z uvedených látek, aby již šlo o neoprávněné přechovávání pro jiného ve smyslu § 283 odst. 1 trestního zákoníku, přičemž dospěl k závěru, že: „... Délku doby držení k tomu, aby se již jednalo o přechovávání, zákon přímo nestanoví, ovšem ve smyslu ustálených názorů soudní praxe je přechováváním alespoň několik hodin trvající držení omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího takovou látku, prekursoru nebo jedu (srov. stanovisko publikované pod č. 4/1987-42 Bulletinu bývalého Nejvyššího soudu ČSR). Držení tedy může být i krátkodobé, což vyplývá zejména ze skutečnosti, že pachatel drží drogu či jinou látku pro jiného, tedy zjevně jen přechodně, avšak nestačí pouze chvilkové držení, neboť by se již nejednalo o přechovávání, které předpokládá určitý časový prostor k uplatnění dispoziční moci držitele...“.

⁵⁷ Viz článek 1 odst. 1 písm. i) vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách.

⁵⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník III. Zvláštní část (§ 272-421). Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3712-3713. ISBN 978-80-7400-893-1.

Jak jednání spočívající ve výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku, prekursoru nebo jedu, tak jednání spočívající v přechovávání některé z uvedených látek pro jiného, je trestněprávně postižitelné za předpokladu, že je neoprávněné. Znak neoprávněnosti je pak naplněn tehdy, překročí-li pachatel meze dané platnými právními předpisy upravujícími předpoklady legálního nakládání s předmětnými látkami, resp. nakládá-li s uvedenými látkami způsobem, který tyto právní předpisy nedovolují či přímo zakazují. Nutno dodat, že relevantní právní úpravu je potřeba hledat mimo trestní zákoník, přičemž v tomto směru je stěžejní právní úprava obsažená v již několikrát zmíněném zákoně o NL.

Trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku se řadí mezi tzv. ohrožovací delikty, tedy k jeho dokonání není nezbytně třeba, aby pachatel například dosáhl sledovaného prospěchu (zejména materiálního), jakož i není třeba, aby neoprávněné nakládání s některou z uvedených látek vedlo ke způsobení škodlivého následku (zpravidla v podobě újmy na zdraví či smrti osoby, která některou z látek užila).⁵⁹ Získání prospěchu nebo způsobení újmy na zdraví či dokonce smrti však může být okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby dle některé z kvalifikovaných skutkových podstat upravených v § 283 odst. 2 až 4 trestního zákoníku. Dle nich se například přísněji trestá, způsobí-li pachatel činem uvedeným v § 283 odst. 1 trestního zákoníku těžkou újmu na zdraví (§ 283 odst. 3 písm. a) trestního zákoníku) či těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt (§ 283 odst. 4 písm. a) trestního zákoníku), anebo spáchá-li tento čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch (§ 283 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku) nebo prospěch velkého rozsahu (§ 283 odst. 4 písm. b) trestního zákoníku).

Pro spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku rovněž není třeba, aby páchaní této trestné činnosti mělo povahu déletrvajících, opakujících se či dokonce organizované trestné činnosti (třebaže tomu tak v praxi

⁵⁹ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: Komentář. II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 2301. ISBN 978-80-7478-790-4.

nezřídka bývá).⁶⁰ Za okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby dle § 283 odst. 2 až 4 trestního zákoníku se však považuje, spáchá-li osoba čin uvedený v § 283 odst. 1 trestního zákoníku jako člen organizované skupiny (§ 283 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku) nebo ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech (§ 283 odst. 4 písm. c) trestního zákoníku), je-li čin spáchán ve značném rozsahu (§ 283 odst. 2 písm. c) trestního zákoníku) nebo velkém rozsahu (§ 283 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku), je-li čin spáchán ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let (§ 283 odst. 2 písm. d) trestního zákoníku), případně je-li spáchán ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let (§ 283 odst. 3 písm. d) trestního zákoníku). Okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby je rovněž speciální recidiva spočívající v tom, že byl pachatel za předmětný trestný čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán (§ 283 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku).

Z hlediska tematického zaměření této diplomové práce pak ze shora uvedených okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby stojí za pozornost především ty, které jsou spojeny s rozsahem, v jakém byl čin dle § 283 odst. 1 trestního zákoníku spáchán, přičemž na úvod je nutno uvést, že interpretace těchto okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby není na rozdíl od jiných výše zmíněných okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby zcela jednoznačná, neboť ani trestní zákoník rozsah spáchání trestného činu nijak nespecifikuje (výkladová pravidla obsažená v § 138 trestního zákoníku zde nelze použít, jelikož u těchto okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby nejde o otázku finančního vyjádření látky, s níž bylo ve smyslu § 283 odst. 1 trestního zákoníku neoprávněně nakládáno).⁶¹ Právě na tyto okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby proto bude zaměřen další výklad.

Při posuzování, v jakém rozsahu bylo s omamnými nebo psychotropními látkami, přípravky je obsahujícími, prekursory nebo jedy ve smyslu § 283 odst. 2 písm. c) a d), odst. 3 písm. c) a d) trestního zákoníku neoprávněně nakládáno, je nutné mít na zřeteli, že každá z těchto látek je co do své povahy a co do svých

⁶⁰ *Ibidem*, s. 2301.

⁶¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník III. Zvláštní část (§ 272-421). Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3715. ISBN 978-80-7400-893-1.

účinků jiná, nelze proto stanovit jednotnou a všem látkám společnou hranici množství či výší rozsahů tak, jako je tomu při stanovení hranice výše škody, prospěchu, nákladů k odstranění poškození životního prostředí a hodnoty věci dle § 138 trestního zákoníku. Naopak je nutné, aby byl každý z rozsahů (tj. větší rozsah, značný rozsah a velký rozsah) posuzován individuálně ve vztahu k jednotlivým látkám, o něž v daném případě jde. Vzhledem k právě uvedenému hraje proto významnou roli soudní judikatura, zvláště pak rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, který kritéria pro posuzování rozsahu, v jakém bylo s omamnými nebo psychotropními látkami, přípravky je obsahujícími, prekursory nebo jedy neoprávněně nakládáno stanovuje v několika svých rozhodnutích, z nichž lze za nejstěžejnější označit usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010, uveřejněné pod číslem 12/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní (dále jen „R 12/2011“) a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, uveřejněné pod číslem 44/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní (dále jen „R 44/2013“).⁶²

Závěry, k nimž Nejvyšší soud v uvedených rozhodnutích R 12/2011 a R 44/2013 dospěl, lze pak shrnout následovně. Při stanovení každého z jednotlivých typů rozsahů je předně třeba mít na zřeteli kvantifikační stupně rozsahu činu (tj. větší rozsah, značný rozsah a velký rozsah), které je nutno vzájemně oddělit podle jejich proporcionality a společenské škodlivosti vyjádřené sazbami trestu odnětí svobody u těchto zvláště přitěžujících okolností (viz R 12/2011). Základním východiskem je přitom množství větší než malé jednotlivých látek, které je na začátku škály předmětných rozsahů (viz R 12/2011 a R 44/2013) a které bylo původně stanoveno přílohou č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb.⁶³ (dále jen „nařízení vlády č. 467/2009 Sb.“) ve znění účinném do 22. 8. 2013, přičemž s účinností od 23. 8. 2013 je jeho stanovení v jednotlivých případech na příslušných soudech. Pro rozhodovací praxi soudů (a potažmo i pro činnost dalších orgánů činných v trestním řízení) je pak v tomto

⁶² DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: Komentář. II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 2311-2312. ISBN 978-80-7478-790-4.

⁶³ Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů, ve znění pozdějších předpisů.

směru významné stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013, uveřejněné pod číslem 15/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „Tpjn 301/2013“), které množství větší než malé obecně vymezuje jako *„...takové množství přechovávané omamné nebo psychotropní látky nebo jedy, které vícenásobně – podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek – převyšuje běžnou dávku obvyklého konzumenta...“* s tím, že *„...Orientační hodnoty určující „množství větší než malé“ u omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících jsou uvedeny v příloze k tomuto stanovisku...“*. Větší rozsah, značný rozsah a velký rozsah se pak mají dle judikatury Nejvyššího soudu stanovovat jako násobky množství většího než malého, konkrétně větším rozsahem se rozumí desetinásobek množství většího než malého, značným rozsahem se rozumí desetinásobek takto určeného většího rozsahu a velkým rozsahem se rozumí desetinásobek takto určeného značného rozsahu, přičemž základem pro toto určení má být množství účinné látky, a nelze-li toto množství určit (např. pro zkonsumování drogy), lze vycházet z celkového množství drogy, kterou pachatel neoprávněně vyrobil nebo s ní jinak neoprávněně nakládal ve smyslu § 283 odst. 1 trestního zákoníku, nejsou-li pochybnosti o tom, že pachatel vyrobil nebo jinak nakládal s drogou v její obvyklé kvalitě (viz R 44/2013). Současně však platí, že určitý rozsah (větší, značný, velký) spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku nelze redukovat jen na množství příslušné drogy či účinné látky, ale při jeho stanovení se uplatní i další okolnosti jako kvalita omamné nebo psychotropní látky nebo jedy, výše peněžní částky, kterou za takto vyráběnou či distribuovanou látku pachatel utržil či utržit chtěl nebo mohl, délka doby, po níž pachatel s uvedenými látkami neoprávněně nakládal, okruh osob, pro které byly uvedené látky určeny, způsob, jakým pachatel s uvedenými látkami nakládal, intenzita újmy, jež hrozila nebo skutečně nastala u poškozených osob, případně i jiné skutečnosti (viz R 12/2011 a R 44/2013). V konkrétním případě tak dle specifických okolností případu není vyloučeno, aby příslušný zákonný (kvantifikační) znak, který podmiňuje použití přísnější právní kvalifikace a vyjadřuje rozsah spáchání trestného činu, byl naplněn i tehdy, jestliže pachatel neoprávněně vyrobil nebo jinak neoprávněně

nakládal s takovým množstvím drogy, které sice neodpovídalo celému desetinásobku požadovaného množství, ale již se mu dostatečně přiblížilo, případně naopak nemusí být tento zákonný znak podmiňující použití přísnější trestní sazby naplněn, jestliže množství drogy jen nevýrazně přesáhlo stanovený desetinásobek rozhodný pro daný rozsah (viz R 44/2013).

3.2 Trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu (§ 284 trestního zákoníku)

Trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu dle § 284 odst. 1 trestního zákoníku se dopustí, kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává v množství větším než malém omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoliv tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu (THC), případně dle § 284 odst. 2 trestního zákoníku se tohoto trestného činu dopustí, kdo neoprávněně pro vlastní potřebu přechovává jinou omamnou nebo psychotropní látku než uvedenou v § 284 odst. 1 trestního zákoníku nebo jed v množství větším než malém. Jde tak o dvě samostatné skutkové podstaty, kdy v tomto případě trestní zákoník rozděluje omamné a psychotropní látky na „měkké“, na které dopadá § 284 odst. 1 trestního zákoníku a současně mírnější trestní postih (trest odnětí svobody až na jeden rok, zákaz činnosti nebo propadnutí věci), a na „tvrdé“, na které dopadá § 284 odst. 2 trestního zákoníku a současně přísnější postih (trest odnětí svobody až na dvě léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci).⁶⁴

Spolu s trestným činem nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 trestního zákoníku, jemuž bude věnována následující podkapitola 3.3. této diplomové práce, představuje tento trestný čin tzv. privilegovanou skutkovou podstatu k trestnému činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku a současně představuje skutkovou podstatu, která míří primárně proti uživatelům omamných a psychotropních látek a je

⁶⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 445. ISBN 978-80-7502-637-8.

tak určitým protipólem k trestnému činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku, který naopak míří především proti producentům omamných a psychotropních látek, jejich distributorům a obchodníkům s nimi.⁶⁵

Obdobně jako v případě trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku je i zde objektem trestného činu jednak život a zdraví, jednak ochrana společenských vztahů, které jsou nekontrolovaným užíváním omamných a psychotropních látek nežádoucím způsobem narušovány.⁶⁶

Pachatelem tohoto trestného činu může být jakákoliv fyzická osoba, neboť ani zde trestní zákoník ve vztahu k osobě pachatele nevyžaduje žádnou zvláštní vlastnost, způsobilost či postavení, přičemž pachatelem může být i osoba právnická (srov. § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů).

Jde-li o subjektivní stránku tohoto trestného činu, platí, že k trestní odpovědnosti je potřeba úmyslného zavinění (srov. § 13 odst. 2 trestního zákoníku), ať už v podobě úmyslu přímého, či úmyslu nepřímého.

Objektivní stránka uvedeného trestného činu je pak naplněna již tím, že osoba neoprávněně přechovává omamné nebo psychotropní látky na bázi konopí (tj. omamnou látku konopí, pryskyřici z konopí nebo psychotropní látku obsahující jakýkoliv tetrahydrokanabinol, izomer nebo jeho stereochemickou variantu) nebo jiné omamné nebo psychotropní látky, aniž by bylo rozhodující, jakým způsobem pachatel danou látku nabyl a aniž by bylo nezbytné, aby nastal jakýkoliv škodlivý následek.⁶⁷ Musí však jít o neoprávněné přechovávání výlučně pro vlastní potřebu a současně v množství větším než malém, k čemuž trestní kolegium Nejvyššího soudu přijalo stanovisko, dle něhož: *„...Přechováváním „pro vlastní potřebu“ se rozumí určení takové látky pro osobní spotřebu, tedy výhradně pro pachatele tohoto trestného činu a nikoho jiného. Musí však jít o držení takové látky v množství převyšujícím dávku potřebnou pro držitele*

⁶⁵ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: Komentář. II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 2331. ISBN 978-80-7478-790-4.

⁶⁶ *Ibidem*, s. 2332.

⁶⁷ *Ibidem*, s. 2336-2337.

(podle stupně jeho závislosti), neboť držení jen jedné dávky konzumentem drog před jejím použitím není přechováváním, ale jen tzv. spotřební držbou...“.⁶⁸

Jde-li o otázku množství většího než malého, v základu stojí, že trestní zákoník ani jiný právní předpis množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů v současné době nevymezuje. Jak již bylo zmíněno v podkapitole 3.1. této diplomové práce, původně bylo množství větší než malé stanovováno na základě zákonného zmocnění dle § 289 odst. 2 trestního zákoníku v nařízení vlády č. 467/2009 Sb. (konkrétně v § 2 a příloze č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb.), nicméně nálezem Ústavního soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, vyhlášeným ve Sbírce zákonů pod č. 259/2013 Sb. došlo ke zrušení jak části ustanovení § 289 odst. 2 trestního zákoníku, které vládu zmocňovalo stanovit nařízením množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů, tak souvisejícího § 2 a přílohy č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. Stěžejním argumentem Ústavního soudu přitom bylo, že vymezení, které jednání je trestným činem, je svěřeno toliko zákonu a nikoliv právním předpisům nižší právní síly, mezi něž se řadí i nařízení vlády. Ústavní soud v předmětném nálezu současně s poukazem na rozhodovací praxi za doby účinnosti dřívější právní úpravy vyzdvihl úlohu soudní judikatury, na níž je, aby v jednotlivých případech stanovila rozhodné množství konkrétní omamné či psychotropní látky odpovídající množství většímu než malému, a to s přihlédnutím k okolnostem daného případu. V reakci na předmětný nález Ústavního soudu pak bylo vydáno mj. stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu Tpjn 301/2013, které již bylo podrobně rozebíráno v podkapitole 3.1. této diplomové práce. V této souvislosti lze tedy již jen v krátkosti shrnout, že toto stanovisko jednak obecně vymezilo množství větší než malé, a to jako takové množství omamné nebo psychotropní látky nebo jedu, které vícenásobně – podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivosti jednotlivých látek – převyšuje běžnou dávku obvyklého

⁶⁸ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013, uveřejněné pod číslem 15/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

konzumenta, jednak stanovilo orientační hodnoty množství většího než malého u jednotlivých omamných nebo psychotropních látek nebo jedů.⁶⁹

Okolnostmi podmiňujícími použití vyšší trestní sazby dle § 284 odst. 3 a 4 trestního zákoníku jsou pak případy, kdy je čin uvedený v § 284 odst. 1 nebo 2 trestního zákoníku spáchán ve větším rozsahu (§ 284 odst. 3 trestního zákoníku) nebo ve značném rozsahu (§ 284 odst. 4 trestního zákoníku). I zde lze pak odkázat na to, co již bylo uvedeno v podkapitole 3.1. této diplomové práce, a to ve vztahu k posuzování rozsahu spáchání trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku. Jde-li o trestněprávní postih, v nejzávažnějších případech lze za uvedený trestný čin uložit trest odnětí svobody v délce až 8 let.

3.3 Trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285 trestního zákoníku)

Trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 trestního zákoníku se dopustí, kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém rostlinu konopí (§ 285 odst. 1 trestního zákoníku) nebo kdo neoprávněně pro vlastní potřebu pěstuje v množství větším než malém houbu nebo jinou rostlinu než rostlinu konopí obsahující omamnou nebo psychotropní látku (§ 285 odst. 2 trestního zákoníku).

Obdobně jako v případě trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu dle § 284 trestního zákoníku jde tedy o skutkovou podstatu, jež je projevem odlišného přístupu k tzv. měkkým a tvrdým drogám a k jejich zneužívání pro vlastní potřebu a pro někoho jiného.⁷⁰ Současně jde o privilegovanou skutkovou podstatu, jejímž účelem dle důvodové zprávy je na straně jedné zachovat trestnost pěstování psychotropních rostlin (a mezi nimi

⁶⁹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník III. Zvláštní část (§ 272-421). Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3734. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁷⁰ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: Komentář. II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 2347. ISBN 978-80-7478-790-4.

zejména nejrozšířenějšího konopí) pro vlastní potřebu, a na straně druhé současně aktivně vyřadit konzumenty konopných drog (případně jiných rostlinných drog a hub), kteří jsou mnohdy „neproblémovými“ experimentálními či rekreačními konzumenty, z účasti na trhu, na němž se vyskytují komparativně podstatně nebezpečnější drogy (heroin, metamfetamin, kokain apod.).⁷¹

Jde-li pak konkrétně o rostlinu konopí, na niž se zaměřuje tato diplomová práce, právní úprava § 285 trestního zákoníku sice zachovává trestnost pěstování konopí, avšak velmi významně snižuje postih tzv. samozásobitelů, a to jednak tím, že zohledňuje, pěstuje-li si někdo konopí pouze pro vlastní potřebu, jednak tím, že trestnost neoprávněného pěstování konopí pro vlastní potřebu spojuje až s pěstováním v množství větším než malém. Pro srovnání, je-li konopí pěstováno pro účely následné distribuce či pro účely jiného neoprávněného využití (nikoliv pro vlastní potřebu), trestní zákoník jeho množství nikterak nespecifikuje, a tedy pro naplnění formálních znaků skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku postačí jakékoliv jeho množství (tedy i malé).⁷²

Z hlediska objektu trestného činu i zde platí, že primárním předmětem ochrany je život a zdraví a dále ochrana společenských vztahů. Beze změny je též znak subjektu trestného činu, kterým může být jakákoliv fyzická i právnická osoba (srov. § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů), a znak subjektivní stránky trestného činu, když trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 trestního zákoníku je koncipován jako trestný čin úmyslný (srov. § 13 odst. 2 trestního zákoníku).

Jde-li o objektivní stránku předmětného trestného činu, je namístě na úvod krátce shrnout, o čem bylo pojednání v kapitole 2. této diplomové práce, a to že dle § 24 odst. 1 písm. a) zákona o NL je obecně zakázáno pěstovat jiné druhy a odrůdy rostliny konopí (rod *Cannabis*), než jsou rostliny technického

⁷¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 447-448. ISBN 978-80-7502-637-8.

⁷² DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: Komentář. II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 2348. ISBN 978-80-7478-790-4.

konopí (tj. konopí s obsahem nejvýše 1 % THC nebo konopí z osiva odrůd uvedených ve Společném katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin), s výjimkou pěstování na základě licence udělené podle zákona o NL.

Pro účely § 285 odst. 1 trestního zákoníku se pak pěstováním konopí rozumí proces růstu rostliny konopí v pro ni přirozené fyziologické podstatě, a to počínaje zasetím semene nebo zasazením výpěstku rostliny do půdy či živného roztoku, přes následnou péči o růst rostliny, až po její sklizeň,⁷³ přičemž k trestní odpovědnosti za neoprávněné pěstování rostliny konopí ve smyslu § 285 odst. 1 trestního zákoníku postačí participace na jakékoliv části uvedeného procesu.⁷⁴

Pro potřeby trestněprávní kvalifikace je pak nutno odlišovat samotné pěstování rostliny konopí ve smyslu § 285 odst. 1 trestního zákoníku od pojmu „výroba“ ve smyslu § 283 odst. 1 trestního zákoníku. Základní rozdíl zde spočívá v tom, že zatímco pěstování konopí je přirozeným vývojem od semene až po rostlinu, výrobou je míněn proces následující po sklizni, tedy následné zpracování rostliny konopí (nejčastěji sušením, ale i vařením či louhováním), v jehož průběhu je konopí jakožto vstupní surovina dále zpracováno, a to do stavu způsobilého ke spotřebě (marihuana), anebo za účelem získání psychotropní látky THC.⁷⁵ Případy, kdy pěstování rostliny konopí směřovalo k uskutečnění výroby, avšak z určitých důvodů k ní nedošlo, pak mohou být dle okolností posuzovány jako pokus, případně příprava trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku. Současně, vzhledem k tomu, že rostlina konopí je již sama o sobě omamnou látkou, jejím neoprávněným pěstováním pro vlastní potřebu v množství větším než malém, třebaže toto pěstování necílilo k následné výrobě, mohou být naplněny znaky skutkové podstaty trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 odst. 1 trestního zákoníku, případně trestného činu přechovávání omamné nebo psychotropní látky

⁷³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník III. Zvláštní část (§ 272-421). Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3744. ISBN 978-80-7400-893-1.

⁷⁴ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: Komentář. II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 2352. ISBN 978-80-7478-790-4.

⁷⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník III. Zvláštní část (§ 272-421). Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3744. ISBN 978-80-7400-893-1.

a jedu dle § 284 odst. 1 trestního zákoníku.⁷⁶ Rovněž je namístě uvést, že pokud by bylo konopí neoprávněně pěstováno nikoliv pro vlastní potřebu, jak předpokládá § 285 odst. 1 trestního zákoníku, ale pro jiného, již samotné jeho pěstování by naplňovalo formální znaky skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku, přičemž by se jednalo o jednání spočívající v opatření omamné či psychotropní látky.⁷⁷ Jak je patrné z právě uvedeného, pro účely správné právní kvalifikace je vždy nezbytné důsledně zkoumat a posuzovat konkrétní okolnosti daného případu, přičemž se zde současně otevírá prostor pro úvahu nad aplikací zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku, o níž bude pojednáno v následující kapitole 4. této diplomové práce.

Jde-li o dílčí znak objektivní stránky trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 trestního zákoníku spočívající konkrétně v neoprávněném pěstování rostlin konopí (případně jiných rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku), lze na tomto místě odkázat na to, co již bylo k tomuto dílčímu znaku uvedeno v podkapitole 3.2. této diplomové práce.

Co se pak týká dílčího znaku objektivní stránky předmětného trestného činu spočívajícího v neoprávněném pěstování rostlin konopí (případně hub či jiných rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku) v množství větším než malém, za pozornost stojí, že až donedávna byla vláda ustanovením § 289 odst. 3 trestního zákoníku zmocněna stanovit nařízením, jaké je množství větší než malé u rostlin a hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, přičemž tak učinila nařízením vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nařízení vlády č. 455/2009 Sb.“). Obdobně jako v případě § 289 odst. 2

⁷⁶ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 442. ISBN 978-80-7502-637-8.

⁷⁷ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník III. Zvláštní část (§ 272-421). Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3745. ISBN 978-80-7400-893-1.

trestního zákoníku a nařízení vlády č. 467/2009 Sb. (viz podkapitola 3.1. a 3.2.) však Ústavní soud rozhodl o zrušení části ustanovení § 289 odst. 3 trestního zákoníku, které vládu zmocňovalo stanovit nařízením množství větší než malé u rostlin a hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, jakož i souvisejícího ustanovení § 2 a přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., v nichž bylo toto množství konkrétně stanoveno (včetně stanovení, jaké množství THC a psilocybinu/psilocinu v těchto rostlinách a houbách obsažených představuje „množství větší než malé“). Ústavní soud tak ovšem učinil až nálezem ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 98/20, publikovaným ve Sbírce zákonů pod č. 206/2021 Sb. (dále jen „Pl. ÚS 98/20“), tedy s časovým odstupem bezmála 8 let. I zde pak byl stěžejním argument, že vymezení, které jednání je trestným činem, je svěřeno toliko zákonu a nikoliv právním předpisům nižší právní síly, mezi něž se řadí i nařízení vlády. V předmětném nálezu Ústavní soud rovněž opětovně vyzdvihl význam soudní judikatury, když mj. uvedl, že „... z ústavněprávního hlediska nepovažuje za potřebné přijetí nové právní úpravy, ale naopak považuje za relevantní následné dotvoření trestního zákoníku skrze výklad provedený mocí soudní, neboť i samotná rozhodovací právní praxe obecných soudů může dodatečně učinit danou trestněprávní normu předvídatelnou pro její adresáty, aniž by ji tak bylo možno označit za neurčitou, a tedy odporující zásadě *nullum crimen sine lege*....“. K tomuto pak nezbyvá než doplnit, že množství větší než malé u rostlin a hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku trestní zákoník nestanovuje ani neurčuje, přičemž jde-li o stav soudní judikatury, Nejvyšší soud dosud nevydal stanovisko obdobné tomu, které bylo vydáno v případě omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících (viz stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu Tpjn 301/2013), proto vymezení, jaké je množství větší než malé u rostlin a hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, je otázkou budoucí soudní judikatury, na což ostatně poukazuje i komentářová literatura.⁷⁸ Současně je však k tomuto nutno uvést, že třebaže stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu Tpjn 301/2013 řeší primárně otázku množství většího než malého ve smyslu § 284 odst. 1 a 2 trestního zákoníku, neznamená to, že by i v případě posuzování

⁷⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník III. Zvláštní část (§ 272-421). Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3745. ISBN 978-80-7400-893-1.

množství většího než malého ve smyslu § 285 odst. 1 a 2 trestního zákoníku nebylo vůbec relevantní a využitelné. Ostatně možnost využití stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu Tpjn 301/2013 i při interpretaci § 285 odst. 1 a 2 trestního zákoníku předpokládá přímo v nálezu Pl. ÚS 98/20 i samotný Ústavní soud.

Z hlediska okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby je pak i zde přísněji postihováno spáchání činu ve větším rozsahu (§ 285 odst. 3 trestního zákoníku) nebo ve značném rozsahu (§ 285 odst. 4 trestního zákoníku). V nejzávažnějších případech lze pak za uvedený trestný čin uložit trest odnětí svobody v délce až 5 let.

4 Zásada subsidiarity trestní represe z pohledu vnitrostátního práva a aktuální rozhodovací praxe

Odborná literatura pojem subsidiarita obecně definuje jako „...*princip, podle kt. má být každá aktivita státu a společnosti jen podpůrná (subsidiární), tj. jen v takových úkolech, na jejichž řešení nemůže nižší jednotka (hl. rodina) stačit...*“.⁷⁹ Jak tato definice napovídá, nejde o pojem výsostně trestněprávní, naopak, s pojmem subsidiarita pracuje řada dalších právních odvětví (např. občanské právo, evropské právo či ústavní právo) a koneckonců i řada odvětví neprávních (např. politologie).

Zůstaneme-li však v rovině trestního práva, je namístě poukázat též na související pojem *ultima ratio*, který v rámci obecného výkladu snad ještě přesněji vystihuje podstatu zásady subsidiarity trestní represe, na níž se tato diplomová práce zaměřuje. Pojem *ultima ratio* je totiž obecně vykládán jako „*krajní prostředek k dosažení nějakého cíle*“⁸⁰, přičemž zásadu subsidiarity trestní represe lze zjednodušeně vymezit právě jako zásadu, dle níž má být trestní represe využívána jako krajní řešení či krajní prostředek nápravy v situaci, kdy jiné prostředky nápravy nejsou dostatečně účinné či zcela selhávají.

Zásada subsidiarity trestní represe v trestním právu hmotném obecně vychází z myšlenek právního státu, přičemž v sobě reflektuje dvojí přístup k uplatňování trestních zákonů a trestní odpovědnosti, a to jednak přístup akcesorní spočívající v akcesorní či druhotné povaze trestních zákonů a ochrany jimi poskytované ve vztahu k jiným právním odvětvím zaměřeným na ochranu týchž hodnot a statků (např. občanské právo, správní právo, obchodní právo), jednak přístup subsidiární spočívající v tom, že trestní zákony a trestní odpovědnost včetně trestního postihu jsou uplatňovány až v případě, že odpovědnost uplatňovaná v rámci základního právního odvětví (např. občanské právo, správní právo, obchodní právo) motivačně ani sankčně nepostačuje.⁸¹

⁷⁹ *Slovník cizích slov*. 2. vydání. Praha: Ottovo nakladatelství, 2005, s. 631. ISBN 80-7360-289-x.

⁸⁰ *Ibidem*, s. 693.

⁸¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 88. ISBN 978-80-7400-109-3.

Myšlenka zásady subsidiarity trestní represe v českém trestním právu přitom není nikterak novou, neboť se objevuje již v písemnostech českých, resp. československých právníků z období 30. let 20. století, kdy např. prof. JUDr. August Miřička, československý právník a profesor trestního práva, napsal: „...pro trestní zákonodárce musí...být vůdčí myšlenkou, že trestní moc státní nemá býti přepínána, nýbrž jí užíváno jen potud, pokud je toho nutně zapotřebí (ekonomie trestní hrozby). Zejména by nemělo k trestní výhružce býti saháno tam, kde lze dostatečné ochrany právního statku, o který jde, dosáhnout prostředky jinými, zejména restitucí nebo náhradou škody, tedy ochrannou civilněprávní (subsidiárnost trestní hrozby), nýbrž jen tam, kde, hledíc na důležitost právního statku, je třeba jeho zesílené ochrany...“⁸². Podstata subsidiarity trestní represe přitom zůstává v průběhu doby neměnná a spočívá v požadavku, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě.⁸³

4.1 K právní úpravě zásady subsidiarity trestní represe a souvisejícího principu ultima ratio v trestním zákoníku

Zásada subsidiarity trestní represe je v českém právním řádu zakotvena v § 12 odst. 2 trestního zákoníku, dle něhož: „...Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu...“. Základní podstata této zásady spočívá v tom, že trestní odpovědnost má být vyhrazena pro nejzávažnější společensky škodlivé činy, a tam, kde to povaha jednání umožňuje, by měly mít přednost jiné odpovědnostní režimy, ať už právní (např. občanskoprávní, správněprávní aj.), anebo neprávní (např. etické, morální, náboženské aj.), přičemž tím je současně vyjádřen princip *ultima ratio* vyplývající ze zásady subsidiarity trestní represe.

⁸² Citováno z: MIŘIČKA, A. *Trestní právo hmotné. Část obecná i zvláštní*. Praha: Nákladem spolku československých právníků „Všeherd“, 1934, s. 12. Citace převzata z ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 92. ISBN 978-80-7400-109-3.

⁸³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 92. ISBN 978-80-7400-109-3.

Zásada subsidiarity trestní represe pak určitým způsobem doplňuje jinak ryze formální pojetí trestného činu v současném trestním zákoníku, který trestný čin v § 13 odst. 1 trestního zákoníku definuje jako „...*protiprávní čin, který trestní zákon považuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně...*“. Odborná literatura v této souvislosti hovoří o zásadě subsidiarity trestní represe dle §12 odst. 2 trestního zákoníku jako o hmotněprávním či také materiálním korektivu trestní odpovědnosti.⁸⁴ Pro srovnání, dřívější trestní zákon byl naopak postaven na materiálním pojetí trestného činu, když v § 3 odst. 1 trestního zákona definoval trestný čin jako „...*pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně...*“, a tedy společenskou nebezpečnost činu považoval přímo za jeden ze znaků trestného činu.

Jak naznačuje právě uvedené, hledisko společenské škodlivosti (dříve společenské nebezpečnosti) se již neřadí mezi znaky trestného činu, nabízí se tedy otázka, jak k tomuto hledisku a celkově k zásadě subsidiarity trestní represe zakotvené v § 12 odst. 2 trestního zákoníku v praxi přistupovat, přičemž v tomto směru lze v odborné literatuře spatřovat určitou nejednotnost.

Převážná část autorů (např. prof. Šámal či dr. Draštík) vnímá zásadu subsidiarity trestní represe a hledisko společenské škodlivosti jako významné interpretační pravidlo, které „...*napomáhá zákonnou skutkovou podstatu konkrétního trestného činu i jeho formální znaky vyložit podle jejich smyslu (tzv. teleologický výklad)...*“ a které nabývá na významu především u těch znaků trestných činů, jež nemají jasnou spodní hranici, přičemž má zabraňovat tomu, aby za trestné činy byly považovány bagatelní činy a delikty, které jen zdánlivě naplňují znaky skutkové podstaty některého trestného činu (zejména přestupky a jiné správní delikty).^{85,86}

Vedle toho je zde dále skupina autorů (např. dr. Draštík), kteří § 12 odst. 2 trestního zákoníku vykládají tak, že zásada subsidiarity trestní represe v něm není zakotvena jen jako obecný interpretační princip, ale nad rámec toho též vymezuje

⁸⁴ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 8. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 136-137. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁸⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 95. ISBN 978-80-7400-109-3.

⁸⁶ Obdobně srov. např. též: DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: Komentář. I. díl (§ 1 až 232).* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 49-50. ISBN 978-80-7478-790-4.

dvě kumulativní podmínky trestní odpovědnosti, a to podmínku náležitě společenské škodlivosti spáchaného činu a podmínku neadekvátnosti uplatnění odpovědnosti podle jiného (netrestního) právního předpisu. Trestní odpovědnost pachatele činu, který vykazuje formální znaky skutkové podstaty trestného činu ve smyslu § 13 odst. 1 trestního zákoníku, je tak z tohoto úhlu pohledu podmíněna současným splněním předpokladů plynoucích z § 12 odst. 2 trestního zákoníku.⁸⁷ V této souvislosti se hovoří též o podmíněnosti trestní odpovědnosti a trestnosti potřebnou společenskou škodlivostí.⁸⁸

K tomuto lze pak v odborné literatuře též nalézt názor (např. prof. Jelínek), dle něhož § 12 odst. 2 trestního zákoníku klade velké nároky na odůvodnění, proč v konkrétním případě jde či naopak nejde o trestný čin, a to s tím, že především orgány činné v trestním řízení musí v jednotlivých případech citlivě, komplexně a přísně individuálně hodnotit a následně i odůvodnit, proč v konkrétním případě jde o případ společensky škodlivý, ve kterém nepostačuje odpovědnost občanskoprávní (např. spojená s povinností k náhradě škody, odčinění nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení), správní (např. v podobě odpovědnosti za přestupek nebo jiný správní delikt) či jiná.⁸⁹

Pro úplnost je nutno dodat, že jde-li o hledisko společenské škodlivosti, trestní zákoník konkrétní kritéria společenské škodlivosti neuvádí. Určitým vodítkem může být důvodová zpráva k § 12 odst. 2 trestního zákoníku, podle níž je společenská škodlivost určována povahou a závažností trestného činu, která se uplatňuje při stanovení druhu a výměry trestu dle § 39 odst. 2 trestního zákoníku.⁹⁰ Společenská škodlivost by tedy dle okolností jednotlivého případu měla být dána významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem (srov. § 39 odst. 2 trestního zákoníku). K tomuto však odborná literatura současně dodává, že tímto se společenská škodlivost zcela nevyčerpává a naopak zdůrazňuje, že trestní

⁸⁷ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: Komentář. I. díl (§ 1 až 232)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 47. ISBN 978-80-7478-790-4.

⁸⁸ *Ibidem*, s. 49.

⁸⁹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 27. ISBN 978-80-7502-637-8.

⁹⁰ KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 205. ISBN: 978-80-7179-082-2.

zákoník společenskou škodlivost a její stupně nedefinuje záměrně a řešení potřebné míry společenské škodlivosti z hlediska spodní hranice trestní odpovědnosti ponechává na zhodnocení konkrétních okolností případu ze strany orgánů činných v trestním řízení a v konečné fázi na rozhodnutí soudu, a to konkrétně tam, kde to bude z hlediska principu *ultima ratio* přicházet v úvahu.⁹¹

Ke shora uvedenému je namístě doplnit, že vedle tzv. hmotněprávního (materiálního) korektivu trestní odpovědnosti je trestnímu právu znám také tzv. korektiv procesněprávní, který je představován zásadou oportunity vyjádřenou diskreční pravomocí státního zástupce zastavit trestní stíhání z důvodu neúčelnosti dle § 172 odst. 2 písm. c) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“), případně z téhož důvodu odložit věc před zahájením trestního stíhání podle § 159a odst. 4 trestního řádu.⁹² Neúčelnost trestního postihu je pak v tomto případě v první řadě vyjádřena významem a mírou porušení nebo ohrožení chráněného zájmu, který byl dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky nebo okolnostmi, za nichž byl čin spáchán, což jsou kritéria překrývající se s kritérii uvedenými v § 39 odst. 2 trestního zákoníku. Důvodem pro volbu tohoto oportunitního (procesního) řešení však mohou být i další okolnosti, které přesahují pojem a kritéria společenské škodlivosti ve smyslu § 12 odst. 2 trestního zákoníku a které mohou spočívat v chování obviněného po spáchání činu, jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit jiné škodlivé následky činu apod., neboť i tyto okolnosti jsou v tomto případě významné pro posouzení dosažení účelu trestního stíhání.⁹³

⁹¹ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 94. ISBN 978-80-7400-109-3.

⁹² JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 8. vydání. Praha: Leges, 2022, s. 136. ISBN 978-80-7502-576-0

⁹³ DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl (§ 1 až 179h)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1282. ISBN 978-80-7552-600-7.

4.2 Zásada subsidiarity trestní represe v aktuální rozhodovací praxi

O tom, jak klíčová a současně do jisté míry problematická je interpretace a aplikace zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* svědčí nejen výše předestřený (a ne zcela jednotný) postoj doktríny k této problematice, ale i skutečnost, že této otázce věnuje nemalou pozornost též rozhodovací praxe soudů a výkladová stanoviska orgánů veřejné moci, jež při výkladu a aplikaci zásady subsidiarity trestní represe sehrávají významnou roli. Na tato stanoviska orgánů veřejné moci a na vybranou judikaturu jednak Nejvyššího soudu, jednak Ústavního soudu se nyní zaměří tato podkapitola.

4.2.1 Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství k uplatňování zásady subsidiarity trestní represe

Pozornost bude zaměřena nejprve na výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství k uplatňování zásady subsidiarity trestní represe a škodlivosti činu dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku, které bylo publikováno pod č. 5/2011 ve Sbírce výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství.⁹⁴ V tomto výkladovém stanovisku se Nejvyšší státní zastupitelství zabývalo mimo jiné otázkou toho, zda „...*materiální protiprávnost, která je obecně považována za nutnou, esenciální složku odpovědnostního vztahu v oblasti trestního práva v užším smyslu (tj. jako jedné ze základních podmínek pro vyvození odpovědnosti v rovině soudně trestných deliktů) - může či musí, kdy a v jakém rozsahu - být zvažována při uplatňování trestněprávní odpovědnosti za konkrétní spáchaný čin...*“. Nutno k tomuto dodat, že předmětné výkladové stanovisko je v podstatě reakcí na přijetí trestního zákoníku, v němž bylo oproti předchozí právní úpravě obsažené v trestním zákoně upuštěno od definice trestného činu, v níž materiální znak trestného činu coby nedílná součást definice trestného činu byl zcela rovnocenný znaku formálnímu.

⁹⁴ Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 1 SL 742/2011, uveřejněné pod číslem 5/2011 Sbírky výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství.

Postoj Nejvyššího státního zastupitelství k zásadě subsidiarity trestní represe a její aplikaci lze přitom označit za poměrně restriktivní. Základním východiskem předmětného výkladového stanoviska je dílčí závěr, že materiální znak (společenská škodlivost) není zákonným znakem trestného činu, a dále dílčí závěr, že princip vyjádřený v § 12 odst. 2 trestního zákoníku nelze používat ani jako výkladové pravidlo, které by *a priori* bylo možné použít k výkladu každého trestného činu jako přistupující znak ke konkrétní skutkové podstatě či jako pomůcku při výkladu skutkové podstaty.

Jak uvádí Nejvyšší státní zastupitelství v odůvodnění předmětného výkladového stanoviska: „...*Trestní zákoník je postaven na principu, že každá skutková podstata je definována ve zvláštní části plnohodnotně, úplně, ve všech znacích a se všemi náležitostmi konkrétního trestného činu, a že - a to je další naprosto zásadní premisa - v každé skutkové podstatě je vždy (tak či onak, někdy ne výrazně, přesně či výslovně - v čemž je pak právě základní výkladová potíž), materiální protiprávnost implementována, neboť jinak by nemohlo jít o trestný čin...*“ s tím, že: „...*Ze systematického zařazení této zásady, z jejího pojetí a ze skutečnosti, že zákon nevymezuje žádná konkrétní, hodnotitelná a přezkoumatelná kritéria pro její uplatňování, plyne, že není opory v zákoně pro to, aby byla apriorně a pravidelně hodnocena jako obligatorní negativní (ve smyslu omezující) podmínka trestnosti každého konkrétního činu...*“.

Na otázku, jak tedy k zásadě subsidiarity trestní represe přistupovat, pak Nejvyšší státní zastupitelství ve svém výkladovém stanovisku odpovídá tak, že jde o určité vodítko v případech, které jsou svou povahou zcela výjimečné, ojedinělé a mimořádné, a zvláště pak v případě těch trestných činů, u nichž spodní práh trestnosti není jednoznačně vymezen kvantitativním nebo dostatečně přesným kvalitativním znakem a u nichž lze odůvodněně konstatovat, že posuzované jednání nedosáhlo ani dolní hranice společenské škodlivosti činu, neboť neodpovídá ani nejlehčím běžně se vyskytujícím případům trestného činu dané skutkové podstaty (tj. vymyká se běžně se vyskytujícím jednáním u dané skutkové podstaty). Za zcela vyloučenou je pak považována možnost využití zásady subsidiarity trestní represe u činů vykazujících znaky některé kvalifikované skutkové podstaty konkrétního trestného činu.

K tomuto výkladovému stanovisku Nejvyššího státního zastupitelství autor této diplomové práce uvádí, že se ne zcela ztotožňuje s názorem Nejvyššího státního zastupitelství na to, jak přistupovat k aplikaci zásady subsidiarity trestní represe při uplatňování trestněprávní odpovědnosti za konkrétní spáchaný čin. S přihlédnutím ke své profesní praxi má autor této diplomové práce za to, že předestřený přístup Nejvyššího státního zastupitelství k zásadě subsidiarity trestní represe a její v podstatě jen výjimečné aplikaci je až příliš restriktivní a formální. Autor této diplomové práce se přiklání k názoru, že z pozice vyšetřovatele, resp. policejního orgánu by měl zjišťovat skutečnosti svědčící ve prospěch i neprospěch obviněného, a tedy není žádoucí apriorně nezjišťovat právě i ty okolnosti, které by mohly případně svědčit o tom, že v daném konkrétním případě ve skutečnosti nejde o trestný čin, a to pro nesplnění předpokladů plynoucích z § 12 odst. 2 trestního zákoníku (v tomto se autor této diplomové práce přiklání k názoru dr. Draštíka a prof. Jelínka). Dle názoru autora této diplomové práce je i s přihlédnutím k ekonomice trestního řízení namísto vždy a od počátku zkoumat mimo jiné též to, zda konkrétní čin – zvláště pak naplňuje-li znaky některého trestného činu, který je ne zcela jednoznačně vymezen (zejména, avšak nikoliv výlučně, dolní hranicí trestnosti) – dosáhl takové společenské škodlivosti, že je potřeba jej projednávat v trestním řízení, a zatěžovat tak orgány činné v trestním řízení napříč jednotlivými stádii trestního řízení.

4.2.2 Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu k uplatňování zásady subsidiarity trestní represe

Stanovisko k výkladu § 12 odst. 2 trestního zákoníku a k uplatňování zásady subsidiarity trestní represe časově navazující na výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství přijalo též trestní kolegium Nejvyššího soudu, přičemž ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek bylo toto stanovisko publikováno pod č. 26/2013.⁹⁵ Z jednotlivých právních vět tohoto stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu je pak s ohledem na zaměření této diplomové

⁹⁵ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, uveřejněné pod číslem 26/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

práce nutno poukázat především na právní věty pod označením I. až III., které stanoví:

„I. Trestným činem je podle trestního zákoníku takový protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v tomto zákoně (§ 13 odst. 1 tr. zákoníku). Zásadně tedy platí, že každý protiprávní čin, který vykazuje všechny znaky uvedené v trestním zákoníku, je trestným činem a je třeba vyvodit trestní odpovědnost za jeho spáchání. Tento závěr je však v případě méně závažných trestných činů korigován použitím zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, podle níž trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Zvláštnost materiálního korektivu spočívajícího v použití subsidiarity trestní represe vyplývá z toho, že se jedná o zásadu, a nikoli o konkrétní normu, a proto je třeba ji aplikovat nikoli přímo, ale v zásadě jen prostřednictvím právních institutů a jednotlivých norem trestního práva.

II. Zakotvení zásady subsidiarity trestní represe a z ní vyplývajícího principu použití trestního práva jako „ultima ratio“ do trestního zákoníku má význam i interpretační, neboť znaky trestného činu je třeba vykládat tak, aby za trestný čin byl považován jen čin společensky škodlivý. Společenská škodlivost není zákonným znakem trestného činu, neboť má význam jen jako jedno z hledisek pro uplatňování zásady subsidiarity trestní represe ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku. Společenskou škodlivost nelze řešit v obecné poloze, ale je ji třeba zvažovat v konkrétním posuzovaném případě u každého spáchaného méně závažného trestného činu, u něhož je nutné ji zhodnotit s ohledem na intenzitu naplnění kritérií vymezených v § 39 odst. 2 tr. zákoníku, a to ve vztahu ke všem znakům zvažované skutkové podstaty trestného činu a dalším okolnostem případu. Úvaha o tom, zda jde o čin, který s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe není trestným činem z důvodu nedostatečné společenské škodlivosti případu, se uplatní za předpokladu, že posuzovaný skutek z hlediska spodní hranice trestnosti neodpovídá běžně se vyskytujícím trestným činům dané skutkové podstaty.

III. Kritérium společenské škodlivosti případu je doplněno principem „ultima ratio“, z kterého vyplývá, že trestní právo má místo pouze tam, kde jiné prostředky

z hlediska ochrany práv fyzických a právnických osob jsou nedostatečné, neúčinné nebo nevhodné...“.

V odůvodnění předmětného stanoviska je pak trestním kolegiem Nejvyššího soudu opětovně zdůrazňováno, že zásada subsidiarity trestní represe netvoří samostatný znak trestného činu a není konkrétní normou, nýbrž jde „...o zásadu, která musí být zvažována a případně použita v průběhu celé interpretace a aplikace konkrétní trestněprávní normy na posuzovaný případ...“, a to s tím, že je vždy nutno důsledně rozlišovat případy, v nichž se zásada subsidiarity trestní represe a princip *ultima ratio* uplatní. Konkrétně by pak mělo být rozlišováno mezi případy, kdy se zásada subsidiarity trestní represe a princip *ultima ratio* uplatní jako tzv. interpretační pravidlo, a případy, kdy se uplatní jako tzv. korektiv k tomu, aby se neuplatnila trestní odpovědnost, i když došlo ke spáchání trestného činu, šlo-li o čin menší závažnosti. Jako interpretační pravidlo by pak měly být zásada subsidiarity trestní represe a princip *ultima ratio* dle trestního kolegia Nejvyššího soudu uplatňovány tam, kde je potřeba vyložit některé neurčité pojmy či pojmy poskytující prostor k výkladu, případně tam, kde je „...nezbytné z jiných důvodů, např. z hlediska intenzity naplnění některých znaků trestného činu, dovést, že nebyl spáchán trestný čin, tedy nebyly naplněny jeho zákonné (formální) znaky...“. Jako korektiv by se pak zásada subsidiarity trestní represe a princip *ultima ratio* měly dle trestního kolegia Nejvyššího soudu uplatnit v případech, kdy byly naplněny zákonné (formální) znaky trestného činu, nicméně nešlo o případ společensky škodlivý, neboť neodpovídal ani nejméně závažným, běžně se vyskytujícím případům takového trestného činu, případně současně v daném případě k postihu postačí uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.

Orgány činné v trestním řízení (zejména soudy) by pak dle trestního kolegia Nejvyššího soudu měly zvažovat, zda je v konkrétním případě potřeba použít zásadu subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku a v jakém směru tak lze učinit. Postup orgánů činných v trestním řízení by pak měl být takový, že nejprve provedou potřebná zjištění o rozhodných skutkových okolnostech, následně učiní závěr o tom, zda zjištěné skutkové okolnosti naplňují formální znaky trestného činu, a poté se případně – odůvodňují-li to okolnosti – vypořádají s tím, zda lze v daném případě uplatnit trestní odpovědnost s ohledem

na zásadu subsidiarity trestní represe a z ní vyplývající princip *ultima ratio*, přičemž z hlediska aplikace principu *ultima ratio* by současně mělo platit, že uplatnění trestněprávní odpovědnosti není nutně vázáno na předchozí neúspěšné použití mimotrestních prostředků ochrany či na absenci možnosti vyvodit odpovědnost podle jiného netrestního předpisu. Současně je však poukazováno na interpretační význam zásady subsidiarity trestní represe, která by měla napomáhat již při samotném výkladu skutkové podstaty konkrétního trestného činu a jeho formálních znaků jako takových (v rámci teleologického výkladu). Dospěje-li pak soud (potažmo i jiný orgán činný v trestním řízení) po odpovědném a objektivním zhodnocení všech rozhodných okolností k závěru, že z hlediska společenské škodlivosti trestného činu nevznikají pochybnosti o tom, že skutek naplňuje znaky konkrétního trestného činu v míře předpokládané pro vyvození trestní odpovědnosti, nemělo by již být třeba, aby se soudy (potažmo i další orgány činné v trestním řízení) zásadou subsidiarity trestní represe v daném případě v podrobnostech zabývaly.

Z pohledu autora této diplomové práce lze se závěry trestního kolegia Nejvyššího soudu vyjádřenými v předmětném stanovisku obecně souhlasit. Co však autor této diplomové práce považuje za ne zcela logické a poněkud zmatečné je skutečnost, že na straně jedné je opakovaně zdůrazňováno, že současný trestní zákoník je postaven na formálním a nikoliv materiálním pojetí trestného činu, přičemž zásada subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku se uplatňuje vedle definice trestného činu dle § 13 odst. 1 trestního zákoníku, na straně druhé je však hned vzápětí v odůvodnění předmětného stanoviska výslovně uvedeno, že „...*její použití či uplatnění nestojí mimo znaky konkrétního spáchaného trestného činu...*“. Nelze se tak ubránit dojmu, že ačkoliv to trestní zákoník výslovně nestanoví a trestní kolegium Nejvyššího soudu to výslovně odmítá, je zásada subsidiarity trestní represe fakticky součástí definice trestného činu a společenská škodlivost je fakticky jedním ze znaků trestného činu, který by při uplatňování trestní odpovědnosti měl být ze strany orgánů činných v trestním řízení brán vždy – nejen u méně závažných trestných činů – v potaz, a to při nejmenším v rovině posouzení, zda v konkrétním případě nemůže uplatnění zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* přicházet vzhledem k okolnostem dané trestní věci

do úvahy, či nikoliv. Ostatně i trestní kolegium Nejvyššího soudu ve svém stanovisku připouští, že „...uplatnění principu ultima ratio přichází v úvahu i u závažnějších trestných činů, kde některé znaky by mohly nasvědčovat vyšší společenské škodlivosti (např. výše škody nebo rozsah u některých hospodářských trestných činů), ale ochrana konkrétního právního statku v posuzovaném případě je lépe a účinněji zajišťována uplatněním odpovědnosti podle jiného právního předpisu...“.

4.2.3 Rozhodovací praxe Nejvyššího soudu

Závěry vyplývající ze stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu, jemuž byla věnována pozornost v předchozí podkapitole 4.2.2. této diplomové práce, Nejvyšší soud převzal i do řady svých navazujících rozhodnutí,⁹⁶ přičemž autor této diplomové práce nepovažuje za účelné tyto závěry na tomto místě znovu opakovat. Pro účely této podkapitoly proto vybral autor této diplomové práce ta rozhodnutí Nejvyššího soudu, která z jeho pohledu stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu do jisté míry doplňují a která mohou být relevantní z hlediska tematického zaměření této diplomové práce.

Předně by autor této diplomové práce rád poukázal na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 5 Tdo 960/2015, uveřejněné pod číslem 39/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní, v němž se Nejvyšší soud zabýval aplikací zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku u trestného činu, u něhož nejsou dána žádaná kvantitativní kritéria, která by daný trestný čin odlišovala od obdobného přestupku (resp. zde kázeňského přestupku). V posuzovaném případě šlo konkrétně o projednávání přečinu urážka mezi vojáky dle § 378 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, jehož se měl dopustit příslušník Policie České republiky tím, že jako podezřelý z přestupku v rámci řízení o přestupku při výslechu svědka v reakci na upozornění ze strany vedoucího kanceláře Úřadu služby kriminální policie

⁹⁶ Srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1634/2014, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2016, sp. zn. 8 Tdo 803/2016, uveřejněné pod číslem 50/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 8 Tdo 1362/2016, uveřejněné pod číslem 31/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 3 Tdo 1041/2017, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 4 Tdo 275/2018, a další.

a vyšetřování Policejního prezidia České republiky, že svědkovi klade otázky nesouvisející s předmětem řízení, uvedl: „*V tom případě tady nemusím být a jděte do prdele*“, bouchl dveřmi a odešel z místnosti, aniž byl výslech svědka ukončen. Dle názoru Nejvyššího soudu vyjádřeného v odůvodnění předmětného usnesení mj. povaha a způsob spáchání posuzovaného skutku ani další okolnosti nesvědčí pro závěr soudů nižších stupňů, že by šlo o natolik společensky škodlivý případ, aby nebylo možné uplatnit ve smyslu § 12 odst. 2 trestního zákoníku odpovědnost podle jiného právního předpisu. V této souvislosti poukázal Nejvyšší soud na to, že: „*...Trestní zákoník sice neobsahuje žádná kvantitativní kritéria, která by odlišovala posuzovaný přečin urážky mezi vojáky podle § 378 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku od obdobného kázeňského přestupku, ale s ohledem na již zmíněnou zásadu subsidiarity trestní represe je zřejmé, že k tomu, aby urážka mezi vojáky mohla být kvalifikovaná jako trestný čin, musela by tomu odpovídat její povaha a intenzita, okolnosti, za nichž byla učiněna, popřípadě další charakteristiky urážky nebo jejího pachatele odůvodňující vyšší společenskou škodlivost daného případu...*“. Co pak autor této diplomové práce považuje za zvláště významné, je určitá výtka Nejvyššího soudu na adresu soudů nižších stupňů, jimž bylo ze strany Nejvyššího soudu vytknuto, že „*...nijak blíže nevysvětlily, proč nebylo možné uplatnit na čin obviněného prostředky jiných právních odvětví a zejména z jakých důvodů v konkrétním případě nejde jen o kázeňský přestupek...*“, resp. „*...z tohoto hlediska svá rozhodnutí vůbec neodůvodnily a neuvedly zde ani žádné argumenty, proč je nezbytné spatřovat ve spáchaném skutku již trestný čin...*“.

Další rozhodnutí Nejvyššího soudu, které se autor této diplomové práce rozhodl na tomto místě zmínit, je usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2020, sp. zn. 5 Tdo 1018/2019, uveřejněné pod číslem 41/2020 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní, v němž se Nejvyšší soud zabýval mj. otázkou toho, zda doba, která uplynula od spáchání činu, případně skutečnost, že trestní řízení trvalo po nepřiměřeně dlouhou dobu, mohou být skutečnosti relevantní z hlediska uplatnění zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku. Důvod, proč právě toto rozhodnutí autor této diplomové práce zmiňuje, přitom spočívá mj. v tom, že ze strany osob obviněných ze spáchání některého trestného činu spojeného s nedovoleným pěstováním rostliny konopí

pro vlastní potřebu nezřídka ve své praxi slýchal argument, že konopí s obsahem THC u nich nalezené (např. v mrazáku) pochází z pěstebního období například 3 roky zpět s tím, že již konopí dávno nepěstují, případně zapomněli, že u sebe ještě nějaké „konopí v mrazáku“ mají. Tím pak z jejich pohledu byla odůvodňována nižší, potažmo nulová společenská škodlivost jejich jednání, a tedy absence důvodů pro jejich trestní postih. Nejvyšší soud nicméně nyní ve vztahu k předestřeným časovým hlediskům a jejich vlivu na uplatnění zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku v právní větě předmětného usnesení jednoznačně konstatoval, že: *„Doba, která uplynula od spáchání trestného činu, a délka trestního řízení, trvalo-li nepřiměřeně dlouhou dobu, jsou hledisky, k nimž je sice nutno přihlídnout při ukládání trestu ve smyslu § 39 odst. 3 tr. zákoníku, nemohou však odůvodnit neuplatnění trestní odpovědnosti s odkazem na zásadu subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 tr. zákoníku.“*

4.2.4 Rozhodovací praxe Ústavního soudu

Obdobně jako v případě podkapitoly 4.2.3. této diplomové práce se i v této podkapitole věnované rozhodovací praxi Ústavního soudu rozhodl autor této diplomové práce zaměřit pouze na vybraná rozhodnutí Ústavního soudu, která jsou dle něj relevantní z hlediska tématu této diplomové práce.

Prvním z těchto rozhodnutí je nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. II. ÚS 1152/17, v němž se Ústavní soud zabýval případem automechanika (stěžovatel) odsouzeného pro přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, kterého se měl dopustit tím, že v areálu garáží, kam nebyl umožněn vjezd motorovým vozidlům umístěním zákazové značky, provozoval autoservis a opravoval auta, která mu do areálu vozil kolega provozující v tomtéž areálu dílnu, přičemž tato auta přemísťoval v rámci areálu za účelem jejich opravy z místa na místo v délce cca 10 – 15 metrů, a to ačkoliv mu byl dříve pravomocně uložen zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel všeho druhu. Ústavní soud se v tomto případě zastal stěžovatele odsouzeného za uvedený trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v délce trvání 8 měsíců, a to s poukazem na zásadu subsidiarity trestní

represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku, kdy obecným soudům vytkl, že v posuzovaném případě nepřihlédly ke specifickým daného případu a namísto toho ve svých rozhodnutích „celkem sofistikovaným způsobem odůvodnily podle Ústavního soudu zjevnou nespravedlnost“. Ústavní soud v odůvodnění předmětného nálezu mj. konstatoval, že: „...Podmínky trestnosti činu je třeba interpretovat ve světle zásad trestního práva, mezi které patří i princip ultima ratio...“ s tím, že: „...Za účinnosti dřívějšího trestněprávního kodexu Ústavní soud na těchto základech již judikoval, že princip ultima ratio je principem, v jehož světle je třeba interpretovat podmínky trestnosti činu dle tehdejšího trestního zákona [viz náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 69/06 ze dne 12. 10. 2006 (N 186/43 SbNU 129)]. Nový trestní zákoník ve své podstatě zachoval formálně-materiální pojetí trestného činu, přičemž ovšem do formulace aspektu materiálního výslovně začlenil zásadu subsidiarity ve shora naznačeném směru. Princip subsidiarity trestní represe tak nalézá své uplatnění v aplikační praxi orgánů činných v trestním řízení při projednávání jednotlivých trestních kauz - zde je chápán jako korektiv, zabraňující kvalifikaci konkrétního protiprávního jednání jako trestného činu...“. Z hlediska aplikace zásady subsidiarity trestní represe pak Ústavní soud konstatoval: „...Jako aplikační zásada se tento princip uplatní zejména v případech trestněprávní kvalifikace určitého jednání, které má soukromoprávní základ, pokud bylo možno dostatečně efektivně situaci řešit pomocí právních norem jiných odvětví než trestního práva, nebo pokud posuzovaný skutek vzhledem ke všem (specifickým) okolnostem případu nedosahuje ani dolní hranice společenské škodlivosti, aby jej bylo možno považovat za trestný čin...“, přičemž: „...Jestliže obecné soudy neaplikují zásadu subsidiarity trestní represe, ačkoliv skutkové okolnosti svědčí o tom, že k tomu byly splněny podmínky, je porušen ústavní princip nullum crimen, nulla poena sine lege zakotvený v čl. 39 Listiny...“. Co považuje autor této diplomové práce za zvláště hodné pozornosti je především závěr Ústavního soudu, že nový trestní zákoník fakticky (ve své podstatě) zachoval formálně-materiální pojetí trestného činu, přičemž povinností soudů (potažmo orgánů činných v trestním řízení jako takových) je materiální aspekt v podobě zásady subsidiarity trestní represe v případech, kde to odůvodňují skutkové okolnosti aplikovat, což s sebou

implicitně nese povinnost tento aspekt při posuzování jednotlivých případů reflektovat.

Dalším rozhodnutím, na které by autor této diplomové práce rád poukázal, je nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 46/18, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 312/2020 Sb., v němž Ústavní soud rozhodoval o návrhu Okresního soudu v Liberci na zrušení § 138 odst. 1 trestního zákoníku. Ze strany Okresního soudu v Liberci bylo poukazováno *in nuce* na to, že stávající hranice jednotlivých kategorií škod v § 138 odst. 1 trestního zákoníku (se zvláštním poukazem na hranici škody nikoliv nepatrné) nebyly dlouhodobě novelizovány, přičemž se tak dostaly do rozporu s článkem 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, neboť nereflktují růst životní úrovně a cenové hladiny v České republice, jakož i růst spotřebitelských cen, což v konečném důsledku vede k tomu, že se trestní zákoník bez dalšího stává pro pachatele přísnějším a trestní represe tak v důsledku inflačního vývoje a růstu životní úrovně postihuje čím dál širší okruh pachatelů majetkových deliktů. Toto zpřísnění pak Okresní soud v Liberci přirovnal k situaci, kdy by došlo k novelizaci § 138 odst. 1 trestního zákoníku, v němž by byla snížena hranice škody, avšak nebylo by zachováno pravidlo užití pro pachatele příznivějšího předpisu. K tomuto Okresní soud v Liberci doplnil, že pevně dané meze stanovené v § 138 odst. 1 trestního zákoníku nelze prolomit s pomocí zásady subsidiarity trestní represe a poukázal na podstatu principu *ultima ratio*, jakož i na nákladnost trestního řízení a otázku sporné potřebnosti konání trestního řízení u majetkových trestných činů, v nichž způsobená škoda dosahuje pouze cca 1/7 průměrného měsíčního výdělku (pozn. t.č. činila hranice škody nikoliv nepatrné částku 5.000,- Kč) namísto projednávání těchto činů v méně nákladném přestupkovém řízení. Ústavní soud návrh na zrušení § 138 odst. 1 trestního zákoníku v části vymezující hranici škody nikoliv nepatrné sice zamítl a ve zbývající části návrh odmítl, i přesto však stojí za pozornost odůvodnění předmětného nálezu Ústavního soudu a odlišná stanoviska soudců Jaroslava Fenyka, Kateřiny Šimáčkové a Pavla Šámala.

Jde-li o odůvodnění předmětného nálezu, Ústavní soud s poukazem na svou předchozí judikaturu poukázal na to, že mu samo o sobě nepřísluší posuzovat „...šíří hranic trestněprávní kriminalizace určitých typů jednání, nemá-li

dublovat nebo suplovat ústavní roli zákonodárného orgánu...“ s tím, že: „...Skutková podstata trestného činu představuje vždy formální vyjádření takového jednání, které je společností reprezentovanou většinou dosaženou při hlasování v zákonodárném sboru považováno za natolik společensky škodlivé, že musí být jako určitý specifický typ či druh jednání samostatně prohlášeno za trestné a vymezeno jako samostatná skutková podstata trestného činu...“.

Ve vztahu k otázce aplikace zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku nicméně Ústavní soud poukázal na to, že by neměla být opomíjena *„...skutečnost, že v některých případech, kdy škoda způsobená jednáním pachatele jen mírně převyšuje hranici škody nikoli nepatrné, tj. hranici 5 000 Kč, lze vyvození trestní odpovědnosti zabránit aplikací některého z korektivů trestní odpovědnosti, ať již jde o korektiv hmotněprávní v podobě zásady subsidiarity trestní represe podle § 12 odst. 2 trestního zákoníku, anebo o korektiv procesní v podobě možnosti zastavit trestní stíhání pro neúčelnost podle § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu, je-li to odůvodněno ostatními okolnostmi případu...“.*

Jde-li o předestřený postoj k aplikaci zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku, s plenární většinou vyjádřili ve svém odlišném stanovisku souhlas i soudci Kateřina Šimáčková a Pavel Šámal. Nicméně, s poukazem na to, že plenární většina dostatečně nerozebrala dopady ekonomického a společenského vývoje na aplikaci zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku, doplnili s poukazem na odbornou literaturu, že právě hmotněprávní řešení tzv. bagatelních deliktů spočívající v aplikaci zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku by mělo mít přednost před řešením procesněprávním spočívajícím v zastavení trestního řízení dle § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu, neboť právě hmotněprávní řešení vychází ze subsidiarity trestního práva a z jeho ochranné funkce. V reakci na argumentaci Okresního soudu v Liberci k nemožnosti aplikace zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku dále poukázali na to, že ani skutečnost, že zákonodárce jasně stanovil hranice mezi přestupkem a trestným činem (zde v podobě hranice škody nikoliv nepatrné), nijak neomezuje aplikaci zásady subsidiarity trestní represe. Poukázali na to, že hmotněprávní korektiv dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku se posuzuje

až po učinění závěru, že formální znaky trestného činu byly naplněny, a tedy aplikace zásady subsidiarity trestní represe v takových případech není prolomením pevně daných mantinelů, ale „...*pouhou běžnou aplikací této zásady, která se musí přizpůsobovat proměňující se společenské situaci a konkrétnímu posuzovanému případu...*“, přičemž „...*ani jasně stanovené hranice mezi přestupkem a trestným činem nemohou vést k nemožnosti aplikovat zásadu subsidiarity trestní represe...*“.

Zcela odlišný postoj k aplikaci zásady subsidiarity trestní represe v posuzovaném případě zaujal – ve srovnání se závěry zbývající části pléna Ústavního soudu včetně soudců Kateřiny Šimáčkové a Pavla Šámala – ve svém odlišném stanovisku soudce Jaroslav Fenyk. Základním východiskem jeho odlišného stanoviska je přitom premisa, že „...*Společenská škodlivost trestného vyplývající z § 12 odst. 2 tr. zák. činu není v současném trestním zákoníku součástí legální definice skutkové podstaty trestného činu (§ 13), ale stojí samostatně v § 12 odst. 2. Různým výkladem tohoto ustanovení lze dospět k různým závěrům, ale při studiu důvodové zprávy k vládnímu návrhu trestního zákoníku a s přihlédnutím k neobyčejné obecnosti úpravy, je zcela nasnadě, že funkci dřívějšího univerzálního materiálního korektivu (materiální oportunity) plnit nemá a nemůže...*“. V této souvislosti pak konstatoval, že: „...*Jestli na něčem zatím v teorii i praxi přes zmatky způsobené nejednoznačnou právní úpravou základů trestného činu panuje shoda, pak právě na tom, že při dosažení majetkové hranice (nejde jen o hranici mezi přestupkem a trestným činem, ale i o její násobky) nelze "přímo" subsidiaritu trestní represe uplatnit, neboť zde zákonodárce hranice trestnosti stanovil jednoznačným a nezpochybnitelným způsobem...*“, přičemž přímý zásah do znaků skutkové podstaty trestného činu označil za „...*skutečnou relativizaci viny, kterou se oslabuje zásada nullum crimen sine lege (čl. 39 Listiny)...*“, což by se mohlo v konečném důsledku otočit proti samotným pachatelům, kteří by si nemohli být jisti, kudy přesně povede spodní hranice trestnosti. Dle názoru soudce Jaroslava Fenyka Ústavní soud vnesl do věci s odkazem na aplikaci § 12 odst. 2 trestního zákoníku ještě větší pochybnosti, přičemž k tomuto dodal, že je věcí času, kdy bude díky tomuto vedena obdobná diskuze i ohledně dalších znaků trestných činů.

K předestřenému nálezu Ústavního soudu autor této diplomové práce uvádí, že byl pro něj poměrně překvapující postoj pléna Ústavního soudu a soudců Kateřiny Šimáčkové a Pavla Šámala k možnosti nevyvodit trestní odpovědnost pachatele prostřednictvím aplikace zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku v případě, kdy je konkrétní znak trestného činu a spodní hranice trestnosti (zde dosažení konkrétní majetkové hranice) zákonodárcem zcela jednoznačně vymezen. Na straně jedné je autor této diplomové práce zastáncem toho, že prostředky trestního práva by měly být uplatňovány zdrženlivě, přičemž není účelné ani hospodárné konat trestní řízení v bagatelních případech a případech, kde společenská škodlivost činu je zcela minimální či dokonce nulová a kde by případně bylo postačující projednání věci v přestupkovém řízení či s využitím prostředků jiného právního odvětví. Na straně druhé však do určité míry souhlasí s názorem disentujícího soudce Jaroslava Fenyka, že zásahy do jednoznačně vymezených znaků skutkové podstaty trestného činu mohou být do budoucna potenciálně problematické a vést k právní nejistotě nejen pachatelů trestných činů. Dle přesvědčení autora této diplomové práce zde základní problém spočívá v současném nejasném pojetí trestného činu dle § 13 odst. 1 trestního zákoníku a zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku, resp. v nejasném pojetí vztahu mezi těmito ustanoveními, dokladem čehož je různorodý přístup doktríny, soudní judikatury i praxe. Jak ve svém odlišném stanovisku výstižně zmiňuje soudce Jaroslav Fenyk, jde zjevně o důsledek příliš kritického přístupu zákonodárce k legální definici trestného činu v původním § 3 odst. 1 trestního zákona a skutečnosti, že materiální korektiv v podobě společenské nebezpečnosti byl (nesprávně) považován za přežitek předlistopadového režimu, přičemž jde-li o praxi zvyklou na materiální korektiv, jehož absenci pociťuje praxe jako citelnou „...proto se nezřídka objevují snahy orgánů činných v trestním řízení ovlivněné i tou částí teoretiků, kteří si nevýhody nové úpravy a praktičnost původního řešení jsou schopni přiznat, aplikovat společenskou škodlivost uvedenou v § 12 odst. 2 tr. zák. v podobném rozsahu jako nebezpečnost. Chtě nechtě se tomuto stavu blíží i rozhodovací praxe Nejvyššího soudu...“.

4.3 Aplikace zásady subsidiarity trestní represe u drogových deliktů souvisejících s neoprávněným pěstováním a následným zpracováváním konopí pro vlastní potřebu

V předchozích kapitolách a podkapitolách této diplomové práce byla pozornost věnována nejprve rostlině konopí jako takové, přičemž poukazováno bylo na to, že zdaleka nelze na konopí pohlížet jen jako na drogu a závadovou rostlinu, naopak se ukázalo, že za určitých podmínek může mít své lidem prospěšné využití v oblastech jako je medicína (např. v rámci doplňkové či podpůrné léčby a při tlumení projevů řady závažných i méně závažných nemocí), potravinářství (např. jako zdroj vitamínů a minerálních látek) či kosmetický průmysl (např. jako zdroj konopného oleje využívaného při péči o pleť, pokožku, vlasy i nehty). Další výklad byl pak zaměřen jednak na podmínky oprávněného pěstování a dalšího nakládání s rostlinou konopí upravené především zákonem o NL, jednak na možné – především trestněprávní – důsledky spojené s neoprávněným pěstováním a jiným nakládáním s rostlinou konopí. V rámci této podkapitoly a v rámci výkladu k zásadě subsidiarity trestní represe a souvisejícímu principu *ultima ratio* tak již nezbyvá než získané poznatky propojit a zaměřit se na aplikaci zásady subsidiarity trestní represe a souvisejícího principu *ultima ratio* konkrétně ve vztahu k drogovým deliktům souvisejícím s neoprávněným pěstováním a následným zpracováváním konopí pro vlastní potřebu.

Do určité míry významným milníkem se v tomto směru stal nálezný Ústavního soudu Pl. ÚS 98/20, jímž byla zrušena část ustanovení § 289 odst. 3 trestního zákoníku, které vládu zmocňovalo stanovit nařízením množství větší než malé u rostlin a hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, a souvisejícího ustanovení § 2 a přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., v nichž bylo toto množství větší než malé konkrétně stanoveno (viz též podkapitola 3.3. této diplomové práce). Přestala totiž existovat do té doby v podstatě jednoznačně daná spodní hranice trestní odpovědnosti v případě pěstování rostlin konopí pro vlastní potřebu, která byla přílohou č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb. stanovena množstvím 5 rostlin, resp. více než 5 rostlin konopí všech druhů a odrůd, které obsahují více než 0,3 % (resp. s účinností od 1. 1. 2022

více než 1 %) látek ze skupiny THC v kvetoucím nebo plodonosném vrcholíku rostliny konopí (s výjimkou zrn) včetně listů. Vznikl tak prostor pro aplikaci zásady subsidiarity trestní represe a souvisejícího principu *ultima ratio* dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku. Jak totiž potvrdila praxe, a to včetně rozhodovací praxe soudů, i navzdory tomu, že v dřívějším nálezu Ústavního soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, Ústavní soud v souvislosti se zrušením části ustanovení § 289 odst. 2 trestního zákoníku a § 2 a přílohy č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. uvedl, že vymezení, které jednání je trestným činem, je s ohledem na ústavní zásadu *nullum crimen sine lege* svěřeno toliko zákonu a nikoliv právním předpisům nižší právní síly, mezi něž se řadí i nařízení vlády, bylo při výkladu § 285 trestního zákoníku a posuzování trestní odpovědnosti pachatelů i nadále vycházeno mimo jiné z přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., která – na rozdíl od přílohy č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. – zůstala nadále v platnosti. Jinými slovy řečeno, ačkoliv situace u § 285 trestního zákoníku a s ním souvisejícího § 2 a přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb. byla obdobná situaci u § 284 trestního zákoníku a s ním souvisejícího § 2 a přílohy č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb., do doby, než došlo k výslovnému zrušení § 2 a přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., bylo z tohoto nařízení vlády ze strany orgánů činných v trestním řízení nadále vycházeno (závěrům Ústavního soudu plynoucím z nálezu Pl. ÚS 13/12 v podstatě navzdory).⁹⁷

Nutno dodat, že aplikace zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku přicházela teoreticky v úvahu i před zrušením § 2 a přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., a to nejen v kontextu právě uvedeného, ale například i s přihlédnutím k nálezu Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 46/18. V tomto nálezu Ústavní soud připustil prostřednictvím uplatnění hmotněprávního korektivu v podobě zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku možnost prolomení i jednoznačně stanovené hranice škody nikoliv nepatrné dle § 138 odst. 1 trestního zákoníku (viz podkapitola 4.2.4. této diplomové práce), neboť závěry vyplývající z tohoto nálezu Ústavního soudu by *per analogiam* (navíc ve prospěch obviněného) bylo možné vztáhnout i na prolomení původně jednoznačně

⁹⁷ K tomuto srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 11 Tdo 1/2016 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 11 Tdo 1067/2017.

vymezené hranice množství většího než malého při neoprávněném pěstování rostliny konopí ve smyslu § 285 odst. 1 trestního zákoníku, když ve své podstatě šlo o typově obdobnou situaci (navíc – odhlédneme-li nyní od požadavku na zákonnou úpravu plynoucího ze zásady *nullum crimen sine lege* – je-li v tomto směru prolomitelná zákonná hranice, tím spíše by měla být prolomitelná podzákonná hranice). Z hlediska praktického však byla aplikace § 12 odst. 2 trestního zákoníku v těchto případech značně problematická, neboť stále zde byla nezrušená právní norma (příloha č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb.), jejíž znění bylo jednoznačné a jednoznačně vymezovalo hranici trestnosti (s výhradou uvedenou výše), a tedy jakákoliv aplikace zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku, třebaže sebelépe odůvodněná, byla spojena s velkou mírou nejistoty z hlediska své udržitelnosti. V této souvislosti stojí za připomenutí odlišné stanovisko soudce Jaroslava Fenyka k nálezu Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 46/18, v němž se kriticky vymezil právě proti přímým zásahům do znaků skutkové podstaty trestného činu, které označil za relativizaci viny, kterou se oslabuje zásada *nullum crimen sine lege* (viz podkapitola 4.2.4. této diplomové práce).

Vrátíme-li se k aktuálnímu stavu, tedy stavu po zrušení § 2 a přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., množství větší než malé u rostlin a hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (včetně konopí) není v současné době trestním zákoníkem ani jiným právním předpisem nikterak kvantifikováno, přičemž na rozdíl od situace, která nastala po zrušení § 2 a přílohy č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb., Nejvyšší soud dosud nevydal ani žádné stanovisko obdobné stanovisku Tpjn 301/2013 (viz podkapitola 3.1. a 3.2. této diplomové práce), které by množství větší než malé u rostlin a hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (včetně konopí) obecně vymezovalo a případně stanovovalo orientační hodnoty tohoto množství. Vymezení toho, jaké množství rostlin a hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (včetně konopí) je větší než malé pro účely aplikace § 285 odst. 1 a 2 trestního zákoníku, je proto do budoucna otázkou soudní judikatury.⁹⁸ V této souvislosti by bylo možné namítat, že současný stav odporuje zásadě právní jistoty a předvídatelnosti práva,

⁹⁸ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník III. Zvláštní část (§ 272-421). Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, s. 3745. ISBN 978-80-7400-893-1.

nicméně toto Ústavní soud odmítl s argumentem, že „...i samotná rozhodovací praxe obecných soudů může dodatečně učinit danou trestněprávní normu předvídatelnou pro její adresáty, aniž by ji tak bylo možno označit za neurčitou, a tedy odporující zásadě *nullum crimen sine lege*...“⁹⁹.

Autor této diplomové práce v tomto směru i s ohledem na svou několikaletou praxi vyšetřovatele drogových trestných činů zcela sdílí postoj Ústavního soudu a Nejvyššího soudu k otázce vhodnosti využití neurčitých pojmů v souvislosti s § 285 trestního zákoníku a stejně tak i v souvislosti s § 283 trestního zákoníku a § 284 trestního zákoníku, jde-li o vymezení množství většího než malého a od něj se odvíjejícího většího rozsahu, značného rozsahu a velkého rozsahu. Jedině tak je totiž možné zohlednit veškeré relevantní okolnosti při rozhodování, zda v konkrétním případě již byla překročena hranice trestnosti, případně hranice oddělující od sebe jednotlivé základní a kvalifikované skutkové podstaty drogových trestných činů. V konečném důsledku je pak díky tomuto možné dosáhnout spravedlivějšího rozhodnutí, než při mechanickém rozhodování na základě absolutně daných množstevních hodnot. Jak uvedl Ústavní soud: „...pojmy, které právo používá, by nepochybně měly být z hlediska právní jistoty jasné a jednoznačně formulované, současně však musí být dostatečně abstraktní, aby byly schopné zachytit co nejširší okruh možných eventualit, které se v životě vyskytují nebo se v budoucnu mohou vyskytnout...“¹⁰⁰.

Pro ilustraci autor této diplomové práce k tomuto dodává, že před zrušením § 2 a přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb. se v praxi běžně setkával s tím, že v okamžiku, kdy bylo zjištěno, že konkrétní osoba pěstuje šest a více rostlin konopí, bylo prakticky automaticky proti takové osobě zahájováno trestní stíhání pro podezření ze spáchání trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 odst. 1 trestního zákoníku, a to bez ohledu na ostatní okolnosti případu. Na základě výsledku odborného posouzení k obsahu účinné látky THC, pak bylo v trestním stíhání pokračováno, případně bylo trestní stíhání zastaveno, nepřekročilo-li množství

⁹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 98/20, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 206/2021 Sb.

¹⁰⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 98/20, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 206/2021 Sb..

THC hranici 0,3 %, resp. později hranici 1 %, což se ovšem stávalo velmi výjimečně. Šlo tak o případ typického mechanického a formalistického přístupu orgánů činných v trestním řízení, jenž pramenil ze skutečnosti, že množství rostliny konopí větší než malé, které vymezovalo hranici trestnosti, bylo stanoveno absolutně. Stejná skutečnost pak zpravidla bránila i aplikaci zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku a nanejvýš bylo využito některého z odklonů v trestním řízení (zejména pak odklonu dle § 307 trestního řádu). Autor této diplomové práce je přitom přesvědčen, že v řadě případů by aplikace zásady subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku byla nejen namístě, ale byla by i mnohem vhodnější, neboť orgány činné v trestním řízení by nebyly zatěžovány mnohdy zcela bagatelními činy a osoby, proti nimž bylo trestní řízení vedeno a které byly často osobami jinak bezúhonnými, by nebyly zbytečně kriminalizovány a vystavovány dopadům trestního řízení.

V rámci obecného výkladu k zásadě subsidiarity trestní represe bylo zmiňováno, že zásada subsidiarity trestní represe dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku se může uplatňovat jednak jako tzv. interpretační pravidlo, jednak jako tzv. korektiv k tomu, aby se trestní odpovědnost neuplatňovala v případech, kde sice došlo ke spáchání trestného činu, nicméně šlo o čin menší závažnosti. Právě využití zásady subsidiarity trestní represe jako tzv. interpretačního pravidla nabývá při výkladu neurčitého pojmu „množství větší než malé“ dle § 285 trestního zákoníku a obdobně i dle § 284 trestního zákoníku při současném stavu právní úpravy na významu.

Nabízí se otázka, jak k určení „množství většího než malého“ v praxi vlastně přistupovat. Na straně jedné totiž aktuální právní úprava dává aplikační praxi značný prostor a možnost zohledňovat řadu relevantních okolností jednotlivých případů, na straně druhé by však postup orgánů činných v trestním řízení měl vykazovat určité jednotné prvky tak, aby se takříkajíc nezvrhl v naprostou svévůli. V tomto směru lze vyjít z aktuální i dřívější soudní judikatury, z níž plyne několik základních pravidel pro postup orgánů činných v trestním řízení a na níž ve svém nálezu Pl. ÚS 98/20, odkazuje i Ústavní soud. V této souvislosti je Ústavním soudem odkazováno mimo jiné i na stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu Tpjn 301/2013, třebaže to řeší primárně otázku množství většího

než malého ve smyslu § 284 odst. 1 a 2 trestního zákoníku (viz podkapitola 3.1. a 3.2. této diplomové práce). V základu lze totiž dle přesvědčení autora této diplomové práce z tohoto stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu vyjít právě i při stanovování množství většího než malého ve smyslu § 285 odst. 1 a 2 trestního zákoníku, což ostatně ve svém nálezu Pl. ÚS 98/20 naznačil i Ústavní soud. Pouze pro připomenutí, za množství větší než malé je dle předmětného stanoviska Tpjn 301/2013 obecně považováno „...*takové množství přechovávané omamné nebo psychotropní látky nebo jedu, které vícenásobně - podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí ze škodlivostí jednotlivých látek - převyšuje běžnou dávku obvyklého konzumenta...*“ s tím, že při závěru o naplnění tohoto znaku je potřeba zohlednit nejen orientační hodnoty obsažené v příloze tohoto stanoviska, ale podpůrně i to, zda šlo o prvokonzumenta či uživatele těchto látek v pokročilém stadiu závislostí, případně i jiné skutečnosti ovlivňující míru ohrožení života nebo zdraví uživatele, čímž jsou orientační hodnoty obsažené v příloze stanoviska Tpjn 301/2013 relativizovány. Relativizace hodnoty množství většího než malého stanové v příloze stanoviska Tpjn 301/2013 (konkrétně ve 3. sloupci) vyplývá rovněž z nutnosti zkoumat toto množství ve vztahu k množství účinné látky stanovené rovněž v příloze stanoviska Tpjn 301/2013 (konkrétně v 5. sloupci). Konkrétně v případě marihuany je množství větší než malé stanoveno ve 3. sloupci přílohy stanoviska Tpjn 301/2013 jako 10 g sušiny, přičemž o množství větší než malé půjde za předpokladu, že zkoumané množství bude obsahovat nejméně 1 g účinné látky THC, jak stanoví 5. sloupec přílohy stanoviska Tpjn 301/2013.

Právě uvedené znovu potvrzuje požadavek na individuální přístup orgánů činných v trestním řízení k jednotlivým případům týkajícím se neoprávněného pěstování rostlin konopí pro vlastní potřebu a jejich zpracování do produktu marihuany za účelem dalšího užití pro vlastní potřebu. V základu jde o to vyvarovat se mechanického a zejména matematického posuzování věci, což bylo do značné míry typické pro postup orgánů činných v trestním řízení zvláště před zrušením přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb. Právě uvedené samozřejmě neznamena rezignovat na odborné zjišťování a posuzování množství pěstovaných rostlin konopí a ruku v ruce s tím na zjišťování a posuzování množství materiálu získatelného usušením pěstovaných rostlin konopí

(tzv. toxikomansky využitelný podíl) a množství psychotropní látky THC, kterou by bylo možné usušením získat. Vedle toho je však nutno podpůrně zohledňovat i další relevantní a pro řádné posouzení věci důležitá kritéria jako je například již zmíněná otázka toho, zda je v daném případě osoba „pachatele“ prвокonzumentem či uživatelem omamných a psychotropních látek (především marihuany), jaká je obvyklá spotřeba této osoby, případně stupeň její závislosti, jak často omamné a psychotropní látky užívá, v jakém množství je užívá, jakým způsobem je užívá (např. balením do marihuanové cigarety, pomocí vodní dýmky, prostřednictvím vaporizéru, v pokrmech aj.), jaký druh konopí byl v daném případě pěstován, když některé druhy se vyznačují zvláště vysokým obsahem THC či specifickými účinky (např. zvýšená rychlost nástupu účinků, delší působení, lepší vůně či chuť), což se v konečném důsledku může projevit na intenzitě působení na psychiku člověka a případně na schopnosti ohrozit jeho život a zdraví.

Jde-li o další okolnosti charakterizující způsob jednání „pachatele“, dle již výše zmíněné judikatury Nejvyššího soudu k těmto okolnostem sice nelze přímo přihlížet při určování množství většího než malého, ať už ve smyslu § 285 odst. 1 trestního zákoníku či ve smyslu § 284 odst. 1 trestního zákoníku, to ovšem případně dle autora této diplomové práce není na překážku tomu, aby byly tyto okolnosti zohledněny při aplikaci zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* jako korektivu trestní odpovědnosti. Mezi tyto další okolnosti lze pak dle autora této diplomové práce i s přihlédnutím k jeho zkušenostem z praxe zařadit např. způsob, jakým „pachatel“ s uvedenými látkami nakládal, doba, po kterou tak činil, skutečnost, zda šlo pouze o experimentování s pěstováním rostlin konopí případně na bázi „pokus – omyl“ (tedy zda šlo o první či několikátý pěstební proces), zda šlo o pěstování venku („out-door“) či uvnitř („in-door“) za užití technického vybavení a umělého osvětlení, případně jak profesionálně bylo vybavení instalováno, dále je možné zohlednit například to, jak bylo o rostliny pečováno (zda byly pouze namátkově kontrolovány, anebo šlo o komplexní péči zahrnující hnojení, zastřihávání, plety apod.), případně čeho chtěl pachatel dosáhnout (zda získání maximálního objemu psychotropní látky THC či pouhého růstu samotné rostliny).

Pro ilustraci lze v souvislosti se shora uvedeným zmínit například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 3 Tdo 52/2008, uveřejněné pod číslem 52/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní, na které (třebaže bylo vydáno ještě za účinnosti trestního zákona) odkazuje i aktuální komentářová literatura¹⁰¹ a v němž Nejvyšší soud dospěl k závěru, že: „...*Jestliže rostlina konopí setého byla pěstována a dále zpracovávána výlučně pro potřeby alternativní léčby, pak s ohledem i na ostatní okolnosti mající vliv na konkrétní společenskou nebezpečnost činu (srov. např. rozhodnutí č. 33/1962, č. 13/1973-II. Sb. rozh. tr.) lze učinit závěr, že není naplněn materiální znak takového činu (§ 3 odst. 2, 4 tr. zák.)...*“. K tomuto autor této diplomové práce doplňuje, že se ve své praxi sám setkal s řadou případů, kdy se „pachatelé“ (pěstitelé konopí) bránili tím, že konopí pěstují a dále zpracovávají, neboť jim pomáhá zmírňovat symptomy různých jejich zranění či onemocnění, což byli mnohdy schopni doložit lékařskými zprávami. I s využitím odborné literatury a odborných konzultací pak bylo možné posoudit, zda na jejich obtíže může být konopí skutečně tak účinné, jak deklarují. Na dotaz, zda tyto osoby využily konopných produktů, ať již volně prodejných v lékárnách, či dostupných na základě lékařského předpisu, přitom tyto osoby shodně uváděly, že dostupné konopné produkty nejsou tak účinné, jako například mast vyrobená podomácku, mnohdy se rovněž setkaly s odmítnutím ze strany lékařů, šlo-li o žádost o předepsání léčivého přípravku s obsahem konopí.

¹⁰¹ DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: Komentář. II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, s. 2358. ISBN 978-80-7478-790-4.

5 Zásada subsidiarity trestní represe z pohledu slovenského práva

Autor této diplomové práce se v rámci zpracování této diplomové práce rozhodl též pro krátký exkurz do slovenského práva, které je s ohledem na společný historický vývoj tomu českému právu v mnohém blízké a podobné. Konkrétně se pak autor této diplomové práce zaměřil na pojetí subsidiarity trestní represe ve slovenském právu.

Hlavním důvodem, proč se autor této diplomové práce rozhodl do této diplomové práce zařadit i tuto kapitolu, je zpráva, která proběhla českými médii a dle níž byl na Slovensku odsouzen bývalý profesionální sportovec J. Šipoš (mistr Evropy v závodech rychlostních člunů) k trestu odnětí svobody v délce trvání 20 let (resp. nyní byl trest snížen na 15 let) a k trestu propadnutí majetku, a to za trestný čin nedovolené výroby omamných a psychotropních látek, kterého se měl dopustit tím, že pěstoval konopné rostliny, z nichž měl následně doma vyrábět konopnou masť na své bolesti zad a kloubů s tím, že masť údajně také zadarmo rozdával rodině, známým nebo například onkologickým pacientům.^{102,103}

Stěžejním právním předpisem slovenského trestního práva je zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákon SR“), který je obdobou trestního zákoníku v českém trestním právu. Definice trestného činu je obsažena v § 8 trestního zákona SR, dle něhož je trestným činem „...protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone, ak tento zákon neustanovuje inak...“, přičemž dle § 9 trestního zákona SR se trestné činy dělí na přečiny a zločiny. Zakotvení zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* v podobě, v jakou ji známe z § 12 odst. 2 trestního zákoníku v trestním zákoně SR nenalezneme, ve vztahu k přečinům však určitý materiální

¹⁰² Novinky.cz. *Za výrobu konopné masti dostal Slovák 20 let. Jeho dům má propadnout státu.* [online]. Trnava: Seznam.cz a.s., 9. 12. 2021 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-za-vyrodu-konopne-masti-dostal-slovak-20-let-jeho-dum-ma-propadnout-statu-40380677>.

¹⁰³ Novinky.cz. *Slovák dostal 15 let vězení za pěstování marihuany. Zabaví mu i dům.* [online]. Praha: Seznam.cz a.s., 3. 5. 2023 [cit. 2023-07-15]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-slovak-dostal-15-let-za-pestovani-marihuany-40430396>.

korektiv trestní odpovědnosti existuje, a to jednak v § 10 odst. 2 trestního zákon SR, který stanoví, že „...*Nejde o přečin, ak vzhľadom na spôsob vykonania činu a jeho následky, okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný, mieru zavinenia a pohnútku páchatela je jeho závažnosť nepatrná...*“, jednak v § 95 odst. 2 trestního zákona SR, který ve vztahu k trestní odpovědnosti mladistvých stanoví, že: „...*Přečin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone, nie je trestným činom, ak ho spáchal mladistvý a ak je jeho závažnosť malá...*“. Na základě právě uvedeného lze učinit dílčí závěr, že zatímco u přečinů existuje ve slovenském trestním právu možnost uplatnění určitého materiálního korektivu trestní odpovědnosti, v případě zločinů je zavedeno pojetí ryze formální, přičemž v tomto se slovenská právní úprava od té české liší, neboť z hlediska české právní úpravy není vyloučeno uplatnění zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* teoreticky ani u činů jinak naplňujících znaky zločinu (viz kapitola 4. této diplomové práce).

Další pozornost bude nyní zaměřena na § 10 odst. 2 trestního zákona SR, který obsahuje kritéria odlišující přečiny od skutků nezakládajících trestní odpovědnost a k němuž odborná literatura uvádí, že právní teorie chápe § 10 odst. 2 trestního zákona SR dvojím způsobem, a to buď jako vyjádření materiálního znaku přečinu, anebo jako materiální korektiv trestní odpovědnosti, avšak s tím, že z hlediska praktického není toto rozlišení významné. V této souvislosti je rovněž důležité uvést, že jednotlivá kritéria jsou v § 10 odst. 2 trestního zákona SR stanovena taxativně, a tedy k jiným kritériím při posuzování, zda v konkrétním případě jde o přečin, není možné přihlížet. Zajímavá je v tomto směru myšlenka doktríny, že zakotvení materiálního korektivu přečinu přináší riziko jeho zneužívání ve prospěch i neprospěch pachatele, nicméně taxativní vymezení kritérií určujících závažnost činu takovéto zneužívání eliminují.¹⁰⁴

Jde-li o jednotlivá kritéria závažnosti činu ve smyslu § 10 odst. 2 trestního zákona SR, tato jsou celkem čtyři. Prvním kritériem je způsob spáchání činu a jeho následky, a to včetně následků hrozících. Druhým kritériem jsou okolnosti, za kterých byl čin spáchán, přičemž může jít o okolnosti související s místem a dobou spáchání činu, vlivy vedoucí pachatele ke spáchání činu, anebo může jít

¹⁰⁴ STRÉMY, Tomáš a Lucia KURILOVSKÁ. *Trestný zákon. Komentár. I. zväzok*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, s. 49-50. ISBN 978-80-7676-429-3.

o některé z polehčujících okolností dle § 36 trestního zákona SR (např. spáchání činu v omluvitelném citovém rozrušení, pod vlivem hrozby či v důsledku nouze) či přitěžujících okolností dle § 37 trestního zákona SR (např. spáchání činu za živelné pohromy či jiné mimořádné události). Třetím kritériem je míra zavinění, kdy obdobně jako v českém právu je za méně závažnější považováno zavinění nedbalostní. Čtvrtým a posledním kritériem je pak pohnutka pachatele. Mezi kritéria závažnosti činu se naopak neřadí okolnosti vázané na osobu pachatele jako například vedení řádného života pachatelem před spácháním činu a trestní bezúhonnost pachatele před spácháním činu či naopak recidiva pachatele.¹⁰⁵

Dle názoru autora této diplomové práce sice taxativní vymezení kritérií závažnosti činu může přispívat k určité předvídatelnosti práva, na druhou stranu však může být především pro orgány činné v trestním řízení značně svazující, aniž by to věci samé bylo ku prospěchu. Dle přesvědčení autora této diplomové práce je vzhledem k různorodosti situací, které praxe přináší, vhodnější případně demonstrativní vymezení kritérií závažnosti činu, když omezit zneužívání materiálního korektivu trestní odpovědnosti lze i jinými způsoby.

Pro ucelenost srovnání české a slovenské právní úpravy je potřeba zaměřit se také na tzv. drogové trestné činy, které jsou upraveny v §§ 171 až 173 trestního zákona SR pod společným označením „*Nedovolená výroba omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi*“ a dále v § 174 trestního zákona SR upravujícím trestný čin „*Šírenie toxikománie*“. Z hlediska systematického jsou tyto trestné činy v trestním zákoně SR zařazeny pod kategorii trestných činů proti životu a zdraví a podkategorii trestných činů ohrožujících život nebo zdraví.

Trestní zákon SR obdobně jako trestní zákoník nahlíží na konopí jako na méně nebezpečnou návykovou látku, tedy rozlišuje mezi tzv. měkkými a tvrdými drogami, jakož i zohledňuje, zda osoba přechovává omamnou nebo psychotropní látku pro vlastní potřebu, či nikoliv.

Přechovávání omamných nebo psychotropních látek pro vlastní potřebu upravuje konkrétně § 171 trestního zákona SR, přičemž přechovávání omamných

¹⁰⁵ *Ibidem*, s. 40-51.

nebo psychotropních látek z rostliny rodu konopí pro vlastní potřebu upravuje konkrétně § 171 odst. 1 a 2 trestního zákona SR. Dle § 171 odst. 1 trestního zákona SR pak platí, že trestem odnětí svobody až na 1 rok bude potrestán, kdo neoprávněně přechovává omamnou nebo psychotropní látku z rostliny rodu konopí pro vlastní potřebu. Na první pohled by se mohlo zdát, že množství přechovávané látky není rozhodující, tak tomu ovšem není. Dle § 135 odst. 1 trestního zákona SR se totiž přechováváním omamné nebo psychotropní látky pro vlastní potřebu rozumí neoprávněná držba omamné nebo psychotropní látky po jakoukoliv dobu v množství, které odpovídá nejvýše trojnásobku obvyklé jednorázové dávky k použití pro osobní potřebu. Podle § 172 odst. 2 trestního zákona SR je pak přísněji trestáno, a to trestem odnětí svobody až na 2 roky, přechovávání látky uvedené v § 171 odst. 1 trestního zákona SR pro vlastní potřebu ve větším rozsahu, čímž se podle § 135 odst. 2 trestního zákona SR rozumí neoprávněná držba omamné nebo psychotropní látky po jakoukoliv dobu v množství, které odpovídá nejvýše desetinásobku obvyklé jednorázové dávky k použití pro osobní potřebu. Co je považováno za obvyklou jednorázovou dávku omamné nebo psychotropní látky k použití pro osobní potřebu ve smyslu § 135 odst. 1 a 2 trestního zákona SR pak vyplývá ze soudní judikatury, která dovodila, že jde o dávku, která se běžně (u většiny uživatelů) konzumuje při jednom použití a takto vyjadřuje konzumní průměr s tím, že v každém konkrétním případě je nutno tuto dávku posuzovat na základě znaleckého posudku.¹⁰⁶ Rovněž je namístě dodat, že v obou případech jde ve smyslu § 10 odst. 1 trestního zákona SR o přečin, a tedy současně přichází v úvahu uplatnění materiálního korektivu trestní odpovědnosti dle § 10 odst. 2 trestního zákona SR, o němž bylo pojednáno výše.

Přísněji postižitelným je pak jednání spočívající v neoprávněném přechovávání po jakoukoliv dobu omamné nebo psychotropní látky z rostliny rodu konopí nikoliv pro vlastní potřebu, za což lze pachateli uložit trest odnětí svobody na 3 roky až 7 let (§ 172 odst. 1 trestního zákona SR) a v případě recidivy trest odnětí svobody na 5 až 10 let (§ 172 odst. 2 trestního zákona SR).

¹⁰⁶ IVOR, Jaroslav, Peter POLÁK a Jozef ZÁHORA. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 83. ISBN 978-80-8168-509-5.

Podle § 172 odst. 4 trestního zákona SR je pak trestněprávně postižitelné jednání spočívající ve výrobě, dovozu, vývozu, převozu, dání k přepravě, koupi, předání, výměně či pořízení omamné nebo psychotropní látky, prekurzoru nebo jedu nebo jednání spočívající ve zprostředkování některé z těchto činností. V § 172 odst. 5 až 8 trestního zákona SR jsou pak upraveny kvalifikované skutkové podstaty uvedeného trestného činu, kdy v nejzávažnějších případech je možné pachateli uložit trest odnětí svobody v délce trvání až 25 let.

Na rozdíl od trestního zákoníku trestný zákon SR nikterak zvlášť nezohledňuje pěstování rostlin konopí (jakož i hub a jiných rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku). Odborná literatura v této souvislosti odkazuje na soudní judikaturu, dle níž je pěstování rostlin rodu Cannabis (konopí) nutno kvalifikovat jako neoprávněné pořízení omamné látky ve smyslu § 172 odst. 4 písm. c) trestního zákona SR s tím, že trestný čin je dokonán dopěstováním rostliny do stádia vegetačního vývoje, ve kterém obsahuje dostatečné množství účinné látky THC v koncentraci, která je způsobilá vyvolat návyk a psychickou a fyzikou závislost.¹⁰⁷ K tomuto autor této diplomové práce dodává, že za trestný čin dle § 172 odst. 4 písm. c) trestního zákona SR lze pachateli uložit trest odnětí svobody na 3 až 10 let, přičemž vzhledem k tomu, že dle § 11 odst. 1 trestního zákona SR jde v tomto případě již o zločin, nepřichází zde v úvahu uplatnění materiálního korektivu trestní odpovědnosti dle § 10 odst. 2 trestního zákona SR.

Na pozadí shora uvedeného lze slovenskou trestněprávní úpravu dopadající na činy spojené s neoprávněným pěstováním rostlin konopí a jejich následným zpracováním do produktu marihuany za účelem užití pro vlastní potřebu považovat za výrazně přísnější než vnitrostátní právní úpravu obsaženou v trestním zákoníku. Oproti české trestněprávní úpravě totiž slovenská trestněprávní úprava značně kriminalizuje pěstitele konopí, přičemž za obecně přísnější lze považovat i trestněprávní postih spojený s přechováváním omamných a psychotropních látek pocházejících z rostliny konopí pro vlastní potřebu, a to mimo jiné i vzhledem k množstevnímu vymezení přechovávání omamné nebo psychotropní látky pro vlastní potřebu dle § 135 odst. 1 a 2 trestního zákona SR.

¹⁰⁷ *Ibidem*, s. 84.

6 Případové studie

Tato závěrečná kapitola této diplomové práce bude zaměřena na dvě případové studie vycházející ze dvou případů z vlastní praxe autora této diplomové práce jako vyšetřovatele drogových trestných činů, konkrétně ze dvou případů týkajících se pěstování konopných rostlin za účelem jejich následného zpracování do produktu marihuany se záměrem ji následně užít jako drogu či pro výrobu dalších konopných produktů (masti a tinktury). V obou případech šlo o pěstování konopí pro vlastní potřebu, respektive se v rámci prověřování a vyšetřování neprokázalo, že by tomu bylo jinak. Oběma případy se pak zabýval útvar služby kriminální policie a vyšetřování, a to na úrovni územního odboru. Primárně je však důležité se u jednotlivých případů zaměřit na jejich odlišnosti, konkrétně pak na odlišné okolnosti jednotlivých skutků.

Cílem této kapitoly je pak na pozadí všeho dosud uvedeného v této diplomové práci především demonstrovat, nakolik se mohou případy neoprávněného pěstování rostlin konopí a jejich následného zpracování do produktu marihuany za účelem užití pro vlastní potřebu od sebe navzájem lišit, a jak důležité je přistupovat k takovýmto případům individuálně a při právní kvalifikaci, zda došlo či nedošlo ke spáchání trestného činu, přihlížet ke specifickým okolnostem každého případu.

Vzhledem k tomu, že obě případové studie analyzují reálné případy z praxe, nebudou záměrně použity žádné údaje, které by mohly vést ke ztotožnění konkrétních osob, přičemž pokud zde budou pro účely snazší orientace v případě použita nějaká označení (např. iniciály), půjde o označení výlučně smyšlená.

6.1 Případová studie č. 1 – neoprávněné pěstování konopí pro vlastní potřebu kvalifikované za užití zásady subsidiarity trestní represe jako přestupek

V prvním analyzovaném případě osoba, která bude pro účely této podkapitoly označena iniciály R. Z., pěstovala na svém pozemku rostliny konopí, což bylo policejním orgánem odhaleno vlastním šetřením při provádění obhlídky

v dané lokalitě v souvislosti s podezřením na jinou nesouvisející trestnou činnost spojenou s údajnou distribucí omamných a psychotropních látek (pervitinu). V dané lokalitě se nacházela zástavba rodinných domů, přičemž právě u jednoho z těchto rodinných domů zpozorovali policisté za plotem rostlinu připomínající konopí.

Vzhledem k tomu, že dle § 69 zákona č. 273/2008 Sb., o Polici České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o PČR“) je povinností policisty před zahájením úkonů trestního řízení z vlastní iniciativy nebo na základě podnětu jiné osoby anebo orgánu za účelem získání poznatků o trestné činnosti vyhledávat, odhalovat, a je-li to třeba, i dokumentovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, a rovněž předcházet trestné činnosti za využití oprávnění a prostředků podle zákona o PČR, rozhodli se policisté prověřit získaný poznatek. Policisté tedy zazvonili u předmětného rodinného domu, kde jim přišla otevřít osoba, kterou v souladu s § 63 odst. 2 písm. d) zákona o PČR vyzvali jako osobu, od které je požadováno vysvětlení, k prokázání totožnosti ve smyslu § 63 odst. 1 zákona o PČR. Na základě předloženého občanského průkazu pak byla tato osoba ztotožněna jako R. Z.

Následně byla tato osoba řádně poučena jako osoba, od které je požadováno vysvětlení, neboť od otevřené branky policisté zpozorovali, že rostlin konopí je na pozemku zjevně více. Ze strany policistů byla osoba R.Z. poučena o svých právech a povinnostech, především pak o svém právu odepřít výpověď z důvodů dle § 100 odst. 2 trestního řádu. Dále byla osoba R. Z. poučena o tom, že v souladu s § 158 odst. 3 písm. a) trestního řádu je policejní orgán oprávněn mimo jiné požadovat od fyzických osob vysvětlení, jakož i byla poučena, že každá osoba, od které je požadováno vysvětlení, má podle § 158 odst. 5 trestního řádu právo na právní pomoc advokáta.

Osoba R.Z. v návaznosti na provedené poučení uvedla, že tomuto poučení rozumí, přičemž o právní pomoc advokáta nežádala. Na dotaz policistů týkající se rostlin na pozemku, které svou stavbou připomínají rostlinu konopí, pak osoba R. Z. uvedla, že zde opravdu pěstuje celkem 5 rostlin konopí, o které se stará, zalévá je a zastřihává. Dále osoba R. Z. uvedla, že část jedné z rostlin již zpracovala do podoby tinktury. Jde-li o vztah k domu a pozemku, uvedla osoba

R. Z., že zde žije se svými rodiči, kteří však s tímto jejím jednáním nemají nic společného.

Po takto podaném vysvětlení policisté vyzvali osobu R. Z. v souladu s § 78 odst. 1 trestního řádu k vydání věci, a to konkrétně rostlin konopí, které mohou sloužit pro důkazní účely. Osoba R.Z. byla při této výzvě rovněž poučena, že je povinna takovou věc policejnímu orgánu vydat, přičemž v případě nevyhovění této výzvě jí může být věc odňata. Osoba R. Z. byla dále poučena v souladu s § 78 odst. 3 trestního řádu, že nikoho nelze nutit, aby předložil nebo vydal věc, jež v době, kdy je požádáno o její předložení nebo vydání, může sloužit jako důkaz proti němu nebo proti jeho osobě blízké, čímž však nejsou dotčena ustanovení trestního řádu o odnětí věci, domovní prohlídce, prohlídce jiných prostor a pozemků a osobní prohlídce. Osoba R. Z. uvedla, že poučení rozumí, výzvě vyhověla a 5 kusů rostlin o délce od 180 cm do 220 cm, které morfologicky připomínaly rostliny konopí, dobrovolně vydala policistům. Za tímto účelem osoba R.Z. současně dobrovolně vpustila policisty na pozemek, kde policisté rostliny uřezali u země a uložili je do papírových pytlů, které za přítomnosti osoby R. Z. zapečetili. Následně osoba R. Z. přinesla policistům též plastovou láhev o objemu 1,5 litru s obsahem nezjištěné tekutiny s naloženými částmi rostliny morfologicky připomínající rostlinu konopí a dále plastovou dózu s obsahem rostlinné sušiny, k čemuž osoba R. Z. uvedla, že toto měla ještě doma a pochází to ze zajištěných rostlin. I tyto věci osoba R. Z. dobrovolně po zákonné výzvě vydala podle § 78 odst. 1 trestního řádu policistům. Na místě samém pak policisté o všem pořídili podrobnou fotodokumentaci.

Na nejbližším obvodním oddělení Policie České republiky byl následně ještě téhož dne sepsán protokol o vydání věci, v němž se osoba R. Z. k vydaným věcem poměrně obsáhle vyjádřila. Mimo jiné osoba R. Z. uvedla, že jde o 5 kusů rostlin konopí, které pěstovala na pozemku rodinného domu v obci XY, ve kterém žije společně se svými rodiči, bratrem, a přítelkyní bratra. Dále osoba R. Z. uvedla, že někdy na počátku měsíce dubna 2022 nebo května 2022 si obstarala 5 kusů sazenic rostliny konopí, přičemž k tomu, kde je sehnala, uvedla, že si to již nepamatuje. Získané sazenice pak osoba R. Z. dle svého vyjádření zasadila uprostřed dvora do míst s hlínou. Z uvedených sazenic pak dle vyjádření osoby R. Z. vyrostlo 5 kusů rostlin, které dle potřeby zalévala a hnojila trusem

od domácích zvířat. Dále se osoba R. Z. vyjádřila, že během tohoto pěstebního období u jedné z rostlin již vyzorovala nějaké palice, které sklídila, usušila a následně část naložila do lihu k vylouhování a část si nechala pro další své možné využití kouřením. Dále osoba R. Z. uvedla, že vzniklou tinkturu chtěla používat pro mazání na své koleno a případně pro rodiče, aby se tím mazali z důvodu jejich zdravotních obtíží. Ke své osobě pak osoba R. Z. uvedla, že není uživatelem marihuany, ale ze zvědavosti ji chtěla zkusit vykouřit, nicméně rostliny zasadila hlavně proto, že jí voní a líbí se jí. Dle svého vyjádření osoba R. Z. ani nečekala, že by rostliny takto přerostly. V úmyslu prý měla osoba R. Z. sklídit jen jednu z těch rostlin, a to tu nejkrásnější s největšími palicemi, přičemž po jejím sklizení chtěla osoba R. Z. dle svého sdělení palice dále zpracovat do podoby konopných mastiček a tinktur. K tomuto osoba R. Z. dodala, že zbylé rostliny chtěla sklídit a hodit domácím zvířatům, přičemž doplnila, že mimo jiných domácích zvířat chovají doma i psy, z nichž jeden byl nemocný na packu, přičemž rostliny ojídal a nemocná packa se mu tím zahojila. Osoba R. Z. rovněž uvedla, že rostliny pěstovala výhradně pro svou potřebu a že jí konopí opravdu pomáhalo na její zdravotní obtíže spojené s dřívějším zraněním ze závodního sportování, které se projevuje zejména při zvýšené fyzické aktivitě nebo při změnách počasí. Osoba R. Z. vyloučila, že by se na pěstování rostlin podílel někdo jiný. Závěrem osoba R. Z. projevila lítost nad svým jednáním s tím, že jedinou její motivací byla jen snaha si pomoci od zdravotních potíží.

Jelikož osoba R.Z. ve své výpovědi uvedla, že rostliny konopí pěstovala předně pro okrasu a část z nich chtěla zpracovat do konopných mastí a konopných tinktur s tím, že není uživatelem marihuany a maximálně ji chtěla pouze zkusit kouřit, byl u osoby R. Z. s jejím souhlasem pro ověření jejího tvrzení proveden orientační test na přítomnost omamných látek v organismu testovací sadou DrugWipe 5S, a to s negativním výsledkem.

Výše popsanými úkony byly ze strany policejního orgánu (útvary služby kriminální police a vyšetřování) zahájeny úkony trestního řízení ve smyslu § 158 odst. 3 trestního řádu pro přečin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 odst. 1 trestního zákoníku, kterého se měla dopustit osoba R.Z. tím, že v místě svého bydliště bez příslušného povolení neoprávněně pěstovala formou "out-door" rostliny konopí.

Následně bylo osobou R. Z. podáno také vysvětlení dle § 158 odst. 6 trestního řádu, o čemž byl sepsán příslušný úřední záznam o podání vysvětlení. V rámci tohoto podání vysvětlení osoba R. Z. uvedla shodné skutečnosti jako v rámci vyjádření k vydání věci a dále se blíže vyjádřila k okolnostem, za kterých rostliny konopí vydala policistům.

Věci vydané osobou R. Z. byly následně zaslány ke zkoumání na odborné pracoviště, které vypracovalo odborné vyjádření z oboru kriminalistiky, odvětví chemie. Z odborného vyjádření vyplynulo, že rostliny, které R. Z. vydala, obsahovaly omamné a psychotropní látky, a to konkrétně cannabinoidy (účinné látky konopí) včetně látky THC, přičemž z vydaných rostlin bylo možno získat cca 1300 g¹⁰⁸ toxikomansky využitelného podílu známého také pod označením „TVP“¹⁰⁹ s obsahem téměř 2 % (hmotnostních) látky THC, což činilo v přepočtu cca 25 g látky THC. Z výsledků zkoumání rostlinné sušiny vydané osobou R. Z. pak vyplynulo, že i tato obsahovala omamnou a psychotropní látku, přičemž sušený rostlinný materiál o hmotnosti cca 30 g morfologicky odpovídal rostlině konopí (Cannabis), z něhož bylo separováno 25 g TVP rostlinného materiálu, ve kterém byla prokázána přítomnost cannabinoidů (účinných látek konopí) včetně látky THC, jejíž obsah činil rovněž téměř 2 % (hmotnostních), což je v přepočtu cca 0,5 g účinné látky THC. Odbornému zkoumání byla podrobena i neznámá tekutina s obsahem rostlinných částí morfologicky připomínajících rostlinu konopí, přičemž z výsledků odborného zkoumání bylo pouze zjištěno, že jsou v ní obsaženy cannabinoidy včetně látky THC.

Při posuzování naplnění znaku skutkové podstaty trestného činu nedovolené pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 odst. 1 trestního zákoníku a obdobně též v úvahu přicházejícího trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu dle § 284 odst. 1 trestního zákoníku spočívajícího v množství větším než malém rostliny konopí pěstované, resp. přechovávané pro vlastní potřebu bylo policejním orgánem vycházeno ze stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu Tpjn 301/2013,

¹⁰⁸ Jednotlivé hodnoty budou záměrně uváděny pouze orientačně, aby případně nemohlo dojít k individualizaci případu.

¹⁰⁹ Materiál získaný z rostliny konopí, který již lze užít jako drogu.

konkrétně z přílohy k tomuto stanovisku, v níž jsou určeny orientační hodnoty omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících pro účely trestního zákoníku. V této příloze je pro konopí, resp. marihuanu stanoveno prahové množství větší než malé na více než 10 g sušiny, jež musí obsahovat alespoň 1 g účinné látky THC. Při posuzování věci ryze z pohledu množství sušiny a účinné látky bez ohledu na další relevantní okolnosti daného případu by bylo možné dospět k závěru, že ve vztahu k sušině vydané osobou R. Z. k dosažení množství většího než malého nedošlo, zatímco v případě vydaných rostlin konopí již množství větší než malé dosaženo bylo.

S přihlédnutím ke skutečnosti, že postup policejního orgánu by měl vždy směřovat k tomu, aby byly získány veškeré relevantní podklady a informace důležité pro další postup v řízení, jakož i pro posouzení, zda jsou dány důvody pro zahájení trestního stíhání konkrétní osoby či případně pro jiné vyřízení věci, byla osoba R. Z. policejním orgánem vyzvána k doložení listin na podporu dosavadních tvrzení osoby R. Z. Na základě této výzvy policejního orgánu osoba R. Z. připojila ke spisovému materiálu lékařské zprávy na podporu svých tvrzení, že rostliny konopí byly osobou R. Z. pěstovány za účelem výroby mastí a tinktur určených ke zmírnění jejích zdravotních obtíží spojených s úrazem a následnou operací kolene (zejména k úlevě od bolesti mazáním operovaného kolene konopnou tinkturou či mastí).

V této souvislosti je důležité poukázat na to, že v průběhu celého prověřování věci (a zejména při zajišťování důkazů) osoba R. Z. s policejním orgánem maximálně spolupracovala, dobrovolně vydala všechny věci, k jejichž vydání byla vyzvána, řádně se dostavovala na předvolání a poskytovala potřebnou součinnost při obstarávání listinných důkazů (např. lékařských zpráv). Policejní orgán k osobě R. Z. provedl vlastní šetření k její pověsti a provedl též šetření v zájmovém prostředí toxikomanů a uživatelů marihuany, přičemž k osobě R. Z. nebyly zjištěny žádné negativní či zájmové skutečnosti. Osoba R. Z. měla bez záznamu rejstřík trestů i evidenci přestupků, nebyla evidována v žádném spisovém materiálu vedeném Policií ČR, který by se týkal neoprávněného nakládání s omamnými či psychotropními látkami. Záznamy týkající se osoby R. Z. hovořily pouze o přestupcích na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, které byly řešeny v blokovém příkazním řízení a které nikterak

nesouvisely s omamnými či psychotropními látkami a jejich užíváním či nakládáním s nimi.

Jak již napověděl nadpis této podkapitoly, v tomto případě byla věc nakonec dle § 159a odst. 1 písm. a) trestního řádu odevzdána příslušnému správnímu orgánu k projednání přestupku, neboť na základě posouzení všech shora předestřených okolností případu a při zohlednění zásady subsidiarity trestní represe a z ní plynoucího principu *ultima ratio* dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku dospěl policejní orgán k závěru, že v daném případě není potřeba na jednání osoby R. Z. reagovat prostředky trestního práva. V odůvodnění tohoto svého postupu pak policejní orgán poukázal mimo jiné na to, že osoba R. Z. by svým výše popsaným jednáním mohla teoreticky naplnit i formální znaky skutkové podstaty trestného činu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku, když neoprávněně zpracovávala rostliny konopí s obsahem účinné látky THC do konopných produktů (viz vydaná sušina a tekutina s naloženými částmi rostliny morfologicky připomínající rostlinu konopí), neboť tím formálně naplnila znak výroby omamné a psychotropní látky. Dle dostupné odborné literatury a soudní judikatury lze totiž za výrobu omamné a psychotropní látky u rostliny konopí považovat sklizení takové rostliny a její další zpracování (např. sušením), a to do stavu již způsobilého ke spotřebě (např. marihuana) nebo k získání účinné látky (psychotropní látky THC), přičemž za výrobu lze v tomto směru nepochybně považovat i naložení konopí do lihové lázně s cílem uvolnění cannabinoidů do roztoku. Současně platí, že § 283 odst. 1 trestního zákoníku nestanoví jako znak skutkové podstaty daného trestného činu žádné hraniční množství omamných a psychotropních látek, s nimiž bylo ve smyslu § 283 odst. 1 trestního zákoníku neoprávněně nakládáno, kteréžto množství by vymezovalo u tohoto trestného činu hranici trestní odpovědnosti. Na druhou stranu, znaky skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1 trestního zákoníku nelze nepochybně vykládat tak, že by množství omamných a psychotropních látek nemělo být vůbec relevantní. Mimo jiné i z hlediska zásady subsidiarity trestní represe a souvisejícího principu *ultima ratio* dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku (bez ohledu na to, zda na ně bude nahlíženo jako na interpretační pravidlo,

anebo jako na korektiv trestní odpovědnosti) je naopak namíste množství omamných a psychotropních látek, s nimiž bylo případně neoprávněně nakládáno, brát v potaz při posuzování, zda v konkrétním případě skutečně došlo k naplnění znaků daného trestného činu, případně zda je s ohledem na konkrétní okolnosti případu a povahu a závažnost daného činu (mj. ve smyslu § 39 odst. 2 trestního zákoníku) skutečně nezbytné uplatnění trestní odpovědnosti namísto odpovědnosti podle jiného právního předpisu (zejména dle zákona o NL). V tomto směru je též třeba mít na paměti, že trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 trestního zákoníku je primárně zaměřen proti dealerům, distributorům, dovozcům a výrobcům omamných a psychotropních látek a jedů, nikoliv proti tzv. samozásobitelům či uživatelům, u nichž je společenská škodlivost jejich jednání obecně vnímána jako nižší. Ze skutečností zjištěných v průběhu prověřování včetně poznatků získaných k osobě R. Z. bez pochybností vyplynulo, že v osobě R. Z. nelze spatřovat kriminálně závadového jedince, přičemž jednání, kterého se osoba R. Z. dopustila, sice nelze považovat za jednání v souladu s právním řádem, nicméně v daném případě nešlo vzhledem ke všem okolnostem o natolik společensky škodlivé jednání, aby nepostačovalo uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Obdobně pak bylo postupováno i šlo-li o posouzení jednání osoby R. Z. spočívajícího v pěstování rostlin konopí, kdy osoba R. Z. sice pěstovala „pouze“ 5 rostlin konopí, nicméně z hlediska množství TVP a množství účinné látky (získáno mohlo být cca 1300 g TVP s obsahem téměř 2 % (hmotnostních) látky THC, což by v přepočtu činilo cca 25 g látky THC) mohlo po stránce ryze formální dojít k naplnění znaků trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 odst. 1 trestního zákoníku, resp. dokonce i dle § 285 odst. 3 trestního zákoníku. Právě s ohledem na specifické okolnosti případu však policejní orgán dospěl i zde k závěru, že je namíste aplikace § 12 odst. 2 trestního zákoníku a přednostní uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu (zákona o NL).

S názorem policejního orgánu včetně aplikace zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* se následně ztotožnil i dozorující státní zástupce,

a věc tak byla definitivně odevzdána příslušnému správnímu orgánu k projednání přestupku.

6.2 Případová studie č. 2 – neoprávněné pěstování konopí pro vlastní potřebu kvalifikované jako trestný čin

Následující případ je rovněž případem osoby, která na svém pozemku pěstovala rostliny konopí. Zde však – na rozdíl od prvního případu – i při zohlednění zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku byla věc ze strany policejního orgánu posouzena tak, že k naplnění znaků trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 trestního zákoníku došlo. Ze strany autora této diplomové práce je tento případ považován za stěžejní, a to mimo jiné s ohledem na skutečnost, že na něm lze názorně demonstrovat dopady zrušení přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb. v praxi.

Tomuto případu předcházelo předání poznatku místně příslušnému územnímu odboru Police České republiky o výskytu několika rostlin připomínajících rostliny konopí na konkrétní adrese, jenž byl získán v rámci místního šetření prováděného k jiné trestné činnosti policisty spadajícími pod jiný územní odbor. V souladu s § 69 zákona o PČR se tedy policisté vydali na sdělenou adresu, aby získaný poznatek prověřili, neboť z něj v první řadě nebylo zcela zřejmé, zda vůbec mohlo dojít k naplnění znaků skutkové podstaty konkrétního trestného činu. Zprvu totiž nebyl znám přesný počet rostlin a nebylo ani zcela zřejmé, zda lze důvodně předpokládat, že jde opravdu o rostliny konopí.

Při příjezdu na místo si policisté již od místní hlavní pozemní komunikace přímo sousedící s hranicí zájmového pozemku všimli jedné z rostlin připomínající konopí, která rostla v rohu zájmového pozemku přináležejícího ke stavbě rodinného domu. V rámci osobního šetření pak byla na místě zastižena osoba, která se prezentovala jako vlastník předmětného rodinného domu a pozemku. Tato osoba tedy byla jako osoba, od které je požadováno vysvětlení, policisty v souladu s § 63 odst. 2 písm. d) zákona o PČR vyzvána k prokázání totožnosti.

Na základě předloženého občanského průkazu pak byla tato osoba ztotožněna jako P. K.

Osobě P. K. bylo ze strany policistů vysvětleno, že jsou na místě za účelem ověření poznatku o možném protiprávním jednání v souvislosti s neoprávněným pěstováním konopí. Následně byla osoba P. K. policisty poučena jako osoba, od které je požadováno vysvětlení, neboť od otevřené branky policisté zpozorovali, že rostlin na pozemku je zjevně více a všechny mají dle prvotního odhadu výšku přesahující 200 cm. Osoba P. K. byla rovněž poučena o svých právech a povinnostech, především pak o svém právu odepřít výpověď z důvodů dle § 100 odst. 2 trestního řádu. V souladu s § 158 odst. 3 písm. a) trestního řádu byla osoba P. K. dále poučena o tom, že policejní orgán je oprávněn mimo jiné požadovat od fyzických osob vysvětlení, jakož i byla v souladu s § 158 odst. 5 trestního řádu poučena, že každá osoba, od které je požadováno vysvětlení, má právo na právní pomoc advokáta. K tomuto osoba P. K. uvedla, že poučení rozumí, přičemž o právní pomoc advokáta nepožádala.

Policisté se poté osoby P. K. dotázali, zda je vpustí na dotčený pozemek za účelem ověření či vyvrácení výše uvedeného poznatku, s čímž osoba P. K. souhlasila a policisty dobrovolně vpustila na pozemek. K dotazu policistů týkajícímu se rostlin připomínajících konopí osoba P. K. uvedla, že tyto rostliny sama zasadila a starala se o ně pouze ona. Na pozemku byly následně nalezeny celkem 4 rostliny připomínající svou stavbou rostliny konopí.

Po takto podaném vysvětlení byla osoba P. K. policisty v souladu s § 78 odst. 1 trestního řádu vyzvána k vydání věci, a to konkrétně rostlin konopí, které mohou sloužit pro důkazní účely. Osoba P. K. byla při této výzvě rovněž poučena, že je povinna takovou věc policejnímu orgánu vydat, přičemž v případě nevyhovění této výzvě jí věc může být odňata. Osoba P. K. byla dále poučena v souladu s § 78 odst. 3 trestního řádu, že nikoho nelze nutit, aby předložil nebo vydal věc, jež v době, kdy je požádáno o její předložení nebo vydání, může sloužit jako důkaz proti němu nebo proti jeho osobě blízké, čímž však nejsou dotčena ustanovení trestního řádu o odnětí věci, domovní prohlídce, prohlídce jiných prostor a pozemků a osobní prohlídce. Osoba P. K. uvedla, že i tomuto poučení rozumí, výzvě vyhověla a rostliny konopí dobrovolně vydala policistům. Takto byly policisty na místě zajištěny 4 rostliny o výšce v průměru cca 250 cm,

kteřé morfologicky připomínaly rostliny konopí. Tyto rostliny byly policisty uřezány u země, uloženy do papírových pytlů a za přítomnosti osoby P. K. zapečetěny. Na místě samém pak policisté o všem pořídili podrobnou fotodokumentaci. K této fotodokumentaci je nutno uvést, že z ní bylo velmi dobře patrné, v jak dobrém stavu se zajištěné rostliny nacházely, jakož i z ní bylo patrné, že každá z rostlin byla označena štítkem s botanickým názvem rostliny, který byl umístěn v těsné blízkosti každé z rostlin.

Následně byla osoba P. K. vyzvána, aby policisty následovala na nejbližší obvodní oddělení Policie ČR za účelem sepisu a podpisu potřebné dokumentace, a dále byla osoba P. K. v souladu s § 158 odst. 7 trestního řádu vyzvána k podání vysvětlení, přičemž oběma výzvám osoba P. K. ihned a dobrovolně vyhověla a policisty následovala.

Nejprve byl s osobou P. K. sepsán v souladu s § 78 odst. 5 trestního řádu protokol o vydání věci se všemi náležitostmi dle uvedeného ustanovení a dle § 55 trestního řádu. Osobě P. K. byl dán také prostor se k vydaným věcem vyjádřit, čehož osoba P. K. využila a uvedla, že vydané rostliny zasadila a pěstovala pouze ona, přičemž každá z rostlin byla jiné odrůdy. I toto vyjádření osoby P. K. bylo zaznamenáno v protokolu o vydání věci, který osoba P. K. podepsala.

Poté bylo přistoupeno k podání vysvětlení, kdy již však osoba P. K. využila svého práva dle § 100 odst. 2 trestního řádu a odmítla k věci vypovídat s odůvodněním, že svou výpověď by mohla způsobit nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobě blízké. O tomto byl v souladu s § 158 odst. 6 trestního řádu sepsán úřední záznam o podání vysvětlení, který osoba P. K. podepsala.

V návaznosti na tyto prvotní úkony byly policejním orgánem zajištěné rostliny následně zaslány ke zkoumání na odborné pracoviště, které vypracovalo odborné vyjádření z oboru kriminalistiky, odvětví chemie, z něhož vyplynulo, že rostliny, které osoba P. K. vydala, obsahovaly omamné a psychotropní látky, konkrétně cannabinoidy (účinné látky konopí) včetně THC. Dále bylo zjištěno, že ze zajištěných rostlin bylo možné získat cca 3500 g TVP s obsahem cca 8 % (hmotnostních) látky THC, což je v přepočtu cca 260 g látky THC. K tomuto autor této diplomové práce na základě své několikaleté praxe v oblasti vyšetřování drogových trestných činů dodává, že na rostliny konopí pěstované „out-door“ byly

zjištěné hodnoty již poměrně vysoké. Nutno rovněž dodat, že jednotlivé druhy konopí pěstované osobou P. K., které byly osobou P. K. i botanicky označeny, spadaly ze všech známých druhů konopí mezi ty, které jsou charakteristické vysokým obsahem THC a vysokými výtěžky a které se mezi uživateli marihuany řadí mezi nejoblíbenější.

Policejním orgánem bylo provedeno k osobě P. K. šetření v zájmovém prostředí toxikomanů a uživatelů marihuany s využitím místní znalosti policistů, dále na sociálních sítích a internetu, kde se v zájmových skupinách sdružují osoby se zálibou v omamných a psychotropních látkách, jakož i v evidencích Policie ČR. K osobě P. K. však nebyly zjištěny žádné negativní či zájmové skutečnosti a tato osoba nebyla evidována ani v žádném spisovém materiálu, který by se týkal jakéhokoliv neoprávněného nakládání s omamnými či psychotropními látkami. Policejním orgánem bylo rovněž provedeno šetření k pověsti osoby P. K., z něhož vyplynulo, že osoba P. K. má jeden záznam v evidenci rejstříku trestů související s násilnou trestnou činností, avšak šlo o záznam více než 20 let starý. V evidenci přestupků nebyl k osobě P. K. evidován záznam žádný.

Především vzhledem k hodnotám vyplývajícím z odborného vyjádření z oboru kriminalistiky, odvětví chemie, bylo policejním orgánem rozhodnuto dle § 160 odst. 1 trestního řádu o zahájení trestního stíhání osoby P. K. pro přečin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 odst. 1, 4 trestního zákoníku. V odůvodnění usnesení o zahájení trestního stíhání policejní orgán uvedl, že uvedená právní kvalifikace byla zvolena, neboť se na daný případ jevila jako nejpřílehavější. Dle policejního orgánu jednání osoby P. K. naplnilo všechny znaky kvalifikované skutkové podstaty uvedeného trestného činu, přičemž i při zohlednění zásady subsidiarity trestní represe a z ní plynoucího principu *ultima ratio* dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku zde není možné uplatnit odpovědnost podle jiného právního předpisu, a to zejména právě s poukazem na množství omamné a psychotropní látky zjištěné v rostlinách vydaných osobou P. K. Policejní orgán rovněž poukázal na to, že z dosavadního prověřování vyplynulo, že se osoba P. K. o rostliny cíleně starala, o čemž svědčila skutečnost, že každou z rostlin měla osoba P. K. označenou botanickým názvem, přičemž výška každé z rostlin dosahovala více než 200 cm, resp. u části rostlin i více než 250 cm, z čehož lze ve spojení s množstvím omamných

a psychotropních látek zjištěným v rostlinách také bez nadsázky dovodit, že osoba P. K. pěstování rostlin konopí rozuměla, resp. s ním byla dobře obeznámena. Rovněž tím bylo dle závěrů policejního orgánu vyloučeno, že by ze strany osoby P. K. šlo o nahodilou činnost, naopak bylo zřejmé, že jde o promyšlený čin a úmyslné jednání. K tomuto policejní orgán doplnil, že prověřována byla též možná distribuce či jiné neoprávněné nakládání s konopím (marihuanou) ze strany osoby P. K., k čemuž však nic zjištěno nebylo, a tedy byl učiněn závěr, že osoba P. K. zjevně pěstovala rostliny konopí výhradně pro svou vlastní potřebu, nikoliv za účelem dosažení zisku či dodávání omamných a psychotropních látek na tzv. "černý trh". Policejním orgánem bylo rovněž poukázáno na to, že s ohledem na dosavadní zjištění bylo vyloučeno použití přísnější právní kvalifikace v podobě trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku, neboť ta by měla být předně použita vůči osobám tzv. dealerů či výrobců omamných a psychotropních látek, jejichž hlavním záměrem je výroba a následná distribuce omamných a psychotropních látek dalším osobám, ať už koncovým uživatelům či dalším dealerům. Zdůrazněno rovněž bylo, že osoba P. K. pěstovala „pouze“ 4 rostliny konopí ve venkovních prostorách na zahradě, což nelze považovat za způsob pěstování a množství rostlin výrazně vybočující z běžného samozásobitelského pěstování.

Při posuzování naplnění znaku skutkové podstaty trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 odst. 1 trestního zákoníku spočívajícího v množství větším než malém pěstované rostliny konopí a od něj odvozeného znaku kvalifikované skutkové podstaty dle § 285 odst. 4 trestního zákoníku spočívajícího ve spáchání činu ve značném rozsahu bylo policejním orgánem – i s ohledem na obsah odůvodnění nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 98/20 – vycházeno z přílohy ke stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu Tpjn 301/2013, v níž jsou určeny orientační hodnoty omamných látek, psychotropních látek a přípravků je obsahujících pro účely trestního zákoníku a dle níž je ve vztahu ke konopí, resp. marihuaně stanoveno prahové množství větší než malé na více než 10 g sušiny, jež musí obsahovat alespoň 1 g účinné látky THC. Policejní orgán vzal za výchozí též judikaturu Nejvyššího soudu týkající se posuzování jednotlivých kvantifikačních

stupňů rozsahu spáchání drogového trestného činu ve smyslu spáchání činu ve větším rozsahu, značném rozsahu a velkém rozsahu (R 12/2011¹¹⁰ a R 44/2013¹¹¹). V této souvislosti lze připomenout, že dle Nejvyššího soudu by se jednotlivé kvantifikační stupně měly v základu odvíjet od množství většího než malého s tím, že následně lze považovat vždy desetinásobek předchozího kvantifikačního stupně (množství větší než malé, větší rozsah, značný rozsah, velký rozsah) za přiměřený k vyjádření rozdílu mezi jednotlivými uvedenými kvantifikačními stupni rozsahu činu, aby tak byla plynule, s odpovídajícím odstupem a dostatečně diferencovaně vystižena gradace těchto znaků charakterizujících rozsah spáchání činu, a tím i znaků charakterizujících jeho závažnost (k tomuto viz též podkapitola 3.1. této diplomové práce). Při zohlednění právě uvedeného tedy policejní orgán dospěl k závěru o naplnění znaku kvalifikované skutkové podstaty trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 odst. 1, 4 trestního zákoníku spočívajícího ve spáchání tohoto trestného činu ve značném rozsahu.

Po doručení usnesení o zahájení trestního stíhání si osoba P. K. zvolila obhájce, jehož prostřednictvím podala v zákonné třídenní lhůtě proti uvedenému usnesení stížnost. Stížnostní argumentace pak byla postavena na tom, že napadené usnesení policejního orgánu spočívá na nesprávném výkladu § 285 trestního zákoníku, přičemž jednání osoby P. K. nemá být vůbec kvalifikováno jako trestný čin. Poukazováno bylo na to, že do 25. 5. 2021 byl pojem větší než malé množství u pěstování rostlin konopí pro účely § 285 trestního zákoníku stanoven jako více než 5 rostlin konopí, a to přílohou č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb. ve spojení s odkazovací normou obsaženou v části § 289 odst. 3 trestního zákoníku. Dále bylo poukazováno na to, že předmětná příloha byla společně s odpovídající částí § 289 odst. 3 trestního zákoníku zrušena z formálních důvodů nálezem Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 98/20, publikovaným ve Sbírce zákonů pod č. 206/2021 Sb., kdy Ústavní soud odůvodnil toto zrušení tím, že: „...*Vymezení, které jednání je trestným činem,*

¹¹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010, uveřejněné pod číslem 12/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, uveřejněné pod číslem 44/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

je podle čl. 39 Listiny svěřeno toliko zákonu, k jehož vydání je podle čl. 15, čl. 41 odst. 1 a čl. 45 až 48 Ústavy kompetentní pouze Parlament České republiky. Právě s ohledem na to, že ústavodárce svěřil kompetenci k vymezení skutkové podstaty trestného činu výhradně zákonu, vyloučil tím v jiných případech možnou a žádoucí sekundární úpravu věcí nepředvídatelných v momentu přijetí zákona, podléhajících častým změnám, podrobností zejména technicistního charakteru, kdy zákonný základ může obsahovat jen to nejpodstatnější (srov. Vopálka, V. *Prameny správního práva*, in Hendrych, D. a kol. *Správní právo, Obecná část*. 9. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 70; Kopecký, M. *Správní právo, Obecná část*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 27 až 28.). Považoval-li zákonodárce za podstatné přesně definovat, jaké je pro účely právní kvalifikace skutkových podstat trestných činů množství větší než malé u psychotropních látek, mohl tak podle Ústavního soudu učinit toliko formou zákona (srov. již shora citovaný nálezn sp. zn. Pl. ÚS 13/12)...“. V té souvislosti bylo ze strany osoby P. K. dále zdůrazněno, že Ústavní soud současně dovodil, že takovéto zrušení příslušných ustanovení neznámá nepřipustný zásah do právní jistoty adresátů předmětné normy, neboť: „...Po nabytí vykonatelnosti nálezu sp. zn. Pl. ÚS 13/12 se jako řešení jeví určování množství rostlin a hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku cestou judikatury obecných soudů, což se podle Ústavního soudu v praxi osvědčilo. Jak bylo již shora podrobně rozvedeno, k vymezení neurčitého pojmu „množství větší než malé“ v § 284 a 285 trestního zákoníku již existuje rozsáhlá a ustálená judikatura obecných soudů, na základě které je možno učinit ústavně konformní výklad uvedeného pojmu...“. Osoba P. K. (resp. její obhájce) pak měla za to, že ústavně konformním postupem při rozhodování o naplnění předmětné skutkové podstaty je respektování existujícího judikatorního výkladu vycházejícího při rozhodování o naplnění neurčitého právního pojmu „pěstování většího než malého množství rostlin konopí“ z počtu takovýchto rostlin a nikoli jejich biomasy (nebo její teoreticky toxikomanicky využitelné části), tedy že jedním naplňujícím skutkovou podstatu trestného činu dle § 285 odst. 1 trestního zákoníku je pěstování více než 5 rostlin konopí. K tomuto bylo ze strany osoby P. K. odkázáno např. na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 11 Tdo 1/2016, dle něhož: „...Skutková podstata přečinu nedovoleného pěstování rostlin

obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 odst. 1 tr. zákoníku se neodvíví od množství omamné či psychotropní látky, kterého by bylo možno dosáhnout dalším zpracováním, ale od počtu rostlin, které pachatel pěstuje...“, dále na rozsudek Krajského soudu v Ostravě, pobočky v Olomouci, ze dne 4. 5. 2017, č. j. 55 To 41/2017-255, na něj navazující usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2017, č. j. 11 Tdo 1067/2017-38, a na něj navazující usnesení Ústavního soudu ze dne 21. 11. 2018, sp. zn. II. ÚS 1049/18, nebo na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 6 Tdo 243/2011. Opačný výklad, tedy že smyslem postupu Ústavního soudu má být zpřísnění existující skutkové podstaty, resp. její aplikace, je dle názoru osoby P. K. v přímém rozporu s obsahem i smyslem předmětného nálezu a s jeho *obiter dictum*. Mimo to by se dle osoby P. K. jednalo o porušení dělby moci, neboť Ústavní soud je toliko negativním zákonodárcem a jeho normativní akty nemohou vést ke kriminalizaci doposud trestním právem nepostihovaného jednání postupem konformním s článkem 39 Listiny základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku České republiky. K tomuto osoba P. K. dále uvedla, že ji k tomuto závěru (mimo text samotného nálezu, související judikatury a ohledu na předvídatelnost právní úpravy) vedla mimo jiné i ta okolnost, že jak se podává ze samotného napadeného usnesení, má-li být množství toxikomanicky využitelného materiálu získaného z jedné rostliny více než 800 g odpovídajících více než 65 g látky THC, pak by ustanovení § 285 odst. 1 trestního zákoníku bylo fakticky neaktuálním, neboť by střízlivě vzato bylo možno pěstováním rostlin konopí v rozporu s § 5 odst. 5 zákona o NL naplnit vždy nejméně kvalifikovanou skutkovou podstatu daného trestného činu, tedy § 285 odst. 1, 3 trestního zákoníku. V závěru odůvodnění své stížnosti osoba P. K. navrhla, aby příslušný okresní státní zástupce předmětné usnesení policejního orgánu zrušil a dle § 149 odst. 1 písm. a) trestního řádu ve spojení s § 159a trestního řádu věc svým usnesením odložil nebo odevzdal příslušnému orgánu k projednání přestupku.

Vzhledem k tomu, že policejní orgán stížnosti osoby P. K. nevyhověl, byla postoupena v souladu s § 146 odst. 2 písm. a) trestního řádu příslušnému dozorujícímu státnímu zástupci k rozhodnutí.

Dozorující státní zástupce o podané stížnosti osoby P. K. rozhodl svým usnesením tak, že dle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu stížnost jako

nedůvodnou zamítl. V odůvodnění tohoto svého rozhodnutí dozorující státní zástupce nejprve zrekapituloval výrokovou část stížností napadeného usnesení policejního orgánu o zahájení trestního stíhání osoby P. K. a jednotlivé stížnostní námitky osoby P. K. a vyjádřil se k přípustnosti a včasnosti stížnosti. K důvodům zamítnutí stížnosti pak dozorující státní zástupce uvedl, že z dosud opatřených důkazních prostředků a z nich plynoucích důkazů lze uzavřít, že zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že se stíhaný skutek stal a že jej spáchala osoba P. K. V této souvislosti dozorující státní zástupce poukázal zejména na protokol o ohledání místa činu a pořízenou fotodokumentaci, na vyjádření osoby P. K. při dobrovolném vydání 4 rostlin konopí a dále na výsledky odborného zkoumání zajištěného rostlinného materiálu. K tomuto pak dozorující státní zástupce konstatoval, že z dosud zjištěných skutečností vyplývá, že osoba P. K. pěstovala na zahradě rodinného domu 4 kusy rostlin konopí, ze kterých bylo možné získat psychotropní látku THC ve značném rozsahu, přičemž s přihlédnutím k vyjádření osoby P. K. v pozici podezřelého při dobrovolném vydání rostlin a s ohledem na výsledky odborného zkoumání a okolnosti případu se dozorující státní zástupce ztotožnil s názorem policejního orgánu a přisvědčil mu v tom, že předmětný skutek lze podřadit pod skutkovou podstatu stíhaného trestného činu. Dále dozorující státní zástupce ve vztahu k obsahu napadeného usnesení uvedl, že výrok usnesení je jasný, nevzbuzující pochybnosti o vůli policejního orgánu, který usnesení vydal, a jsou v něm uvedena zákonná ustanovení, která policejní orgán aplikoval, přičemž v odůvodnění napadeného usnesení je uvedeno, na základě jakých skutečností a právních úvah dospěl policejní orgán k zahájení trestního stíhání, odůvodnil zde všechny základní znaky skutkové podstaty konkrétního trestného činu, které v daném skutku spatřuje, a tedy odůvodnění obsahuje všechny skutečnosti odůvodňující zahájení trestního stíhání. K námitkám obviněného týkajícím se toho, že vymezený skutek s ohledem na konstantní judikaturu není trestným činem, pak dozorující státní zástupce uvedl, že k postupu podle § 160 odst. 1 trestního řádu je postačující důvodné podezření ze spáchání předmětného činu, kdy i ve shodě s ustálenou judikaturou pro zahájení trestního stíhání postačuje vyšší stupeň pravděpodobnosti nasvědčující tomu, že se předmětný skutek stal, je trestným činem a že jej spáchala konkrétní osoba, přičemž pokud je toto dáno, policejní orgán neprodleně

o zahájení trestního stíhání rozhodne. Ve vztahu k otázce naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu dle § 285 trestního zákoníku pak dozorující státní zástupce dále uvedl, že lze souhlasit s osobou P. K. v tom, že konstantní judikatura setrvává na stanovisku, že pěstování 5 a více rostlin konopí pro vlastní potřebu může naplnit skutkovou podstatu trestného činu dle § 285 trestního zákoníku. Současně však dodal, že s ohledem na zrušení části nařízení vlády č. 455/2009 Sb. není vyloučeno, aby za určitých okolností, zejména s ohledem na osobu obviněného a okolnosti případu, jde-li o množství omamných a psychotropních látek, které mohlo být z rostlin získáno, byla naplněna skutková podstata trestného činu dle § 285 trestního zákoníku i při počtu menším než 5 pěstovaných rostlin, byť k tomuto judikatura prozatím mlčí. Poukázáno bylo na to, že existuje mnoho druhů rostlin konopí, které dosahují různých výšek a ze kterých může být získáno mnohonásobně větší množství nedovolené látky než při pěstování jiného druhu rostliny konopí. Dále je dle dozorujícího státního zástupce nutno vzít v potaz též to, zda množství nedovolené látky, které by mohlo být získáno, je způsobilé k užití pouze jednou (pěstující) osobou. Usnesení o zahájení trestního stíhání osoby P. K. včetně zvolené právní kvalifikace bylo na pozadí shora uvedeného dozorujícím státním zástupcem vyhodnoceno jako zákonné a důvodné.

V průběhu přípravného řízení byla osoba P. K. za přítomnosti svého obhájce policejním orgánem vyslechnuta jako osoba obviněná, přičemž využila svého práva a výpověď odepřela a k věci se nijak nevyjádřila. Ke své osobě pouze uvedla, že je bezúhonným občanem, jehož koníčkem je „zahradničení“.

Spisový materiál spolu s návrhem na podání obžaloby byl následně policejním orgánem postoupen dozorujícímu státnímu zástupci, který u příslušného okresního soudu obžalobu proti osobě P. K. podal, a to pro trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou a psychotropní látku podle § 285 odst. 1, 4 trestního zákoníku.

Krátce před dokončením této diplomové práce se autorovi této diplomové práce, který v mezichase přestoupil k jinému útvaru Policie ČR do jiného místa, podařilo získat informaci, že soudem prvního stupně byla osoba P. K. uznána vinnou ze spáchání přečinu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 odst. 1 trestního zákoníku s tím,

že se soud prvního stupně ztotožnil s názorem státního zástupce i policejního orgánu a jednání osoby P. K. kvalifikoval jako uvedený trestný čin, avšak neztotožnil se s právní kvalifikací podle § 285 odst. 1, 4 trestního zákoníku. Odvolacím soudem pak byla věc posouzena tak, že jednání osoby P. K. není trestným činem, přičemž byla věc postoupena jinému orgánu k projednání přestupku.

6.3 Shrnutí

Ke shora popsaným případovým studiím autor této diplomové práce předně uvádí, že obecně vzato považuje zrušení přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb. a obdobně též dřívější zrušení přílohy č. 2 nařízení vlády č. 467/2009 Sb. za správné a ztotožňuje se s názorem, že při určování rozsahu spáchání jednotlivých drogových trestných činů jakožto jednoho ze znaků skutkových podstat těchto trestných činů nelze postupovat ryze tabulkově (matematicky). Naopak je žádoucí v každém jednotlivém případě zohledňovat relevantní okolnosti daného případu, neboť jedině tak lze dle přesvědčení autora této diplomové práce dosáhnout spravedlivého posouzení věci, třebaže je tím na orgány činné v trestním řízení kladen vyšší nárok, jde-li o odůvodňování jejich rozhodnutí.

Právě uvedené ostatně potvrzují i shora popsané případové studie týkající se neoprávněného pěstování rostlin konopí pro vlastní potřebu. Z těchto případových studií mimo jiné vyplývá, že neoprávněné pěstování vyššího počtu rostlin konopí ještě samo o sobě nemusí znamenat vyšší společenskou škodlivost takového pěstování, a to právě s ohledem na okolnosti každého jednotlivého případu. V těchto a podobných případech by se pak dle názoru autora této diplomové práce měla projevit zásada subsidiarity trestní represe a související princip *ultima ratio* jako tzv. interpretační pravidlo při výkladu neurčitého kvantifikačního znaku skutkových podstat relevantních drogových trestných činů.

V rámci případové studie č. 2 bylo ze strany obhajoby mj. namítáno, že při výkladu znaku skutkové podstaty trestného činu dle § 285 odst. 1 trestního zákoníku spočívajícího v pěstování rostliny konopí pro vlastní potřebu v množství větším než malém lze vycházet pouze z počtu pěstovaných rostlin a zejména

nikoliv jejich biomasy či její toxikomanicky využitelné části, přičemž skutková podstata uvedeného trestného činu může být naplněna pouze při pěstování více než 5 rostlin konopí. Opačný výklad totiž dle názoru obhajoby odporuje ustálené soudní judikatuře i postoji Ústavního soudu vyjádřenému v nálezu Pl. ÚS 98/20, narušuje dělbu moci a vede ke kriminalizaci doposud trestním právem nepostihovaného jednání.

Autor této diplomové práce se s názorem obhajoby zásadně neztotožňuje, naopak se přiklání k názoru vyjádřenému dozorcujícím státním zástupcem. V základu stojí, že po nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 98/20 záleží to, jaké je množství větší než malé ve smyslu § 285 odst. 1 trestního zákoníku na posouzení soudů v jednotlivých případech a s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem. V tomto směru lze pak považovat za ústavně konformní a v souladu se zásadou dělby moci, pokud je výklad tohoto neurčitého pojmu svěřen soudní judikatuře, což ostatně v uvedeném nálezu potvrdil i Ústavní soud. Pravdou přitom je (a v tomto směru lze obhajobě přisvědčit), že soudní judikatura prozatím setrvává na stanovisku, že trestné je pěstování více než 5 rostlin konopí, přičemž k otázce trestnosti neoprávněného pěstování menšího počtu rostlin konopí při zohlednění množství omamné a psychotropní látky získatelné z pěstovaných rostlin soudní judikatura prozatím mlčí. Ani soudní judikatura však nemůže být vnímána jako dogmatická a neměnná a je zcela běžné, že i ona se vyvíjí a nezřídka samu sebe novějšími rozhodnutími překonává.

Stanovisko soudní judikatury, na kterou odkazovala obhajoba a dle níž je nutno za trestné považovat pěstování více než 5 rostlin konopí pro vlastní potřebu s tím, že ve smyslu § 285 odst. 1 trestního zákoníku je rozhodující právě a jen počet pěstovaných rostlin, je dle přesvědčení autora této diplomové práce poplatné tomu, že v době, kdy tato soudní judikatura vznikala, existovala jednoznačně znějící právní norma, která právě toto stanovila (k tomu viz též podkapitola 4.3. této diplomové práce). S nadsázkou lze říci, že tady moc nebylo o čem diskutovat. Jak již ovšem bylo uvedeno, toto se s nálezem Ústavního soudu Pl. ÚS 98/20 změnilo. Zřejmě však uplynula ještě příliš krátká doba na to, aby na tento vývoj soudní judikatura adekvátně zareagovala. Pro tuto chvíli lze nicméně vyjít i ze samotného nálezu Ústavního soudu Pl. ÚS 98/20, v němž Ústavní soud k § 285 trestního zákoníku uvedl, že: „...v otázce, zda v konkrétním

případě byly naplněny znaky skutkové podstaty podle odstavců 1 a 3, pokud se týká množství drogy, je možné vycházet z kritérií vymezených v usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 15 Tdo 1003/2012 a ve stanovisku sp. zn. Tpjn 301/2013. Z uvedeného usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu vyplývá, že znaky přečinu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 odst. 1, 2, 3 a 4 trestního zákoníku ve „větším rozsahu“ a „ve značném rozsahu“ lze dovodit z určitého násobku takového množství pěstovaných rostlin konopí (odst.1), hub nebo jiných rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, které lze označit jako „množství větší než malé“...“. V kontextu právě uvedeného je autor této diplomové práce přesvědčen, že by bylo nesprávné vycházet v případě trestného činu dle § 285 trestního zákoníku z toho, že relevantní je pouze počet neoprávněně pěstovaných rostlin konopí pro vlastní potřebu, neboť jde o údaj značně zkreslující, jehož vypovídací hodnota je velmi omezená. Nejde přitom o to zpříšňovat trestní represi či kriminalizovat doposud trestním právem nepostihované jednání, jak účelově tvrdila obhajoba. Právě naopak, jde o to vyvarovat se formalistického a paušálního přístupu orgánů činných v trestním řízení a prostřednictvím výkladu neurčitého pojmu „množství větší než malé“ při zohlednění § 12 odst. 2 trestního zákoníku postihovat pouze jednání společensky škodlivá, u nichž nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu, a to při zohlednění relevantních okolností jako jsou množství účinné látky obsažené v pěstovaných rostlinách konopí, druh pěstovaných rostlin konopí, způsob pěstování, skutečnost, zda je osoba uživatelem omamných a psychotropních látek, případně jaká je její obvyklá spotřeba apod. Autor této diplomové práce si je však vědom toho, že konečné slovo v tomto směru bude mít soudní judikatura, případně zákonodárce.

Závěr

Závěrem této své diplomové práce autorovi této diplomové práce nezbyvá než shrnout, zda se v průběhu zpracování této diplomové práce podařilo naplnit sledované cíle.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo analyzovat problematiku trestní odpovědnosti fyzických osob, které pro vlastní potřebu neoprávněně pěstují rostliny konopí a tyto následně zpracovávají do produktu marihuany za účelem užití pro vlastní potřebu, a problematiku aplikace zásady subsidiarity trestní represe a z ní plynoucího principu *ultima ratio* na tuto specifickou skupinu případů z hlediska platné vnitrostátní právní úpravy a aktuální soudní judikatury a na základě takto provedené analýzy následně posoudit a zhodnotit možnosti a meze aplikace zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* na vymezenou skupinu případů.

Jak vyplynulo z provedené analýzy, prostor pro aplikaci zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* u uvedené skupiny případů se otevřel zvláště poté, co došlo nálezem Ústavního soudu Pl. ÚS 98/20 ke zrušení části ustanovení § 289 odst. 3 trestního zákoníku, které vládu zmocňovalo stanovit pro potřeby § 285 trestního zákoníku množství větší než malé u rostlin a hub obsahujících omamnou nebo psychotropní látku, a dále ke zrušení souvisejícího ustanovení § 2 a přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., v nichž bylo toto množství větší než malé konkrétně stanoveno. Důvodem pak byla především skutečnost, že přestala existovat explicitně stanovená spodní hranice trestní odpovědnosti v případě mimo jiné neoprávněného pěstování rostlin konopí pro vlastní potřebu, která do té doby činila více než 5 rostlin konopí všech druhů a odrůd s obsahem více než 1 % látek ze skupiny THC, z kteréžto hranice (třebaže byla stanovena podzákonným předpisem) do té doby standardně vycházely i orgány činné v trestním řízení včetně soudů.

Tento vývoj právní úpravy přitom autor této diplomové práce považuje za vývoj správným směrem, neboť je přesvědčen, že při určování rozsahu spáchání jednotlivých drogových trestných činů (včetně právě určování rozsahu neoprávněného pěstování rostlin konopí) jakožto jednoho ze znaků skutkových podstat těchto trestných činů nelze postupovat ryze tabulkově (matematicky).

Naopak je nanejvýš žádoucí v každém jednotlivém případě zohledňovat relevantní okolnosti daného případu, kterýchžto okolností – jak se ukázalo – může být poměrně velké množství, pouze tak lze totiž dle přesvědčení autora této diplomové práce dosáhnout spravedlivého posouzení věci.

Právě uvedené však s sebou nese i zvýšené nároky na orgány činné v trestním řízení, a to zejména ve vztahu k odůvodňování jejich rozhodnutí. Tyto nároky jsou pak o to vyšší v současné situaci, která nastala po nálezů Ústavního soudu Pl. ÚS 98/20, neboť prozatím chybí judikatura, která by ve vztahu k trestnému činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 trestního zákoníku plně zohlednila veškeré aspekty a dopady zrušení především přílohy č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb. Dosavadní judikatura setrvávající zejména na stanovisku, že za trestné je nutno považovat pěstování více než 5 rostlin konopí pro vlastní potřebu s tím, že je rozhodující právě a jen počet pěstovaných rostlin, je totiž dle přesvědčení autora této diplomové práce poplatná době, kdy vznikala a kdy existovala jednoznačně znějící právní norma, která právě toto stanovala. Využití dosavadní judikatury je tak v tomto směru značně limitované. Na případových studiích pak autor této diplomové práce demonstroval, jak nanejvýš potřebné je do budoucna věnovat právě uvedenému „problému“ pozornost.

Opakovaně v této diplomové práci autor rovněž naznačil, že není zastáncem přepjatého kriminalizování osob, které pro vlastní potřebu pěstují rostliny konopí a ty následně zpracovávají do produktu marihuany za účelem užití pro vlastní potřebu, a to zvláště v těch případech, kde okolnosti nasvědčují tomu, že toto jednání je spojeno s minimální či nulovou společenskou škodlivostí. U této skupiny případů proto považuje autor této diplomové práce do budoucna za zvlášť žádoucí posuzovat nejen naplnění formálních znaků skutkové podstaty jednotlivých drogových trestných činů, ale i důsledně zvažovat možnosti aplikace zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku, ať již jako interpretačního pravidla, anebo jako korektivu trestní odpovědnosti. K tomuto by přitom mělo docházet v zájmu samotných „pachatelů“ i v zájmu ekonomie trestního řízení optimálně již v rámci prověřování či v prvotním stadiu trestního řízení na úrovni policejního orgánu. Jak ovšem vyplynulo z této diplomové práce, i zde existují limity pramenící zejména z ne úplně jednoznačně

vymezeného vztahu mezi formálním pojetím trestného činu ve smyslu § 13 odst. 1 trestního zákoníku a zásadou subsidiarity trestní represe a principem *ultima ratio* dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku stojícími mimo definici trestného činu. Dokladem právě uvedeného je ostatně i velmi různorodý přístup doktríny a soudní judikatury k této problematice. Autor této diplomové práce se v tomto směru ztotožňuje s názorem zmíněným v jednom z analyzovaných nálezů Ústavního soudu (Pl. ÚS 46/18), a to že aktuální právní úprava, která se za každou cenu snažila vymezit vůči právní úpravě „předlistopadové“, má řadu nevýhod a v porovnání s původní právní úpravou obsaženou v § 3 odst. 1 trestního zákona, kde byl materiální korektiv v podobě společenské nebezpečnosti součástí definice trestného činu, je poněkud nepraktická. V tomto ohledu bude zajímavé do budoucna sledovat, jak se bude praxe orgánů činných v trestním řízení a soudní judikatura dále vyvíjet, neboť již nyní se objevují snahy aplikovat společenskou škodlivost dle § 12 odst. 2 trestního zákoníku obdobně jako společenskou nebezpečnost dle § 3 odst. 1 trestního zákona.

V souvislosti se shora uvedeným lze určité limity spatřovat i v současném vymezení trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 trestního zákoníku. V rámci této privilegované skutkové podstaty by totiž mělo být dle textace zákona postihováno pouze jednání spočívající v pěstování vymezených rostlin či hub (včetně konopí) pro vlastní potřebu. Od okamžiku sklizně by však již mělo být správně postupováno dle § 283 trestního zákoníku, neboť z roviny pěstování se zde přesouváme do roviny výroby, což *ad absurdum* znamená, že ten, kdo pěstuje konopí a zpracovává jej například do mastí pro vlastní potřebu, by měl být trestně stíhán pro stejný trestný čin jako např. dealer těch nejtvrdějších drog. Praxe orgánů činných v trestním řízení i soudní judikatura si s tímto mimo jiné právě i s využitím zásady subsidiarity trestní represe a principu *ultima ratio* určitým způsobem poradila, *de lege ferenda* se nicméně nabízí, zda § 285 trestního zákoníku nerevidovat, aby tak mohlo být lépe dosaženo cíle, kterého chtěl zákonodárce dle důvodové zprávy k trestnímu zákoníku dosáhnout, a to je aktivní vyřazení konzumentů konopných drog (případně jiných rostlinných drog a hub), kteří jsou mnohdy „neproblémovými“ experimentálními či rekreačními konzumenty a pouhými samozásobiteli, z účasti na trhu, na němž se vyskytují komparativně podstatně nebezpečnější drogy.

Seznam použitých zdrojů

Monografie, komentáře, učebnice, poznámková vydání zákonů

BEČKOVÁ, Ilona a Peter VIŠŇOVSKÝ. *Farmakologie drogových závislostí*. Praha: Karolinum, 1999, 112 s. ISBN 80-7184-8646.

DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: Komentář. I. díl (§ 1 až 232)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, 1568 s. ISBN 978-80-7478-790-4.

DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník: Komentář. II. díl (§ 233 až 421)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2015, 1696 s. ISBN 978-80-7478-790-4.

DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl (§ 1 až 179h)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 1412 s. ISBN 978-80-7552-600-7.

DUPAL, Libor. *Kniha o marihuaně*. 3., dopl. vyd. Praha: Maťa, 2010, 176 s. ISBN 978-80-7287-136-0.

HOLLAND, Julie. *Tráva: kompletní průvodce světem marihuany v medicíně, vědě, kultuře a politice*. Praha: Pragma, 2014, 454 s. ISBN 978-80-7349-408-7.

IVOR, Jaroslav, Peter POLÁK a Jozef ZÁHORA. *Trestné právo hmotné. Osobitná časť*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, 646 s. ISBN 978-80-8168-509-5.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 8. vydání. Praha: Leges, 2022, 1040 s. ISBN 978-80-7502-576-0.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9. vydání. Praha: Leges, 2022, 1424 s. ISBN 978-80-7502-637-8.

JOSÉ, Mr. *Jak pěstovat konopí indoor 2.0*. Vydání: třetí, upravené. Plzeň: Josef Krejčík, 2018, 359 s. ISBN 978-80-9053-539-8.

KRATOCHVÍL, Vladimír a kol. *Trestní právo hmotné: obecná část*. Praha: C. H. Beck, 2012, 961 s. ISBN: 978-80-7179-082-2.

RADKOVÁ, Lucie a Jana RAUSOVÁ. *Mluva uživatelů a výrobců drog*. Ostrava: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě, 2015, 108 s. ISBN 978-80-7464-707-9.

ROBINSON, Rowan. *Velká kniha o konopí*. Praha: Volvox Globator, 1997, 281 s. ISBN 80-7207-046-0.

Slovník cizích slov. 2. vydání. Praha: Ottovo nakladatelství, 2005, 720 s. ISBN 80-7360-289-x.

STRÉMY, Tomáš a Lucia KURILOVSKÁ. *Trestný zákon. Komentář. I. svazek*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 904 s. ISBN 978-80-7676-429-3.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník III. Zvláštní část (§ 272-421). Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2023, 4933 s. ISBN 978-80-7400-893-1.

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, 1303 s. ISBN 978-80-7400-109-3.

Právní předpisy

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 47/1965 Sb., o Jednotné úmluvě o omamných látkách.

Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 62/1989 Sb., o Úmluvě o psychotropních látkách.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění účinném do 31. 12. 2021.

Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 273/2008 Sb., o Polici České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 272/2013 Sb., o prekursorech drog, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 366/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů, ve znění, ve znění pozdějších předpisů.

Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 236/2015 Sb., o stanovení podmínek pro předepisování, přípravu, distribuci, výdej a používání individuálně připravovaných léčivých přípravků s obsahem konopí pro léčebné použití, ve znění pozdějších předpisů.

Právní předpisy – zahraniční

Zákon č. 300/2005 Z. z., trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Soudní judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 13/12, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 259/2013 Sb.

Nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. II. ÚS 1152/17.

Nález Ústavního soudu ze dne 26. 5. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 46/18, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 312/2020 Sb.

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. Pl. ÚS 98/20, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 206/2021 Sb.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2003, sp. zn. 5 Tdo 115/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 3 Tdo 52/2008, uveřejněné pod číslem 52/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 3 Tdo 392/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. 8 Tdo 463/2010, uveřejněné pod číslem 12/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2013, sp. zn. 15 Tdo 1003/2012, uveřejněné pod číslem 44/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp. zn. 8 Tdo 1634/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2015, sp. zn. 11 Tdo 1026/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2015, sp. zn. 5 Tdo 960/2015, uveřejněné pod číslem 39/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 5. 2016, sp. zn. 11 Tdo 1/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2016, sp. zn. 8 Tdo 803/2016, uveřejněné pod číslem 50/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. 8 Tdo 1362/2016, uveřejněné pod číslem 31/2017 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. 3 Tdo 1041/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2017, sp. zn. 11 Tdo 1067/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 4 Tdo 275/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 1. 2020, sp. zn. 5 Tdo 1018/2019, uveřejněné pod číslem 41/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

Stanoviska orgánů veřejné moci

Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 21. 12. 2011, sp. zn. 1 SL 742/2011, uveřejněné pod číslem 5/2011 Sbírky výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství.

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013, sp. zn. Tpjn 301/2012, uveřejněné pod číslem 26/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013, uveřejněné pod číslem 15/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Internetové prameny

Botanic. *Kouzlo konopných produktů – proč jsou tak skvělé?* [online]. Jablonec nad Nisou: PlaBio s.r.o., c2018-2023 [cit. 2022-10-11]. Dostupné z: <https://botanic.cz/magazin/kouzlo-konopnych-produktu-proc-jsou-tak-skvele>.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, sněmovní tisk č. 864/0, 43 s. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=173777>.

eAGRI, Zemědělství. *Len a konopí*. [online]. Praha: Ministerstvo zemědělství, c2009-2023 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/roslinna-vyroba/roslinne-komodity/len-konopi/>.

Novinky.cz. *Za výrobu konopné masti dostal Slovák 20 let. Jeho dům má propadnout státu*. [online]. Praha: Seznam.cz a.s., 9. 12. 2021 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-za-vyrobu-konopne-masti-dostal-slovak-20-let-jeho-dum-ma-propadnout-statu-40380677>.

Novinky.cz. *Slovák dostal 15 let vězení za pěstování marihuany. Zabaví mu i dům*. [online]. Praha: Seznam.cz a.s., 3. 5. 2023 [cit. 2023-07-15]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-slovak-dostal-15-let-za-pestovani-marihuany-40430396>.

Státní agentura pro konopí pro léčebné použití. *Individuálně připravované léčivé přípravky s obsahem konopí pro léčebné použití* [online]. Praha: SAKL, 31. 12. 2021 [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://www.sakl.cz/lekari/informace-pro-lekare>.

Velký lékařský slovník on-line. *Metabolit* [online]. Praha: Maxdorf, s.r.o., c1998-2023 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://lekarske.slovniky.cz/pojem/metabolit>.

Velký lékařský slovník on-line. *Polčas, biologický* [online]. Praha: Maxdorf, s.r.o., c1998-2023 [cit. 2023-02-04]. Dostupné z: <https://lekarske.slovniky.cz/pojem/polocas-biologicky>.